

TMMOB KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI

İSTANBUL ŞUBESİ

TÜRKİYE'DE KİMYA - III

**CUMHURİYET DÖNEMİ
KİMYA TARİHİ YAYINLARI
BİBLİYOGRAFYASI**

(1923 – 2002)

Prof.Dr. Emre DÖLEN

Kimya Y. Mühendisi

Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi

Analitik Kimya Anabilim Dalı Başkanı

İstanbul – 2002

TMMOB KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI

İSTANBUL ŞUBESİ

TÜRKİYE'DE KİMYA - III

**CUMHURİYET DÖNEMİ
KİMYA TARİHİ YAYINLARI
BİBLİYOGRAFYASI**

(1923 – 2002)

Prof.Dr. Emre DÖLEN

Kimya Y. Mühendisi

Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
Analitik Kimya Anabilim Dalı Başkanı

İstanbul – 2002

"TÜRKİYE'DE KİMYA" DİZİSİ

- I. ***Açıklamalı Türkiye Kimya Dergileri Bibliyografyası (1911 - 1990)***. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1990, 64 s.
- II. ***Osmanlılarda Kimyasal Semboller ve Formüller (1834 - 1928)***. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1996, VIII + 134 s.
- III. ***Cumhuriyet Dönemi Kimya Tarihi Yayınları Bibliyografyası (1923 - 2002)***. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 2002, VIII + 135 s.
- IV. ***XIX. yüzyılda Türkiye'deki Kimya Laboratuvarlarında Kullanılan Aletler***.
- V. ***İstanbul Üniversitesi'nde Kimya ve Ord. Prof. Dr. Fritz Arndt (1900'den günümüze)***.
- VI. ***Türkiye'de Analitik Kimya (Öğretim ve yayınlar)***.
- VII. ***1933 öncesinde Yurtdışında Yapılan Kimya Doktoraları***.
- VIII. ***Modern Kimya Döneminde Türkiye'de Kimyasal Terminoloji (XIX. yüzyıl başından 1930'lara kadar)***.

ISBN 975 - 395 - 570 - 7

Marmara Üniversitesi
Döner Sermaye İşletmesi
Matbaa Biriminde Basılmıştır.

"Die Geschichte der Wissenschaft ist die Wissenschaft selbst" [Bilimin tarihi bilimin kendisidir.]

Johann Wolfgang von Goethe
(Mineralogie und Geologie)

Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. yılı kutlamaları çerçevesinde İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü tarafından 19 - 20 Ekim 1998 tarihinde "Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973 - 1998) : Son 25 Yılın Değerlendirilmesi ve Yeni Ufuklar Sempozyumu" adı altında bir toplantı düzenlenmişti. Bu toplantıda kimya tarihi yayınlarının değerlendirilmesini üstlendikten sonra bunu yapabilmek için elde bir bibliyografyanın bulunmasının zorunluluğunu göz önüne alarak önce Cumhuriyet dönemi kimya tarihi yayınlarının bibliyografyasını çıkardım. Bu bibliyografyayı ve buna dayanarak yaptığım değerlendirmeyi çoğalttım. Daha sonra bu çalışmanın değerlendirme bölümü sempozyumun bildiri kitabında yayımlandı.***

* Emre Dölen : *Cumhuriyet Dönemi Kimya Tarihi Yayınları Bibliyografyası (1923 - 1998) ve Son 25 Yılın Değerlendirilmesi (1974 - 1998)*. İstanbul 1998, 40 s.

** Emre Dölen : Cumhuriyet döneminde kimya tarihi yayınları hakkında değerlendirmeler, *Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973 - 1998)*, Editör Feza Günergün, İ.Ü. Bilim Tarihi Müzesi ve Dokümantasyon Merkezi Yayınları, Ankara 2000, s. 289 - 304.

Kısa bir zaman aralığında hazırlanan bu bibliyografyanın çok eksik olduğu göz önüne alınarak genişletilmesi ve tamamlanması sonucunda bu kitap ortaya çıkmıştır. İlk biçiminde 582 künye olmasına karşılık bu kitapta künye sayısı 750 olmuştur. Buna bağlı olarak yayınların değerlendirilmesi de yeniden yapılmıştır.

Cumhuriyet öncesi dönemde tekil örnekler dışında bilim ve kimya tarihi ile ilgili yayınların olmadığı görülmektedir. XIX. yüzyılda kimya tarihi ile ilgilenen ilk ve tek kişi Kırımli Aziz Bey'dir. Kırımli Aziz Bey ilk cildi 1868'de yayınlanan **Kimya-yı Tıbbî** adlı kitabının girişinde kimya tarihine geniş bir yer ayırmıştır. Besim Ömer [Akalin] Paşa da XX. yüzyılın başlarında yayınladığı **Nevsâl-i Âfiyet** adlı dizi kitaplarda kimya tarihine ilişkin bazı yazılara yer vermiştir. Osmanlı döneminin sonları ile Cumhuriyet döneminin ilk on yılında yayın yapan Ligor Bey de kitaplarında kimya tarihine yer vermiş ve kimyasal kavramları tarihsel gelişimleri ile birlikte ele alarak açıklamıştır.

Cumhuriyet dönemine yıllık yayın sayısı açısından bakıldığında, Tanzimat'ın 100 üncü, Cumhuriyet'in 50 inci, 70 inci ve 75 inci, Atatürk'ün doğumunun 100 üncü yıldönümü gibi yıldönümlerine karşılık gelen yıllarda genel olarak bilim tarihi ve özel olarak da kimya tarihi konusundaki yayınlarda önemli artışlar gözlenmektedir. Cumhuriyet'in 50 inci yıldönümü olan 1973 yılı 41 yayınlı birinci sırayı ve Atatürk'ün 100 üncü doğum yıldönümü olan 1981 yılı da 34 yayınlı ikinci sırayı almaktadır. Bilim tarihini konu alan **Bilim Tarihi** gibi dergilerin yayımlandığı yıllarda veya bazı dergilerin kimya tarihine ilişkin yazılara ağırlık verdikleri dönemlerde yayın sayısında artışlar görülmektedir. Özellikle son 25 yılda bilim tarihini konu alan kongre ve sempozyumların giderek kurumlaştığı görülmektedir. Her iki yılda bir düzenli olarak yapılan Türk Tıp Tarihi Kongreleri ile Türk Eczacılık Tarihi Toplantıları bunun örnekleridir. Ayrıca Türk Bilim Tarihi Kurumu, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü ve IRCICA'nın tek başlarına veya müştereken düzenlemiş oldukları bilim ve teknoloji tarihine ilişkin kongre ve sempozyumlar yayın ortamının gelişmesine önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bu toplantıların düzenlenmesinde Prof.Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu'nun önemli bir payı ve katkısı vardır. Bununla birlikte özellikle kaynak bulunamaması nedeniyle kongre ve sempozyumların bildiri kitaplarının yayınlanamaması veya çok geç yayınlanması bu alandaki en önemli sorundur.

Kimya tarihi konusundaki yayınların sayısı, yıllar veya kısa dönemler göz önüne alındığında çok büyük değişiklikler göstermektedir. Bununla birlikte, son 25 yılda giderek kurumlaşan kongre ve sempozyumlar

yıllar arasındaki farkları giderek azalttığı gibi yıllık yayın sayısı da oldukça düzenli bir artış eğilimine girmiştir. Kısa dönemler için yayın sayısındaki artış konusunda bir ilişki ortaya konulamamakla birlikte 25 yıllık periyotlar göz önüne alındığında bu dönemlerde yayın sayısının ikiye katlandığı görülmektedir. Buradan yola çıkılarak önümüzdeki 25 yıdaki yayın sayısı için bazı tahminlerde bulunulmuştur.

25 yıllık dönemlerin yayınların niteliği bakımından da önem taşıdığı görülmektedir. Bu değerlendirmede beş veya daha fazla yayını olan yazar sayısı ve bunların yayınlarının toplam yayın içindeki oranı önemli bir kriter oluşturmaktadır. 1924 - 1948 dönemi için beş veya daha fazla yayını olan yazar sayısı iki olup bunların yayınlarının toplam yayın içindeki payı % 10,48 dir. Bu dönemdeki yayınların çok büyük bir çoğunluğu derleme niteliğindedir. 1949 - 1973 döneminde beş veya daha fazla yayını olan yazar sayısı beşe ve bunların yayınlarının toplamı içindeki payı da % 19,43 düzeyine yükselmiştir. Bu dönemde derlemeler ağırlıklı olmakla birlikte araştırmaya dayanan orijinal nitelikteki yayın sayısında önerili bir artış gözlenmektedir.

Üçüncü 25 yılı kapsayan 1974 - 1998 döneminde beş veya daha fazla yayını olan yazar sayısı 11 dir ve bunların toplam içindeki payı % 51,92 düzeyine yükselmiştir. Bunlardan 20 ve daha fazla yayını olan beş yazarın toplam yayın içindeki payı % 41,43 dür. Bu durum, kimya tarihi alanında uzmanlaşmanın bir belirtisi olarak alınabilir. Bunun yanında bu dönemin önemli özellikleri orijinal nitelikteki yayınlardaki büyük artış ve kimya tarihi konusundaki kitapların yayınlanmasıdır.

Günümüzde kimya eğitimi içinde kimya tarihinin yeri giderek önem kazanmakta, önemli kimyasal kavramların tarihsel gelişimleri içinde verilmesi ve bunun yolları tartışılmaktadır. American Chemical Society (Amerikan Kimya Derneği) tarafından 1924 yılından beri yayınlanmakta olan **Journal of Chemical Education** adlı kimya eğitimi dergisinde bu yaklaşım tartışılmakta ve öneriler getirilmektedir***. Ayrıca bu dergi kimya tarihine ilişkin makalelere de geniş yer vermektedir.

*** **Journal of Chemical Education (JCE)**'da yayınlanmış makalelerden bazı örnekler aşağıda verilmiştir. Bernard Jaffe : Using the history of chemistry in our teaching, **JCE**, 32 (4), 183 - 185 (1955) ; Samuel Madras : The historical approach to chemical concept, **JCE**, 32 (11), 593 - 598 (1955) ; J.J. Zuckerman : The chemist as teacher of history, **JCE**, 64 (10), 828 - 835 (1987) ; Joseph W. Kamsar : Utilizing a historical perspective in the teaching of chemistry, **JCE**, 64 (11), 931 - 932 (1987) ; George B. Kauffman : History of chemistry, **JCE**, 64 (11), 931 - 933 (1987) ; Kenneth G. Everett ve Will S. DeLoach : Who is teaching the history of chemistry?, **JCE**, 64 (12), 991 - 993 (1987) ;

*Kimya eğitimine ve kimya eğitiminde kimya tarihinin önemine 1930'lu yıllarda yayınlanmış olan **Kimyager** dergisinde geniş yer verilmiştir. Ancak, öncülüğünü dergiyi çıkaran kişilerin yaptığı bu konu kişisel ilgi düzeyinde kalmış ve sürdürülüp geliştirilememiştir. Derginin "Kimya Tedrisatı" bölümünde yayınlanmış olan İzzet Kemal Erksal'ın "Kimya tedrisatında kimya tarihi" başlıklı yazısında Türkiye'de ilk kez kimya öğretiminde kimya tarihinin yeri ve önemi vurgulanmıştır.*

Türkiye'de kimya tarihine ilginin artmasına ve yavaş da olsa giderek öneminin anlaşılmasına katkısı olanların en önde geleni Prof.Dr. Ali Rıza Berkem'dir. Prof.Dr. Ali Rıza Berkem her üç dönemde de beş veya beşten fazla yayını olan tek yazardır ve 1923 - 1998 döneminde toplam 50. yayın ile % 7,07 lik bir paya sahiptir.

Bazı Kimya Bölümlerinde seçmeli de olsa Kimya Tarihi derslerinin konulmaya başlanması sevindirici bir gelişmedir. Bunun çok daha yaygınlaşması ve giderek kimya eğitimi ile bütünleşmesi başlıca dileğimdir.

Bibliyografyada yayınlar yıllara ve kendi içinde de yazar soyadına göre alfabetik olarak dizilmiştir. Bibliyografyadan yararlanmayı kolaylaştırmak için kitabın sonuna, yazar, çevirmen, biyografi ve konu dizinleri konulmuştur.

*Bir bibliyografyanın tam ve eksiksiz olduğu hiç bir zaman söylene-
mez. Bununla birlikte, bu bibliyografyanın Türkiye'de yapılmış kimya tarihi ve buna yakın konulardaki kaynakların en az % 90 ını kapsadığı kanısındayım.*

Bibliyografyanın hazırlanmasında çeşitli yardımlarını gördüğüm değerli dostlarım Prof.Dr. Zeki Tez, Prof.Dr. Nuran Yıldırım, Yrd.Doç.Dr. Atilla Özgür, Dr. Yeşim Işıl Ülman, Yrd.Doç.Dr. Murat Koraltürk ve Marmara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı Sevinç Kazaz'a, kitabın dizgisini büyük bir sabırla gerçekleştiren Sevil Girit'e ve kitabın yayınları arasına alınmasını sağlayan başta TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Başkanı Doç.Dr. Seza Baştuğ olmak üzere Yönetim Kurulu üyelerine candan teşekkürü bir borç bilirim.

Emre DÖLEN

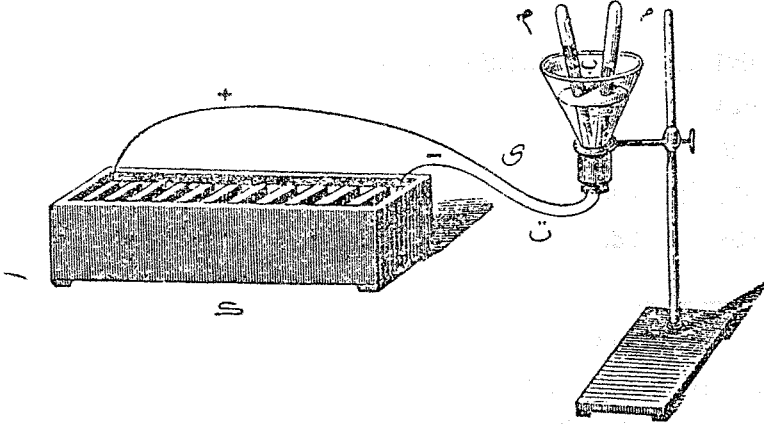
Luis Cortes : The use of problem solving in the history of chemistry course, **JCE**, 69 (12), 1012 - 1013 (1992) ; William B. Jensen : Logic, history and the chemistry textbook, **JCE**, 75 (6), 679 - 687 (1998) ; 75 (7), 817 - 828 (1998) ; 75 (8), 961 - 969 (1998) ; Carmen J. Giunta : Using history to teach scientific method : The case of argon, **JCE**, 75 (10), 1322 - 1325 (1998) ; Huann-shyang Lin : The effectiveness of teaching chemistry through the history of science, **JCE**, 75 (10), 1326 - 1330 (1998).

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	VII
1. GİRİŞ	1
2. BİBLİYOGRAFYANIN KAPSAMI.....	8
Bibliyografyanın kapsamı	8
Yayın ortamının gelişmesi	10
3. YAYINLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	13
1924 - 1948 dönemi	13
1949 - 1973 dönemi	17
1974 - 1998 dönemi	18
1999 - 2002 dönemi	28
EKLER.....	29
EK - I : Bilim ve kimya tarihine yer veren başlıca dergiler	29
EK - II : Tıp, bilim ve teknoloji tarihi kongre ve sempozyumları ile bunların bildiri kitapları	33
EK - III : Joseph Zanni : "Robert Bunsen"	42
EK - IV : İzzet Kemâl Erksal : "Kimya tedrisatında kimya tarihi"	44
EK - V : Bibliyografyanın kaynakları	48
CUMHURİYET DÖNEMİ KİMYA TARİHİ YAYINLARI BİBLİYOGRAFYASI (1923 - 2002).....	49
1923 - 1948 dönemi	51
1949 - 1973 dönemi	59

VIII

1974 - 1998 dönemi.....	76
1999 - 2002 dönemi.....	110
DİZİNLER.....	117
Yazar dizini.....	119
Çevirmen dizini.....	125
Biyografi dizini.....	126
Konu dizini.....	131

GİRİŞ

Türkiye'de doğrudan doğruya modern kimyadan söz edilen ilk kitap, Mühendishâne-i Berri-i Hümayûn'un ikinci başhocası olan Hoca İshak Efendi'nin (? - 1836) *Mecmua-i Ulûm-ı Riyâziye* adlı kitabıdır. Bu kitap, Mühendishânede okutulan derslerin hemen tümünü kapsayan ansiklopedik nitelikte dört ciltlik bir ders kitabıdır. Bu kitabın 1834'de basılan dördüncü cildinin son makelesi kimyaya ilişkindir¹.

Türkiye'de basılan ikinci kimya kitabı Kimyager Derviş Paşa'nın (1817 - 1879) *Usûl-i Kimya* adlı kitabıdır². Bunu yirmi yıl sonra Kırımlı Aziz Bey'in (1840 - 1878) iki ciltlik *Kimya-yı Tıbbî* adlı kitabı izlemiştir³. (Şekil - 1). Bu kitabın birinci cildinin sayfa numaraları harflerle verilmiş olan 71 sayfalık "mukaddime" bölümünün 69 sayfası kimya tarihine ayrılmıştır. (Şekil - 3). Bu bölümde Ortaçağ İslâm kimyacılarından başlayarak Avrupa'da kimyanın gelişimi ve ünlü kimyacılar anlatılmıştır. Burada bunların birbirinin devamı niteliğinde olduğu ve modern kimyanın bizim için yabancı olmadığı vurgulanmak istenmiştir. Kitabın ikinci cildinde spektral analiz anlatılırken konunun tarihçesi de ayrıntılı bir biçimde verilmiştir⁴. Böylece, Kırımlı Aziz Bey ilk kimya tarihçemiz olmaktadır. Bunun ardından yayınlanan kimya kitaplarında kimya tarihine yer verilmemiştir.

Darülfünun Fen Fakültesi'nde Kimya-yı Gayr-ı Uzvî (anorganik kimya) ve Kimya-yı Tahlilî (analitik kimya) Müderrisi olan Ligor Bey'in (Taranakidis - Kimyacı; 1875 - 1956) 1924'de yayınlanan *Kimya-yı Gayr-ı Uzvî Dersleri* adlı kitabı⁵ Kırımlı Aziz Bey'in *Kimya-yı*

1. İshak Efendi : *Mecmua-i Ulûm-ı Riyâziye*. Cilt 4. Matbaa-i Âmire, İstanbul H. 1250 (1834), 9 + 3 + 536 s. + 7 levha. Kitabın 25 sayfalık (s. 508 - 532) son makelesi "kimya-yı cedid"e yani modern kimyaya ayrılmıştır.
2. Mehmed Emin Derviş : *Usûl-i Kimya*. Dâr-üt-Tıbbâat-ül-Âmire, İstanbul H. 1264 (1848), 2 + 386 s. + 4 levha.
3. Kırımlı Aziz Bey : *Kimya-yı Tıbbî*. Cilt 1. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahâne Matbaası, İstanbul H. 1285 (1868), 19 + 72 + 400 s. + 1 levha.
Kırımlı Aziz Bey : *Kimya-yı Tıbbî*. Cilt 2. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahâne Matbaası, İstanbul H. 1288 (1871), 12 + 461 s. + 3 levha + 1 renkli spektrum.
4. *Kimya-yı Tıbbî*, Cilt 2, s. 188 - 197.
5. Ligor : *Kimya-yı Gayr-ı Uzvî Dersleri*. Fizik, Kimya, Tabakat (F.K.T.) tasdiknamesi tâliblerine mahsus. Marifet Matbaası, İstanbul R.1340 (1924), 536 s.

Tıbbi'sinden yarım yüzyıl sonra kimya tarihine yer veren ikinci kitaptır. (Şekil - 2). Daha önce iki kez taşbaskısı yöntemi ile basılmış olmakla birlikte bu baskılarında tarihsel giriş içermeyen bu kitap, "Fenn-i kimya, fûnûn-ı hakikiyenin esasını teşkil eder" cümlesi ile başlar. Kitabın başında "Fennin gayesi ve kimyanın tarihçesi" başlığı altında bilimin amacı açıklanıp kimyanın tanımı yapıldıktan sonra kimyanın tarihsel gelişimi oldukça kapsamlı bir biçimde verilmiş, "Kimya, elkimya, simya" başlığı altında bunlar arasındaki farklar açıklanmış ve "Bizde kimya" başlığı altında Türkiye'de kimyanın gelişimi anlatılmıştır⁶. (Şekil - 4). Bu tarihsel girişin ardından "Rumûzât-ı Kimyeviye" başlığı altında kimyasal semboller anlatılırken kimyasal sembollerin ortaya çıkışının tarihçesi verilmiş, Dalton'un kimyasal sembollerinden söz edilmiş ve Berzelius'un sembol sistemi açıklanmıştır⁷.

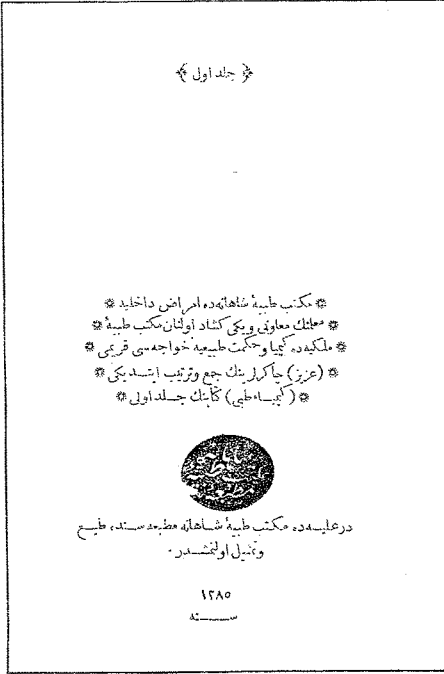
Şekil - 1 : Kırımlı Aziz Bey
(1840 - 1878)

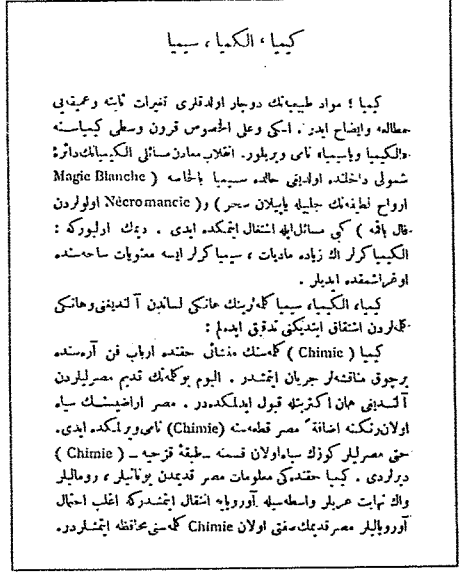
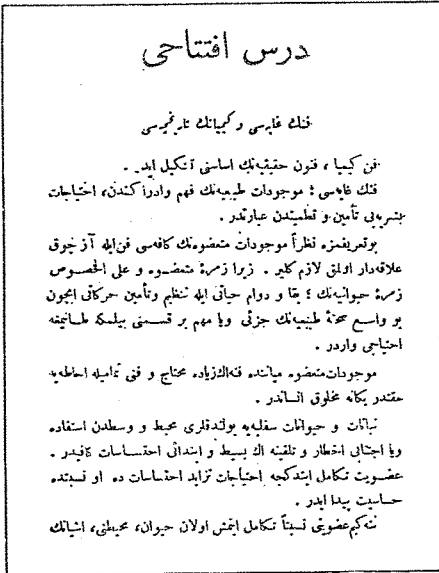
Şekil - 2 : Ligor Taranakidis
(1875 - 1956)

6. Fennin gayesi ve kimyanın tarihçesi : s. 3 - 47 ; Kimya, elkimya, simya : s. 47 - 50 ; Bizde kimya : s. 50 - 54. "Bizde kimya"nın önemli bir bölümü Kırımlı Aziz bey'in kitabından alınmıştır. Burada, çoğu kez birbiriyle karıştırılan veya birbirinin eşanlamı olarak alınan "simya" ile "elkimya"nın ayrımının belirtilmiş olması ilginçtir. Abdülhak Adnan Adıvar bundan 20 yıl sonra bu ayrımı yeniden ele almıştır : "Alchimie kelimesi, her nalsılsa, bizde *simya* kelimesiyle tercüme edilegelmişse de *simya*, gerek lûgat, gerek ıstılah mânasıyla, fastasmagorie mukabili olduğu için, bugünkü kimyanın başlangıcı olan alchimie'yi "elkimya" ile tercümeyi tercih ettik". (*Osmanlı Türklerinde İlim*, Maarif Vekâleti Yayınları, İstanbul 1943, s. 43'deki dipnot).

7. Rumûzât-ı kimyeviye, s. 82 - 84.

Şekil - 3 : Kirimli Aziz Bey'in *Kimya-ı Tabbi* adlı kitabının 1868'de yayınlanan birinci cildinin kapak sayfası (solda) ve kimya tarihine ilişkin bölümünün başlangıç sayfası (sağda).

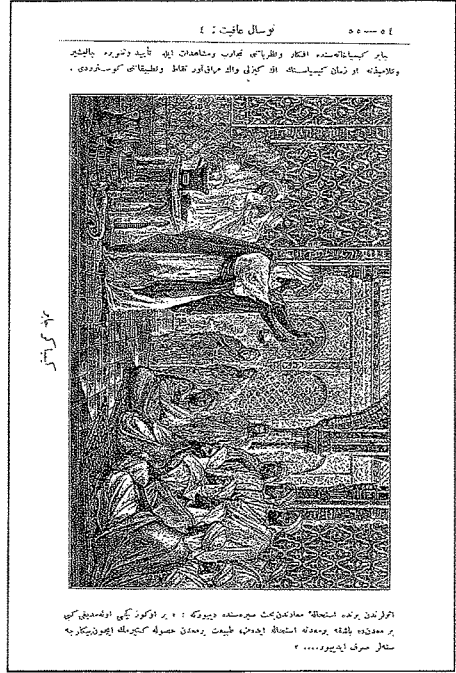
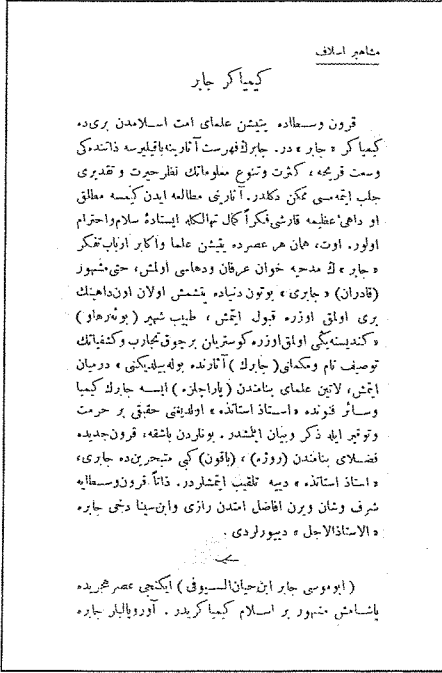
Şekil - 4 : Ligor Bey'in *Kimya-ı Gayrı-Uzvi Dersleri*'nde "Fennin gayesi ve kimyanın tarihçesi" (s. 3 ; solda) ve "Kimya, elkimya, simya" (s. 47 ; sağda) bölümlerinin başlangıç sayfaları.

Osmanlı dönemindeki yayın organlarında genel olarak bilim ve özel olarak da kimya tarihine pek yer verilmemiştir. Bu dönemin genel eğilimi bu alanlardaki gelişme, ilerleme ve buluşları aktarma yönündedir. Örneğin, 1327/1911 - 1329/1913 tarihleri arasında yayınlanmış olan *Genç Kimyager* dergisinde kimya tarihine ilişkin hiç bir yazı bulunmamaktadır. Besim Ömer [Akalin] Paşa tarafından yayınlanan *Nevsâl-i Âfiyet*'te⁸ tıp tarihi yanında kimya tarihine ilişkin bazı yazılara da yer verilmiştir⁹. (Şekil - 5, 6, 7 ve 8) Ayrıca, *Nevsâl-i Âfiyet* döneminin kimyagerlerinin resimlerini içermesi bakımından da önemli bir kaynaktır. Bu dönemde Osman Nuri Bey'in (Eralp ; 1876 - 1940) yayınlarını kapsayan bir kitapçık da yayınlanmıştır¹⁰.

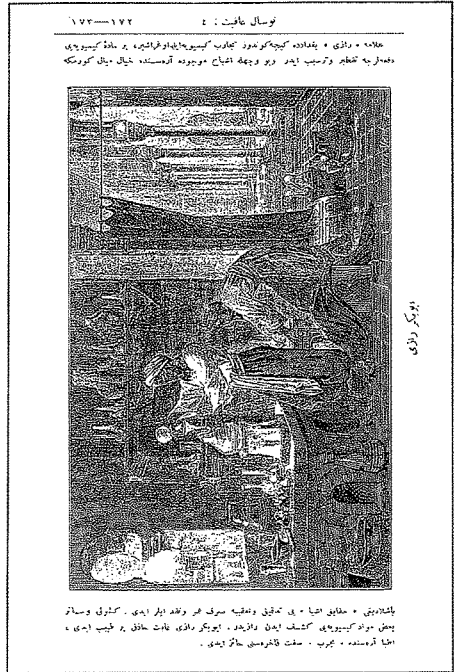
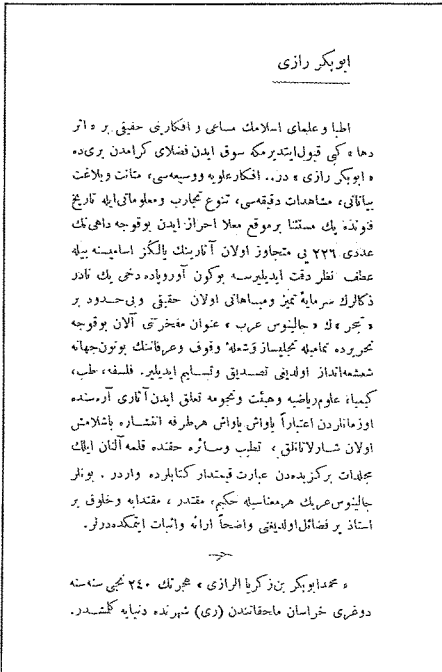
XIX. yüzyılın sonlarında ve XX. yüzyılın başlarında yayınlanan çeşitli dergilerde bilim ve giderek kimya tarihi konusunda bazı yazılara da yer verilmiştir.

Ebüzziya Tevfik Bey tarafından 1880 - 1912 yılları arasında yayınlanmış olan *Mecmua-i Ebüzziya*'da bilim tarihine ilişkin yazılara önemli oranda yer verilmiştir.¹¹ Örneğin, 1880 - 1883 arasında Benjamin Franklin (1706 - 1790)'e ilişkin 13 yazı yayınlanmıştır. Salih Zeki Bey'in 1896'da dört sayı süren "İslâm'da tarih-i ulûm-ı riyâziye" başlıklı matematik tarihini konu alan makalesi toplam 26 sayfadır. Bu dergide kimya ve kimya tarihi konusunda da yazılar çıkmıştır.¹²

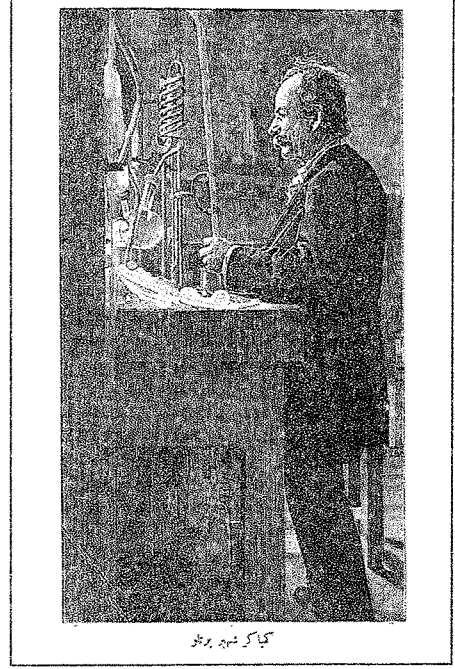
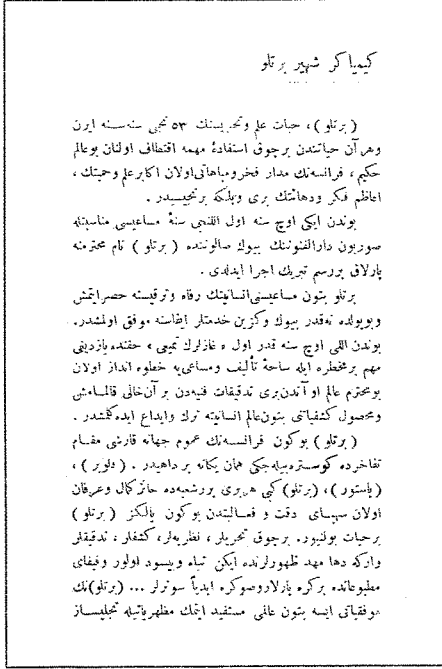
-
8. *Nevsâl-i Âfiyet*, Birinci sene, İstanbul R. 1315 (1899) ; *İkinci sene*, İstanbul R. 1316 (1900) ; *Üçüncü sene*, İstanbul R. 1320 (1904), *Dördüncü sene*, İstanbul R. 1322 (1906).
 9. Kimyager-i şehir Bertelo [Marcellin Berthelot], *Nevsâl-i Âfiyet*, 3, 622 - 627 (1320/1904) ; Merhum Kimyager Ali Rıza Bey, *Nevsâl-i Âfiyet*, 3, 706 - 712 (1320/1904) ; Kimyager Câbir, *Nevsâl-i Âfiyet*, 4, 55 - 60 (1322/1906) ; Ebubekir Razi, *Nevsâl-i Âfiyet*, 4, 172 - 184 (1322/1906) ; Röntgen şua-ı - Şua'yı meçul ve tedavi-i seretan, *Nevsâl-i Âfiyet*, 4, 337 - 345 (1322/1906).
 10. *Bakteriyolojihane-i Osmanîye Memur Mülkiye Baytar Mekteb-i Âlisi Muallimlerinden Osman Nuri - Hidemat-ı Fenniyesi ve Asar-ı İlmiyesi*. Tenin Matbaası, İstanbul 1329 (1913), 16 s.
 11. Özgür Türesay : Ebüzziya Tevfik ve Mecmua-i Ebüzziya (1880 - 1912), *Müteferrika*, Sayı 18, 87 - 140 (Kış 2000).
 12. Anonim : Tecarib-i kimyeviye, *Mecmua-i Ebüzziya*, Sayı 17, 531 - 533 (15 Cemaziyevvel 1298/1881).
Anonim : Kibritin ellinci sene-i ihtirâ'-ı, *Mecmua-i Ebüzziya*, Sayı 36, 1135 - 1141 (15 Cemeziyelâhîr 1300/1883).
Ebüzziya : Barut ve esliha-i nâriye, *Mecmua-i Ebüzziya*, Sayı 49, 1545 - 1547 (Gurre-i Zilhicce 1303/1886).

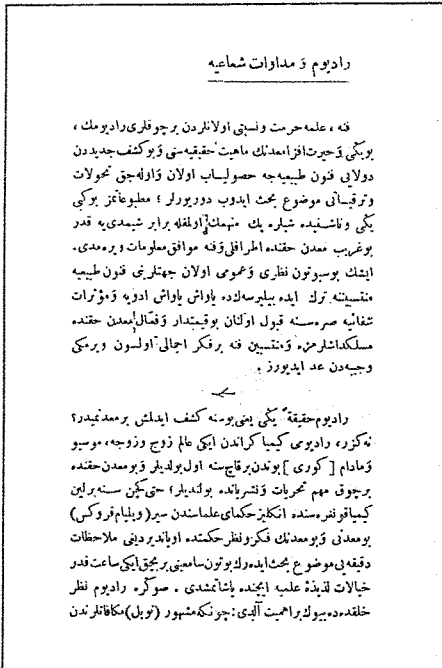
Şekil - 5 : "Kimyager Câbir" başlıklı makalenin başlangıç sayfası (solda) ve Câbir'i çalışırken gösteren Avrupa kaynaklı bir gravür (sağda).
[*Newsâl-i Afîyet*, 4, 55 - 60 (1322/1906)].

Şekil - 6 : "Ebubekir Razi" başlıklı makalenin başlangıç sayfası (solda) ve Razi'yi çalışırken gösteren Avrupa kaynaklı bir gravür (sağda).
[*Newsâl-i Afîyet*, 4, 172 - 184 (1322/1906)].

Şekil – 7 : "Kimyager-i şehir Bertelo [Marcellin Barthelot]" başlıklı makalenin başlangıç sayfası (solda) ve Berthelot'yu laboratuvarında çalışırken gösteren bir resim (sağda).
[*Nesül-i Afîyet*, 3, 622 - 627 (1320/1904)].

Şekil – 8 : "Röntgen ve müdatav-ı şua'îye" başlıklı makalenin başlangıç sayfası (solda) ve "Radyumu keşf eden mösyö ve madam Küri"nin fotoğrafını içeren 619. sayfa (sağda).

Resmin altında "Bu makale tab olunurken [Küri] nin Paris'de bir araba altında çiğnenerek vefat ettiği haber-i esefengizini aldık. Hangi millete mensub olursa olsun ilme, fenne ve beşeriyete hizmet edenlerin isimlerini kemâl-i hümet ile yad etmek ve ziya' edenlerine

İbrahim Pertev [Endüstri] Bey tarafından 1914 – 1920 yılları arasında yayınlanmış olan *Sanayi* dergisi¹³ güncel teknik konulara ve yeni buluşlara geniş yer verdiği gibi bazı konuların tarihsel gelişimine de yer vermiştir.¹⁴

13. Murat Koraltürk : Sanayi Mecmuası ve dizini, *Müteferrika*, Sayı 20, 41 - 63 (Sonbahar 2001).

14. Anonim : Röntgen şuaı, *Sanayi*, Sayı 20, 13 - 15 (15 Teşrin-i sani 1333/1917).

Anonim : Pil ve Volta, *Sanayi*, Sayı 23, 14 - 15 (31 Kânun-ı evvel 1333/1917).

[İbrahim] Pertev : Röntgen şuaı, *Sanayi*, Sayı 27, 7 - 10 (28 Şubat 1334/1918).

BİBLİYOGRAFYANIN KAPSAMI

BİBLİYOGRAFYANIN KAPSAMI

Cumhuriyet dönemi kimya tarihi yayınlarının bibliyografyasının hazırlanması sırasında kimya tarihinin kapsamı oldukça geniş tutulmuş ve aşağıdaki gruplara giren yayınlar bibliyografyaya alınmıştır.

1. Yerli yazarlar tarafından yurt içinde veya yurt dışında yayınlanmış olan doğrudan kimya tarihine ilişkin orijinal araştırma, derleme ve çeviriler.

2. Yabancı yazarlar tarafından Türkiye'de yayınlanmış doğrudan kimya tarihine ilişkin orijinal araştırma ve derlemeler. Bu grubu Türkiye'de yapılmış olan kongre ve sempozyumlara sunulmuş olan bildiriler oluşturmaktadır.

3. Kimyacılarla ilişkin biyografiler. Ölüm, ödül kazanma, plaket verme veya yıldönümü gibi nedenlerle öğretim üyelerinin, tanınmış kimyacıların ve dergileri yayınlayanların yakın çevresinde bulunan kimyacıların yayınlamış olan biyografileri bu grubu oluşturmaktadır.

4. Kimya kitapları ve bilim tarihi konusunda yayınlanmış olup kimya tarihini ilgilendiren bibliyografyalar.

5. Kimya terimleri ve nomenklatürü üzerindeki tartışmaları konu alan makale, kitap ve sözlükler.

6. Günümüzde kimya tarihi açısından önem kazanmış olan bazı belgesel nitelikteki yayınlar.

7. Kimya sanayiinin tarihine ilişkin yazılar ve Türkiye'deki kimya sanayii ile ilgili kuruluşların tarihçeleri.

8. Metalurji tarihine ilişkin yayınlar.

9. Çini ve çinicilik tarihi ile ilgili olarak sanat tarihi alanı dışında kalan ve konuyu kimya veya kimya tarihi açısından inceleyen yayınlar.

10. Kağıt ve kağıtçılık tarihine ilişkin yayınlar.

Bibliyografyaya alınan yayınların konu bakımından seçiminde fizik ile kimya arasındaki sınırın çizilmesinde aşağıdaki kurallara uyulmuştur.

1. Radyoaktivite ve çekirdek reaksiyonlarının tarihine ilişkin yayınların tümü bibliyografya kapsamına alınmıştır.

2. X ışınlarının tarihine ilişkin yayınların tümü bibliyografya kapsamına alınmıştır. X ışınlarının tıptaki uygulamasına ilişkin yayınlar kapsam dışı bırakılmıştır.

3. Atom teorileri ile bunların gelişimine ilişkin yayınların tümü ve kuantum teorisinin gelişimine ilişkin yayınlardan atom teorilerini ve kimyayı ilgilendirenler bibliyografya kapsamına alınmıştır.

Bibliyografyaya alınan yayınların çok büyük bir çoğunluğu görülmüş ve içeriğine bakılarak bibliyografyaya alınmasına karar verilmiştir. Bibliyografyadaki bazı yayınların adları ilk bakışta kimya tarihi ile ilgili gibi görünmemekle birlikte bunların içinde kimya tarihini doğrudan ilgilendiren bölümler veya bilgiler bulunmaktadır.

Çeşitli nedenlerle görülemeyen bazı yayınlar başka bibliyografyalardan alınmış ve bunların eksik veya yanlışları da olanak oranında tamamlandı ve düzeltilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte, bunların bir bölümünde eksikliklerin ve yanlışlıkların bulunması olasılığı vardır. Yapılan çapraz denetimler bu bibliyografyalarda çeşitli bilgi eksikliklerinin ve yanlışlıklarının bulunduğunu ortaya koymuştur.

Kongre ve sempozyumlarda sunulmuş olan bildiriler kongre özet kitapları ve tam metin olarak yayınlanmış olanları yayımlandıkları bildiri kitapları veya başka kaynaklar temel alınarak verilmiştir.

Bazı makaleler farklı dergi ve kitapların içinde aynen olmak üzere iki kez yayınlanmıştır. Bunlar arasında üç kez yayınlananlar da bulunmaktadır. Makale aynı da olsa her biri bibliyografyada ayrı bir yayın olarak gösterilmiştir. Bu durum toplam yayın sayısında artışa neden olmak-

la birlikte bu tür makalelerin sayısı çok fazla değildir. Bazen bir makale bazı ek ve değişikliklerle yeniden yayınlanmıştır.

YAYIN ORTAMININ GELİŞMESİ

Her alanda olduğu gibi, genel olarak bilim tarihi ve özel olarak da kimya tarihi alanında çalışma veya yayınların yapılması bu konuya duyulan ilgiye ve bunun yanında teşvik edici bir ortamın varlığına bağlıdır. Yayınları teşvik edici ortamların birkaç biçimde ortaya çıktığı görülmektedir.

1. Belirli olayların veya kurum ve kuruluşların yıldönümleri nedeniyle yapılan yayınlar. Bu tür yayınlarda genellikle konuya tarihsel perspektif içinde bakılmakta ve bilim tarihi de bunun içinde yer almaktadır. Bu tür yayınlara örnek olarak, Tanzimat'ın 100. ve 150. yıldönümleri dolayısıyla yapılan yayınlar gösterilebilir¹⁵. Ancak, bu tür yayınlar çok önceden planlanmadıklarından kısa sürede hazırlanıp belirli bir tarihe yetiştirilme kaygısı içinde aceleye getirilmekte ve çoğu kez kısa sürede hazırlanmış niteliği düşük yazıları içermektedirler.

2. Dergiler. Kimya veya fen alanına yönelik mesleki ve teknik dergiler yöneticilerinin bilim tarihine eğilimleri oranında bilim ve kimya tarihine ilişkin yazılara yer vermektedirler. Bu tür dergilere örnek olarak *Kimya ve Sanayii, Fen ve Teknik* ve birbirinin devamı olan *Kimyager - Kimya Annali - Kimya ve Sanayi* dergileri verilebilir. TÜBİTAK tarafından yayınlanmakta olan *Bilim ve Teknik* dergisi de zaman zaman bilim ve kimya tarihine ilişkin yazılara yer vermektedir. Bunların yanında, aylık olarak Ocak 1984'den beri yayınlanmakta olan *Tarih ve Toplum* ve Ocak 1994'den beri yayınlanmakta olan *Toplumsal Tarih* dergileri de genel tarih yanında zaman zaman bilim ve kimya tarihine ilişkin yazılara yer vermektedirler. Bilim tarihine ve özellikle de kimya tarihine yer vermiş veya vermekte olan dergilerin başlıcaları (EK - I) de gösterilmiştir. Bazı dergiler, konuları ile ilişkin olmasa da yazarların dergi yöneticileri ile olan kişisel ilişkileri nedeniyle bilim ve kimya tarihi-

15. *Tanzimat I*. Maarif Vekâleti Yayınları, İstanbul 1940, XVI + 1026 + 67 s.

150. *Yılında Tanzimat*. Yayına hazırlayan Hakkı Dursun Yıldız. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, X + 598 s.

ne ilişkin yazıları yayınlamışlardır. Bunlara örnek olarak, Prof.Dr. Mu-
vaffak Seyhan'ın aylık siyasal bir dergi olan *Meydan* dergisinde çıkan
yazıları gösterilebilir.

3. Kongre ve sempozyumlar. Kongre ve sempozyumlar araştır-
ma ve yayın bakımından teşvik edici bir ortamın oluşmasına önemli
oranda katkı sağlamaktadırlar. Ülkemizde yapılan ve doğrudan doğruya
bilim tarihini konu alan ilk toplantı 1976'da yapılmış olan "Türk - Alman
Tıbbi İlişkileri Sempozyumu"dur. Bilim tarihi, teknoloji tarihi ve tıp tari-
hi alanlarında ulusal veya uluslararası düzeyde yapılan sempozyumların
sayısı 1980'li yıllarda giderek artmış ve bunların bir bölümü 1990'lı yıl-
larda belirli aralıklarla yapılan periyodik toplantılar biçimine gelmiştir.
Saptanabildiği kadarıyla, 1976'dan günümüze kadar bilim, teknoloji, tıp
veya eczacılık tarihini konu alan 45 tane ulusal veya uluslararası düzey-
de kongre ve sempozyum düzenlenmiştir. Bunların içinde yalnız bir tane-
si doğrudan kimya tarihine ilişkin olup 1988'de Kayseri'de yapılmıştır.
Türkiye'de 1976'dan günümüze kadar yapılmış olan bu tür kongre ve
sempozyumların listesi (EK – II) de verilmiştir.

Doğrudan kimya tarihine ilişkin yalnız bir tane toplantı yapılmış
olmakla birlikte, özellikle tıp ve eczacılık tarihine ilişkin kongre ve sem-
pozyumlarda kimya tarihi ile ilgili çok sayıda bildiri sunulmuştur. Yapıl-
mış olan kongre ve sempozyumların bir bölümünün bildiri kitapları ya-
yınlanamamıştır. Bu durum karşısında sunulan bildirilerin önemli bir
bölümü başka yerlerde yayınlamış, bir bölümü de yayınlanmadan kal-
mıştır. Birçok durumda kongre ve sempozyumların bildiri kitapları beş
yıla varan gecikmelerle yayınlanabilmiştir.

**4. Bilim tarihi eğitimi veren kurumlar ve bilim tarihi der-
nekleri.** Bilim tarihi eğitimi veren ilk birim, 1952'de Ankara'da Dil ve
Tarih Coğrafya Fakültesi'nde Felsefe Bölümü'ne bağlı olarak kurulmuş
olan Bilim Tarihi Kürsüsü'dür. Prof.Dr. Aydın Sayılı'nın girişimi ile ku-
rulmuş olan bu kürsü 1982'den sonra anabilim dalına dönüşerek konu-
munu sürdürmektedir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde
1984'de Prof.Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu'nun girişimi ile Felsefe Bölü-
mü'ne bağlı olarak kurulan Bilim Tarihi Anabilim Dalı Nisan 1989'da Bi-
lim Tarihi Bölümü'ne dönüşmüş, 1992 – 1993 öğretim yılından itibaren

de lisans düzeyinde öğrenci almaya başlamıştır. Ancak, İstanbul Üniversitesi yönetimi tarafından anlaşılması güç nedenlerle bölümün öğrenci alımına 1999 – 2000 ders yılından itibaren son verilmiş ve YÖK Yürütme Kurulu'nun 18 Nisan 2000 tarihinde aldığı bir karar ile bölüm ortadan kaldırılarak Felsefe Bölümü'ne bağlı bir anabilim dalına dönüştürülmüştür. Böylece lisans düzeyindeki bilim tarihi öğretimine son verilmiştir. 1970'li yıllarda Prof.Dr. Kâzım Çeçen'in girişimiyle İTÜ Bilim ve Teknoloji Tarihi Enstitüsü kurulmuş ve bu enstitü 1982'de araştırma merkezine dönüştürülmüştür. Bilim tarihi alanında çalışanları örgütlemek üzere Prof.Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu'nun öncülüğünde 29 Haziran 1989'da Türk Bilim Tarihi Kurumu kurulmuştur.

1980'li yıllarda İTÜ Bilim ve Teknoloji Tarihi Enstitüsü/Araştırma Merkezi'nin ve 1990'lı yıllarda da İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü ile Türk Bilim Tarihi Kurumu'nun öncülüğünde çok sayıda ulusal ve uluslararası nitelikte bilim ve teknoloji tarihi kongre ve sempozyumu düzenlenmiştir. Düzenlenen bu toplantılar bilim, teknoloji ve kimya tarihi alanındaki araştırmaların teşvik edilmesi konusunda önemli bir yere sahiptir.

YAYINLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Cumhuriyet dönemindeki kimya tarihi yayınlarının her biri 25 yıllık olan üç döneme bölünerek incelemesi uygun görünmektedir. Yayınların sayısal olarak ikiye katlanma süresi 25 yıldır. Bu dönemlere ilişkin sayısal değerler göz önüne alındığında dönemler arasında açık nitelik farklarının olduğu gözlenmektedir. Dönemler arasındaki farklar yayın sayısında, beşten fazla yayını olan yazar sayısında, yayınların konusunda ve yayınların niteliğinde otaya çıkmaktadır. Cumhuriyet dönemindeki kimya tarihi yayınlarının yıllara ve 25 yıllık dönemlere göre dağılımı (Çizelge - 1) de, beş veya daha fazla sayıda yayını olan yazarların adları ve dönemlere göre dağılımı (Çizelge - 2) de, iki veya daha fazla sayıda yayını olan yazarlar ve bunların dönemlere göre dağılımı (Çizelge - 3) de ve üzerinde beş veya daha fazla sayıda yayın yapılmış olan konular ile bunların dönemlere göre dağılımı da (Çizelge - 4) de topluca verilmiştir.

1924 - 1948 DÖNEMİ

Cumhuriyet döneminde kimya tarihine ilişkin ilk gerçek makale Joseph Zanni'nin (1854 - 1934) hocası Robert Bunsen hakkında yazdığı yazıdır.¹⁶ (EK - III).

Bu dönem için saptanabilen yayın sayısı 105 tane olup yıl başına ortalama 4,20 yayın düşmektedir. Bu dönemde beş veya beşten fazla yayını olan iki yazar (Tarık Artel ve Ali Rıza Berkem) vardır ve bunların toplam içindeki payı % 10,48 dir. Yayınlardan 19 tanesi anonim olup 35 yazarın birer, dokuz yazarın ikişer, iki yazarın üçer, dört yazarın dörder, bir yazarın beş ve bir yazarın da altı yayını vardır. Yayınlardan dokuz tanesi çeviridir. Çeviri yapanlardan ikisi (Tarık Artel ve Mebrure Sami Koray) ikişer ve beşi de birer çeviri yapmışlardır. Yayınların yıllara göre dağılımı incelendiğinde 1940 yılında çok büyük bir yayın artışı görülmektedir. Bu yıl içinde yapılmış olan 16 yayın dönem içindeki toplam yayın-

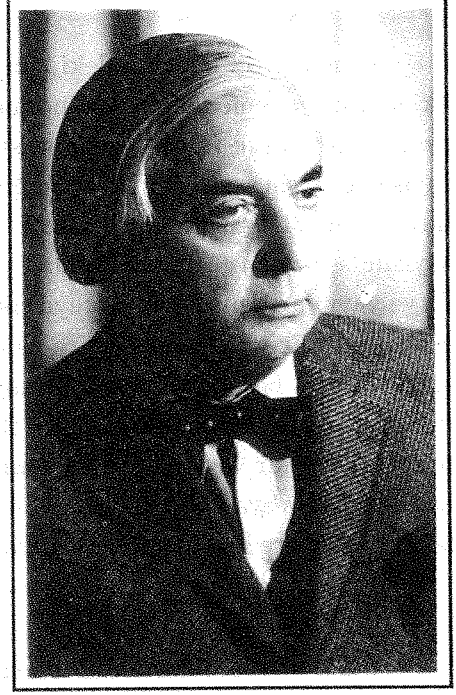
16. Joseph Zanni : Rober Bunsen [Robert Bunsen], *Eczacı*, 16 (8), 130 - 131 (1926).

ların % 15,24 ünü oluşturmaktadır. Yayın sayısının 1939'da önemli bir artış göstererek 1940'da doruğa ulaşması Tanzimat'ın 100. yılı dolayısıyla yapılan yayınlara ve bilim tarihi alanındaki yazılara geniş oranda yer veren *Fen ve Teknik* dergisinin yayınlanmaya başlanmış olmasına bağlanabilir.

Şekil - 9 :

Tarık Artel (1907 - 1966)

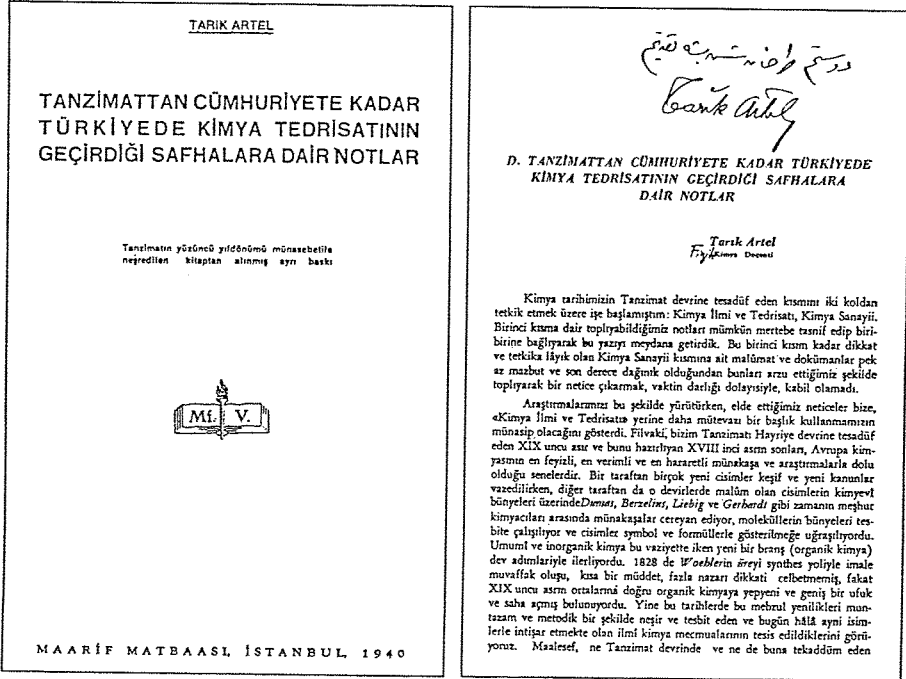

Şekil - 10 :

Prof. Dr. Muvaffak Seyhan (1910- 1986)

Bu dönemde üzerinde beş veya daha çok sayıda yayın yapılmış olan konu ve kişiler Türkiye'de kimya öğretiminin gelişimi ve öğretim kurumları, genel olarak kimya tarihi, kimya terimleri ve nomenklatürü, Antoine Lavoisier, Türkiye'de ve Türklerde kimya sanayii, radyumun keşfi ve radyoaktivite, kimyasal maddeler ve tıp, Marie Curie, atom teorileri ve gelişimi ile Osman Nuri Eralp'dır. Dönem içindeki yayınlarda biyografiler önemli bir yer tutmaktadır. Toplam 105 yayından 27 tanesi biyografi niteliğinde olup toplam içindeki oranı % 25,71 dir. Bir kişi (Antoine Lavoisier) hakkında sekiz, bir kişi (Marie Curie) hakkında yedi, bir kişi (Osman Nuri Eralp) hakkında beş, beş kişi (Robert Bunsen, Alfred Nobel, Şeyh Sühreverdi, Kırımlı Aziz Bey ve Cevad Mazhar) hakkında ikişer ve 18 kişi hakkında da birer yayın yapılmıştır. Madame Curie hakkında kızı Eve Curie tarafından yazılmış olan 440 sayfa dolayındaki biyografinin *Madame Curie* adı altında 1943 ve 1946'da iki kez basılmış olması Curie'ler konusundaki ilginin bir göstergesidir.

Bu dönemdeki yazılardan Tarık Artel'in (1907 – 1966) (Şekil – 9) Türkiye'deki kimya eğitiminin tarihçesine ilişkin olan makalesinin¹⁷ dışındakiler genellikle derleme niteliğindeki yazılardır. (Şekil – 11). Bu makale, Türkiye'deki kimya eğitiminin tarihi bakımından temel kaynak olma niteliğini günümüze kadar korumuştur.

Şekil – 11 : Tarık Artel'in makalesinin ayrı baskısının kapağı (solda) ve başlangıç sayfası (sağda). Makale "Dostum Turhan Şeşbeşe'te takdim" edilmiştir.

Bu dönemde **Kimyager** (1932 – 1937) dergisinin önemli bir niteliği Türkiye'de ilk ve tek olarak kimya öğretiminin nasıl yapılması gerektiği konusunda bir bölüm açmış olmasıdır. Derginin altı sayısında (Sayı : 6 – 11) çoğu İzzet Kemal Erksal ve bazıları da Avni Refik Bekman tarafından hazırlanmış olan "Kimya Tedrisatı" bölümü bulunmaktadır. Öncülüğünü **Kimyager** dergisinin yaptığı bu konu kişisel ilgi düzeyinde kalmış ve sürdürülüp geliştirilememiştir. Ayrıca, İzzet Kemal Erksal'ın "Kimya tedrisatında kimya tarihi" başlıklı yazısında (Sayı : 8) Türkiye'de ilk kez kimya öğretiminde kimya tarihinin yeri ve önemi vurgulanmıştır. (EK – IV).

17. Tarık Artel : Tanzimattan Cumhuriyete kadar Türkiye'de kimya tedrisatının geçirdiği safhalara dair notlar, *Tanzimat*. I., İstanbul 1940, s. 491 - 510.

ÇİZELGE - 1

Cumhuriyet Dönemi Kimya Tarihi Yayınlarının Yıllara Göre Dağılımı

Dönem 1924 - 1948	Yayın sayısı	Dönem 1949 - 1973	Yayın sayısı	Dönem 1974 - 1998	Yayın sayısı
1924	2	1949	-	1974	5
1925	1	1950	14	1975	6
1926	1	1951	2	1976	6
1927	4	1952	5	1977	17
1928	2	1953	4	1978	13
1929	3	1954	1	1979	6
1930	-	1955	2	1980	8
1931	9	1956	3	1981	34
1932	3	1957	4	1982	18
1933	9	1958	13	1983	19
1934	5	1959	6	1984	10
1935	5	1960	4	1985	13
1936	1	1961	8	1986	16
1937	4	1962	10	1987	15
1938	4	1963	5	1988	8
1939	9	1964	8	1989	12
1940	16	1965	12	1990	10
1941	5	1966	8	1991	8
1942	4	1967	5	1992	22
1943	4	1968	11	1993	33
1944	2	1969	12	1994	14
1945	2	1970	12	1995	23
1946	2	1971	12	1996	25
1947	2	1972	9	1997	24
1948	6	1973	41	1998	26
Toplam	105		211		391
Yayın/Yıl	4,20		8,44		15,64

ÇİZELGE - 2

Beş ve Daha Fazla Sayıda Yayını Olan Yazarlar

Dönem	Toplam yayın	Yazar	Yayın sayısı	Yüzde
1924 - 1948	105	Tarık ARTEL	6	5,71
		Prof.Dr. Ali Rıza BERKEM	5	4,76
1949 - 1973	211	Prof.Dr. Haldun Nüzhet TEREM	10	4,74
		Prof.Dr. Muvaffak SEYHAN	9	4,26
		Prof.Dr. Ali Rıza BERKEM	9	4,26
		H. Hadi TAMER	8	3,79
		Adnan GİZ	5	2,37
1974 - 1998	391	Prof.Dr. Emre DÖLEN	48	12,28
		Prof.Dr. Ali Rıza BERKEM	36	9,21
		Prof.Dr. Zeki TEZ	34	8,69
		Prof.Dr. Muvaffak SEYHAN	24	6,12
		Prof.Dr. Ekmeleddin İHSANOĞLU	20	5,11
		İlhami BUĞDAYCI	9	2,30
		Prof.Dr. Cemal YILDIRIM	9	2,30
		Doç.Dr. Ayşe ÜSTÜN	7	1,79
		Prof.Dr. Feza GÜNERGÜN	6	1,53
		Prof.Dr. Aykut KAZANCIGİL	5	1,28
Prof.Dr. Mutahhar YENSON	5	1,28		

1949 - 1973 DÖNEMİ

Bu dönem içinde toplam 211 yayının yapıldığı saptanmıştır ve yıl başına ortalama 8,44 yayın düşmektedir. Bu durum, yıllık ortalama yayın sayısının bir önceki döneme oranla ikiye katlanmış olduğunu göstermektedir. Yayınların yıllara göre dağılımı göz önüne alındığında, yıllık yayın sayısının 1968'den başlayarak onun üzerine çıkmış olduğu ve 1973'de 41 gibi çok büyük bir sayıya ulaştığı görülmektedir. Dönem sonundaki bu artışta Prof.Dr. Muvaffak Seyhan'ın (1910 - 1986) kimya tarihi alanında yazmaya başlamasının önemli bir katkısının olduğu görülmektedir. (Şekil - 10). 1973'deki büyük artış Cumhuriyet'in 50. yıldönümü nedeniyle yayınlanan kitaplardan ve dergilerin özel sayılarından kaynaklanmaktadır.

Bu dönemde kimya tarihine ilişkin yazıların yayınlandığı başlıca dergiler *Kimya ve Sanayi* ile *Meydan* dergileridir. Yayınlardan 43 tanesi anonim olup 67 yazarın birer, 17 yazarın ikişer, altı yazarın üçer, iki yazarın dörder, bir yazarın beş, bir yazarın sekiz, iki yazarın dokuzar ve bir yazarın on yayını vardır. Yayınlardan beş tanesi çeviridir. Çevirilerden ikisinin yazarı belli olmayıp çevirenler tarafından derlenmişlerdir. Bir yayın iki kişi tarafından çevrilmiş, geri kalan dört kişi birer tane çeviri yapmışlardır. Dönem içinde üzerinde beş veya daha fazla sayıda yayın yapılmış olan konular sırasıyla Türkiye'de kimya eğitiminin ve kurumlarının tarihçesi, Türkiye'deki ve dünyadaki kimya sanayiinin tarihçesi, Ord.Prof.Dr. Fritz Arndt ve Alfred Nobel'dir. Bu dönemde beş veya beşten fazla yayını olan yazar sayısı beştir (Haldun Nüzhet Terem, Ali Rıza Berkem, Muvaffak Seyhan, Hadi Tamer ve Adnan Giz) ve bunların toplam içindeki payları % 19,43 dür. Dönem içinde bir önceki döneme oranla kimya eğitimi ve kimya sanayiini konu alan yazılarda önemli bir artışın olduğu görülmektedir.

Bu dönem içindeki yayınlarda biyografiler önemli bir yere sahiptir. Toplam 211 yayından 79 tanesi biyografi niteliğinde olup toplam içindeki oranı % 37,44 dür ve bir önceki döneme göre önemli bir artış göstermektedir. Bir kişi (Fritz Arndt) hakkında dokuz, bir kişi (Ömer Şevket Öncel) hakkında yedi, bir kişi (Mustafa Hakkı Nalçacı) hakkında beş, bir kişi (Marie Curie) hakkında dört, iki kişi (Alfred Nobel ve Sarım Hüsnü Çelebioğlu) hakkında üçer ve 12 kişi (Tarık Artel, Osep Celâlyan, İlhami Cıvaoglu, Celâl Evin, Nişan Hokasyan, Mehmet Ali Kâğıtçı, Paul Karrer, Raşit Taşdur, Ligor Taranakidis, Saime Tüccarbaşı, Fazlı Faik Yeğül ve İsmail Hakkı Yeşilyurt) hakkında ikişer yayın yapılmıştır.

1974 – 1998 DÖNEMİ

Son 25 yıllık dönemde genel olarak bilim ve özel olarak da kimya tarihi ile ilgili araştırma ve yayınlarda önemli oranda artış olmuştur. Bu artışta araştırma ve yayınları teşvik eden ortamın gelişmesinin önemli bir payı vardır. Bilim ve kimya tarihine ilişkin bildirimler 1970'li yıllarda TÜBİTAK Bilim Kongrelerinin Bilim Adamı Yetiştirme Grubu'nda sunulmuştur. Bu kongrelerin yedincisi ve sonuncusu 1980'de Ankara'da yapılmıştır. Tıp, bilim ve teknoloji tarihini konu alan kongre ve sempozyumlar 1970'li yılların ikinci yarısından itibaren yapılmaya başlanmış ve

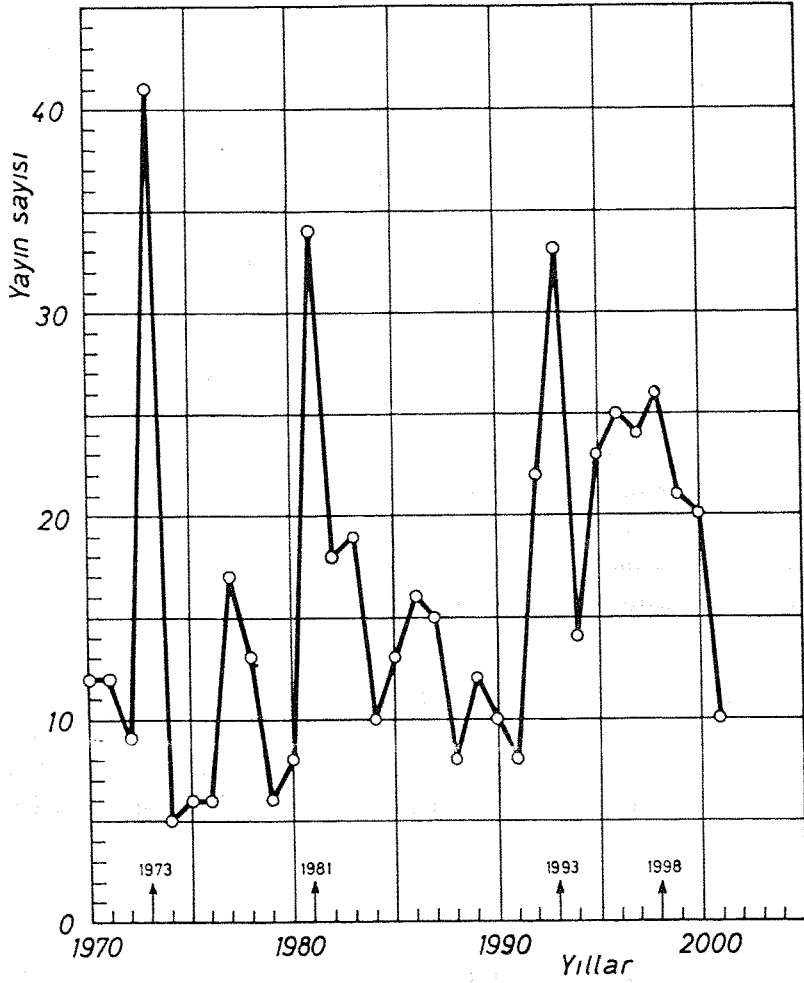
bunların sayısı 1980'li yıllarda giderek artmıştır. Gene bu yıllarda, 14 Mart 1988'de Kayseri'de "Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi" yapılmıştır.

1990'ların başından itibaren kongre ve sempozyumlar daha sık ve düzenli olarak yapılmaya başlanmıştır. Bunların başında Türk Tıp Tarihi Kurumu'nun öncülüğünde 1988'den beri düzenli olarak yapılmakta olan Türk Tıp Tarihi Kongreleri, birincisi 1990'da Prof.Dr. Turhan Baytop'un girişimiyle yapılan ve daha sonra Eczacılık Fakülteleri tarafından sürdürülen Türk Eczacılık Tarihi Toplantıları ile İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü, Türk Bilim Tarihi Kurumu ve IRCICA'nın ayrı ayrı veya ortak olarak düzenledikleri ulusal ve uluslararası nitelikteki kongre ve sempozyumlar gelmektedir. Özellikle tıp ve eczacılık tarihine ilişkin kongre ve sempozyumlarda kimya tarihine ilişkin çok sayıda bildiri sunulduğu gibi, her yıl düzenlenen Ulusal Kimya Kongresi'nde son yıllarda bir kimya eğitimi seksiyonu açılmış olup burada da kimya tarihine ilişkin bildiri ve posterler sunulmaktadır.

Son 25 yılı kapsayan 1974 – 1998 döneminde kimya tarihi alanında toplam toplam 391 yayının yapıldığı saptanmıştır ve yıl başına ortalama 15,64 yayın düşmektedir. Buna göre, yıllık ortalama yayın sayısı bir önceki döneme oranla ikiye katlanmıştır. Buna karşılık, yıllık ortalama yayın sayısı 1980 – 1998 dönemi için 17,79 ve son on yılı kapsayan 1989 – 1998 dönemi için de 19,70 olmaktadır.

Yayın sayısı Atatürk'ün 100. doğum yıldönümü olan 1981'de, Cumhuriyet'in 70. yıldönümü olan 1993'de ve Cumhuriyet'in 75. yıldönümü olan 1998'de büyük artışlar göstermiştir. 1970 – 1998 dönemi için kimya tarihine ilişkin yayınların yıllara göre dağılımı (Şekil – 12) de gösterilmiştir. Grafiğin incelenmesinden, yıllara göre bazı minimum ve maksimumların varlığına karşılık yayın sayısının artış eğilimi açıkça görülmektedir.

Bu dönem içindeki yayınlardan 47 tanesi (% 12,02) anonim olup toplam 155 yazar vardır. Bunlardan 122 yazarın birer, 16 yazarın ikişer, yedi yazarın üçer, bir yazarın dört, iki yazarın beşer, bir yazarın altı, bir yazarın yedi, iki yazarın dokuzar, bir yazarın 20, bir yazarın 24, bir yazarın 34, bir yazarın 36 ve bir yazarın da 48 yayını vardır.

Şekil - 12 : 1970 - 1998 dönemindeki kimya tarihi yayınlarının yıllara göre dağılımı.

Yayınlarından 21 tanesi çeviri niteliğindedir. Bunlardan ikisinin yazarı belli olmayıp çevirenler tarafından derlenmişlerdir. Toplam 16 çevirmenden iki kişi (İlhami Buğdaycı ve Zeynep Kınık) ikişer ve bir kişi (Zeki Tez) dört çeviri yapmıştır.

Dönem içinde beş veya beşten fazla yayını olan yazar sayısı onbir tanedir. 1949 - 1973 döneminde bu gruba giren yazarların sayısı beş ve toplam yayın içindeki payları % 19,43 iken 1974 - 1998 döneminde yazar sayısı onbire çıkarken bu yazarların toplam yayın içindeki payı % 51,92 düzeyine yükselmiştir. Bunlardan 20 ve daha fazla yayını olan beş yaza-

rın toplam yayın içindeki payı % 41,43 dür. Bu durum, kimya tarihi alanında uzmanlaşmanın bir belirtisi olarak alınabilir.

Son 25 yılda üzerinde beş veya daha çok sayıda yayın yapılmış olan konular ve kişiler genel olarak kimya tarihi, Türkiye'de kimya öğretimi ve kurumları (İ.Ü. Fen Fakültesi ve İ.Ü. Kimya Fakültesi), Türkiye'de kimya sanayii ve kurumları, Kırımlı Aziz Bey, metalurji tarihi, Türkiye'de biyokimya, Röntgen ışınları, eski keramik ve çiniler, Bursa'lı Ömer Şifâî, kâğıt ve kâğıt sanayii, doğal boyarmaddeler ve boyama, Marie Curie, Fritz Arndt, Başhoca İshak Efendi ve Kimyager Derviş Paşa'dır. Bu dönemin önemli bir özelliği kimya terimlerine ilişkin sözlüklerin ve kimya yayınlarına ilişkin bibliyografyaların yayınlanmış olmasıdır. Özellikle Türkiye'deki kimya öğretiminin ve öğretim kurumlarının tarihi üzerine olan yayınlarda 1949 – 1973 dönemine oranla % 291 lik bir artış göze çarpmaktadır.

Bu dönemdeki yayınlar arasında biyografiler önemli bir yer tutmaktadır. Toplam 391 yayından 58 tanesi biyografi niteliğinde olup toplam içindeki oranı % 14,83 dür ve bir önceki döneme göre azalış göstermektedir. Ayrıca altı yayında da biyografik nitelikte bilgiler verilmiştir. Biyografisi verilenlerin toplam sayısı 109 dur. Bir kişi (Kırımlı Aziz Bey) hakkında dokuz, iki kişi (Fritz Arndt ve Bursalı Ömer Şifâî) hakkında yedişer, üç kişi (Başhoca İshak Efendi, Kimyager Derviş Paşa ve Marie Curie) hakkında beşer, bir kişi (Felix Hauowitz) hakkında dört, beş kişi (Werner Heisenberg, Remziye Hisar, Antoine Lavoisier, Zdenko Stary ve Haldun Nüzhet Terem) hakkında üçer ve 22 kişi (Bursalı Ali Münşî, Nasid Baylay, Ali Rıza Berkem, Mehmet Arif, Câbir, İlhami Cıvaoğlu, Sarım Hüsnü Çelebioğlu, John Dalton, Esad Feyzi, Naci Bekir Ortabaşı, Turgut Noyan, Alfred Nobel, Vasil Naum, Dimitri Ivanovitch Mendeleev, Ömer Şevket Öncel, Paracelsus, Burhan Pekin, Wilhelm Conrad Röntgen, Leopold Ruzicka, Cemal Sancar, Kâzım Turgay ve Ayhan Ulubelen) hakkında ikişer yayın yapılmıştır.

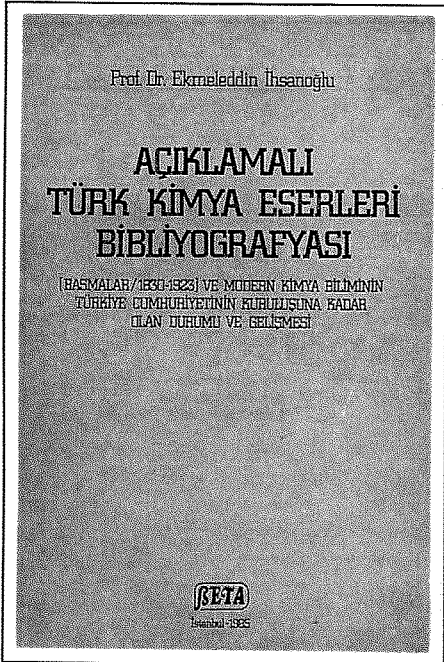
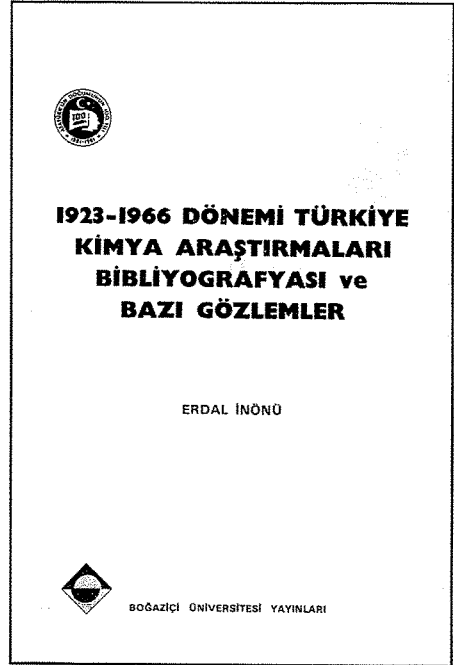
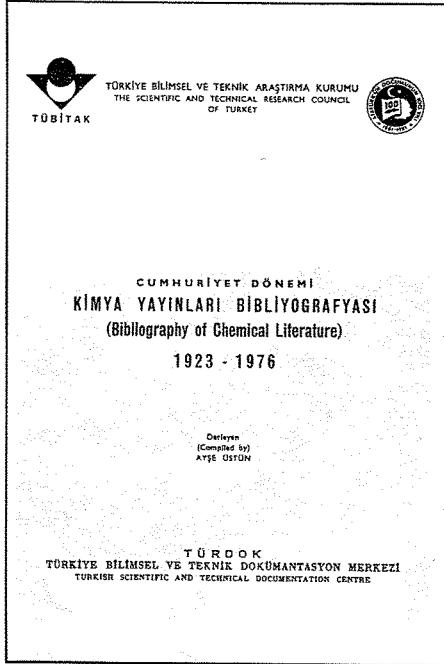
Dönem içinde işlenen konular genel olarak XIX. ve XX. yüzyılı kapsamakta olup genel kimya tarihine ilişkin olanların sayısı oldukça azdır. Modern bilimin ve kimyanın Türkiye'ye girişi, XIX. yüzyılda Türkiye'de kimya biliminin durumu, kimyacılar ve kimya kitapları, üniversite reformu ve sonrasında kimyanın gelişimi ve Cumhuriyet döneminde kimya sanayiinin gelişimi başlıca konuları oluşturmaktadır. Bu dönemin bir başka özelliği kimya tarihi alanında kitapların yayınlanmaya başlaması-

dır. Bunların başında bibliyografyalar¹⁸ gelmektedir. Kimya kitapları, dergileri ve araştırmaları konusunda çeşitli bibliyografyalar yayınlanmıştır. (Şekil – 13). Bibliyografya çalışmalarının kimya tarihi konusundaki araştırmaların temelini oluşturduğu açıktır. Gene bu dönemde kimya tarihine ilişkin çeşitli kitaplar yayınlanmıştır¹⁹. (Şekil – 14 ve 15).

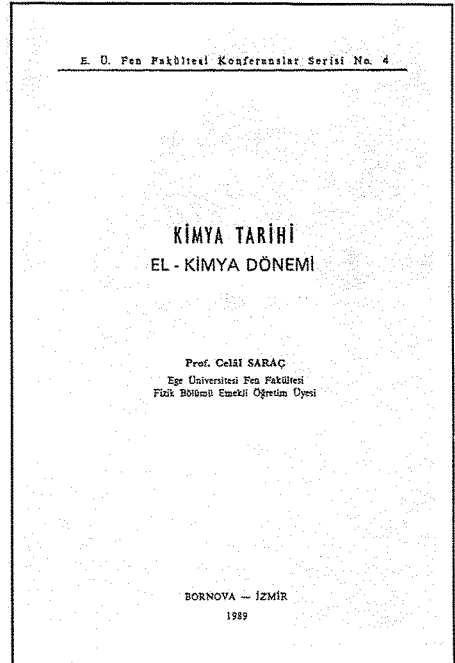
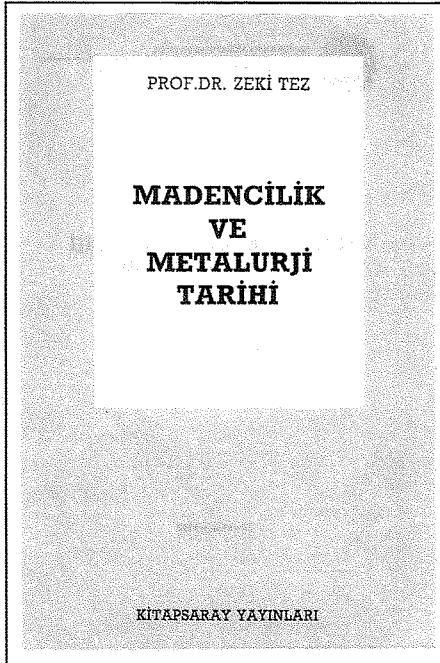
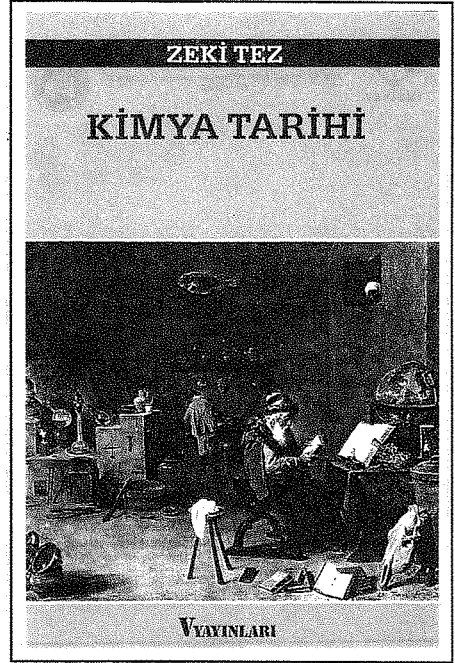
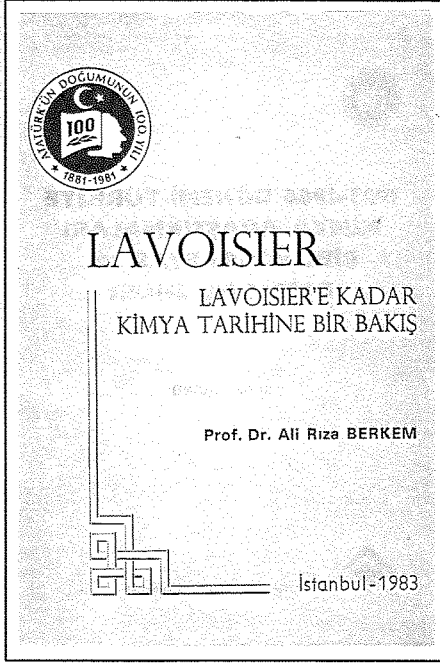
Son 25 yıllık dönemin önemli özelliklerinden biri de derleme niteliğindeki yayınların oranı azalırken araştırmaya dayanan yayınların oranının giderek artmasıdır. Prof.Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu tarafından yönetilen ve kimya tarihini de kapsayan bir yüksek lisans tezi Sevtap İshakoğlu tarafından 1993'de tamamlanmıştır²⁰. Son yıllarda İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü'ne "Kimya Tarihi" zorunlu bir ders olarak konulmuştur²¹.

Dönem içinde, Prof.Dr. Ali Rıza Berkem (Şekil – 16) ağırlıklı olarak Türkiye'de kimya eğitiminin ve kimya eğitiminin yapıldığı kurumların tarihsel gelişimi ile genel kimya tarihi konularında, Prof.Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu modern bilimin ve bu arada kimyanın Türkiye'ye girişi ve burada Hoca İshak Efendi'nin yeri konularında, Prof.Dr. Emre Dölen Osmanlı döneminde Türkiye'de kimya, kimya kitapları, kimyacılar ve özellikle Kırımlı Aziz Bey konularında, ve Prof.Dr. Zeki Tez de genel kimya tarihi konularında ve daha çok popüler nitelikte yayınlar yapmışlardır.

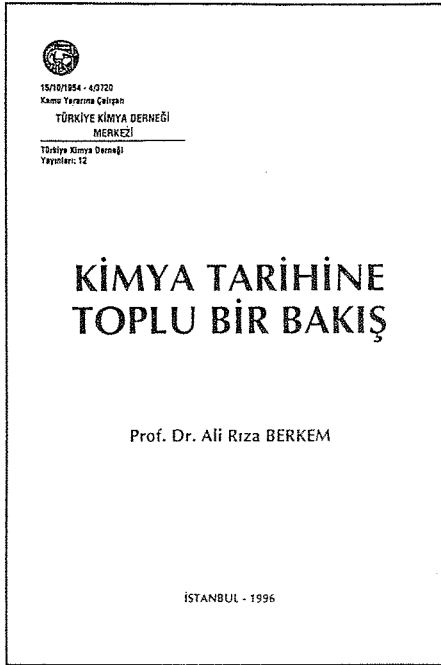
-
18. Ayşe Üstün: *Cumhuriyet Dönemi Kimya Yayınları Bibliyografyası (1923 - 1976)*. TÜRDOK Yayınları, Ankara 1981, VIII + 192 s.
- Erdal İnönü : *1923 - 1966 Dönemi Türkiye Kimya Araştırmaları Bibliyografyası ve Bazı Gözlemler*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1982, X + 295 s.
- Ekmeleddin İhsanoğlu : *Açıklamalı Türk Kimya Eserleri Bibliyografyası (Basmalar/1830 - 1928) ve Modern Kimya Biliminin Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Kadar Olan Durumu ve Gelişmesi*. IRCICA Yayınları, İstanbul 1985, X + 148 s.
- Emre Dölen : *Açıklamalı Türkiye Kimya Dergileri Bibliyografyası (1911 - 1990)*. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1990, 64 s.
19. Ali Rıza Berkem : *Lavoisier - Lavoisier'e Kadar Kimya Tarihine Bir Bakış*. Türkiye Kimya Derneği Yayınları, İstanbul 1983, X + 142 s.
- Zeki Tez : *Kimya Tarihi*. V. Yayınları, Ankara 1986, XVI + 192 s.
- Zeki Tez : *Bilimde ve Sanayide Kimya Tarihi*. Genişletilmiş ikinci baskı. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2000, XVI + 334 s.
- Zeki Tez : *Madencilik ve Metalurji Tarihi*. Kitapsaray Yayınları, İstanbul 1989, 87 s.
- Celâl Saraç : *Kimya Tarihi - El-Kimya Dönemi*. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, Bornova 1989, VI + 26 s.
- Ali Rıza Berkem : *Kimya Tarihine Toplu Bir Bakış*. Türkiye Kimya Derneği Yayınları, İstanbul 1996, VIII + 242 s.
- Emre Dölen : *Osmanlılarda Kimyasal Semboller ve Formüller (1834 - 1928)*. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1996, VIII + 134 s.
20. Sevtap İshakoğlu : *İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi (Fen Bilimleri Dalları) Tarihi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1993, XIII + 271 s.
21. Bu ders 1996 - 1997 öğretim yılından başlayarak üçüncü sınıfta haftada iki saat olarak Prof.Dr. Emre Dölen tarafından Bölüm kapatılıncaya kadar verilmiştir.

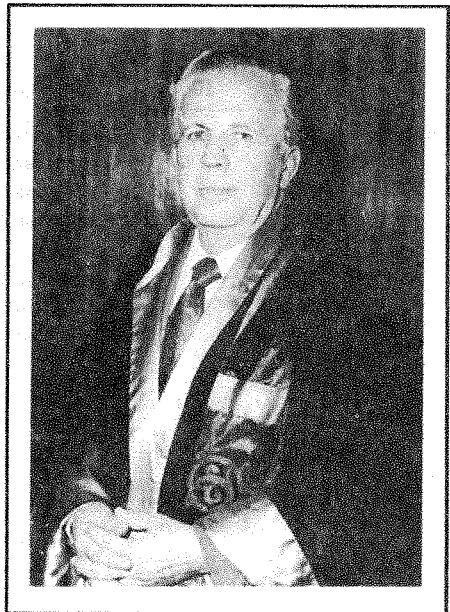
Şekil - 13 : Kimya yayınları konusunda yayınlanmış olan bibliyografyaların kapakları.

Şekil - 14 : Kimya tarihi konusunda yayınlanmış olan kitapların kapakları.

Şekil - 15 : Kimya tarihi konusunda yayınlanmış olan kitapların kapakları.

Şekil - 16 : Prof.Dr. Ali Rıza Berkem.

ÇİZELGE - 3

İki ve Daha Fazla Sayıda Yayını Olan Yazarlar

Dönem	Toplam Yayın Sayısı	Yazar Sayısı	Yazarlar			
1924 - 48	105	2	9	Eve Curie, Mehmed Ali Kâğıtçı, Nuri Refet Korur, Nusret Kürkçüoğlu, Fuat Mehmet Mirel, Akil Muhtar Özden, Ernest Rutherford, Süreyya Toygar, Yusuf Ziya Yürükkan		
		3	2	Avni Refik Bekman, İzzet Kemal Erksal		
		4	4	Hasan Sabri Atayolu, Kâzım İsmail Gürkan, Ali Nazmi, Süheyl Ünver		
		5	1	Ali Rıza Berkem		
		6	1	Tarık Artel		
		1949 - 73	211	2	17	Güneri Akovalı, Tarık Artel, Oktay Aslanapa, Efdal Aşar, Turhan Baytop, İhsan Çataltaş, Nedim Deniztekin, Osman Ersoy, Hakkı İzzet, Mehmet Orhun, Saliha Öncel, Ali Ulvi Teoman, Meral Tezer, İlhan Topaloğlu, Suat Ulagay, Feridun Nafiz Uzluk, İsmail Hakkı Yeşilyurt
3	6			Nebih Abut, Hasan Sabri Atayolu, Muammer Çeğinçelik, Ekrem Eraf, Baha Erdem, Mehmed Ali Kâğıtçı		
4	2			İlhami Cıvaoğlu, İlhami Tez		
5	1			Adnan Giz		
8	1			Hadi Tamer		
9	2			Ali Rıza Berkem, Muvaffak Seyhan		
10	1			Haldun Nüzhet Terem		
1974-98	391			2	16	Fikret Baykut, Rıdvan Berber, C. Matter Cooper, İhsan Çataltaş, Murat Dirican, Şaban Döğer, Osman Gürel, Mehmed Ali Kâğıtçı, Ömer Kuleli, Mehmet Tefvik Orbey, Burhan Pekin, Celâl Saraç, Arslan Terzioğlu, Gökhan Tok, Yeşim Işıl Ülman, Horst Widmann
				3	7	Yunus Akçamur, Erdal İnönü, Sevtap İshakoğlu - Kadioğlu, Esin Kâhya, Ali Rıza Karabulut, Vural Solok, M. Kadir Yurdakoç
				4	1	Nil Sarı
		5	2	Aykut Kazancıgil, Mutahhar Yenson		
		6	1	Feza Günergun		
		7	1	Ayşe Üstün		
		9	2	İlhami Buğdaycı, Cemal Yıldırım		
		20	1	Ekmeleddin İhsanoğlu		
		24	1	Muvaffak Seyhan		
		34	1	Zeki Tez		
36	1	Ali Rıza Berkem				
48	1	Emre Dölen				

ÇİZELGE - 4

Beş ve Daha Fazla Sayıda Yayın Yapılmış Olan Konular

Konu	Dönem			Toplam
	1924 - 1948	1949 - 1973	1974 - 1998	
Genel olarak kimya tarihi	8	20	77	105
Türkiye'de kimya öğretimi ve kurumları	9	23	67	99
Türkiye'de kimya sanayii ve kurumları	7	39	16	55
Kimya terimleri, nomenklatürü ve sözlükler	8	6	8	22
Kimya yayınları bibliyografyaları	-	2	19	21
Keramik ve çini	-	9	7	16
Kağıt ve kağıt sanayii	2	8	6	16
Marie Curie	7	4	5	16
Fritz Arndt	7	4	5	16
Doğal boyarmaddeler ve boyama	4	3	6	13
Metalurji tarihi	1	4	8	13
Antoine Lavoisier	8	1	3	12
Kırım Aziz Bey	2	-	9	11
Röntgen ışınları	2	2	7	11
Radyoaktivite ve radyum	7	2	1	10
Ömer Şevket Öncel	-	7	2	9
Bursa'lı Ömer Şifai	-	1	7	8
Kimyasal maddeler ve tıp	7	-	1	8
Türkiye'de biyokimya	-	-	8	8
Alfred Nobel	2	3	2	7
Osman Nuri Eralp	5	-	1	6
Başhoca İshak Efendi	-	1	5	6
Kimyager Derviş Paşa	-	1	5	6
Atom teorileri ve gelişimi	5	-	1	6
Mustafa Hakkı Nağacı	-	5	-	5
İbni Sina ve elkimya	-	1	4	5

Bilim ve kimya tarihine geniş kitleler tarafından duyulan ilginin artmasında bu alandaki popüler yayınların önemli bir yerinin olduğu görülmektedir. Son yıllarda popüler yayın organlarında bu konulara giderek daha geniş yer verilmeye başlanmıştır.

1999 - 2002 DÖNEMİ

Bu dönemde 1999'da 21, 2000'de 20, 2001'de 10 ve 2002'nin ilk yarısında 5 olmak üzere toplam 56 yayın yapılmıştır. İlk üç yıl göz önüne alındığında yıllık ortalama yayın sayısı 17 dir. Yayınlardan beş tanesi anonim olup 35 yazarın birer, iki yazarın (Ali Rıza Berkem ve Deniz Eriş Tamer) ikişer, bir yazarın (C. Matter Cooper) üç, bir yazarın (Zeki Tez) dört ve bir yazarın da (Emre Dölen) 13 yayını vardır. Yayınlardan beş tanesi çeviri olup üç çevirmenden birinin (İlhami Buğdaycı) üç ve ötekilerin de birer çevirisi vardır. Yayınların konulara göre dağılımı göz önüne alındığında birden fazla yayın yapılan konuların ikişer yayınla Türkiye'de kimya sanayii ve Türkiye'ye gelen Alman kimyacılar, üç yayınla Türkiye'de kimya öğretimi, altı yayınla kimyacıların biyografileri ve sekiz yayınla kimya tarihi olduğu görülmektedir.

Cumhuriyet'in 25 yıllık üç dönemi göz önüne alındığında, yıllık ortalama yayın sayısı 1924 – 1948 dönemi için 4,20 ; 1949 – 1973 dönemi için 8,44 ve 1974 – 1998 dönemi için de 15,64 dür. Buna göre, 25 yıllık dönemler için yıllık ortalama yayın sayısının yaklaşık olarak,

$$\text{Yıllık ortalama yayın sayısı} = 4,20 \cdot 2^n \quad (n = 0, 1, 2, 3, 4, \dots)$$

bağıntısına uyduğu görülmektedir. Bu bağıntının geçerli olması durumunda önümüzdeki 25 yılı kapsayan 1999 – 2023 yılları için yıllık ortalama yayın sayısının $n = 3$ alınarak 33,60 ve toplam yayın sayısının da 840 olacağı tahmin edilebilir (Çizelge – 5).

ÇİZELGE - 5

Yıllık Ortalama Yayın Sayıları Arasındaki İlişki

25 yıllık dönem	Toplam yayın	Yıllık ortalama (YO)	n	2^n	Hesaplanan yıllık ortalama	Sapma (%)
1924 - 1948	105	4,20	0	1	4,20	0,00
1949 - 1973	211	8,44	1	2	8,40	+ 0,48
1974 - 1998	391	15,64	2	4	16,80	- 6,90
1999 - 2023	840	33,60	3	8		

EK - I

**BİLİM VE KİMYA TARİHİNE YER VEREN
BAŞLICA DERGİLER**

Kimya ve Sanayi Mecmuası - Revue de Chimie (1 Ekim 1927 – 1 Nisan 1928)

(Boyutu 15 x 21 cm ; 32 s.)

Türk Kimyagerler Cemiyeti tarafından yayımlanan ve üç sayı çıkmış olan bu derginin yazı kurulu Müderris Kimyager Fazlı Faik [Yeğül], Müderris Ligor [Taranakidis], Kimyager Kemal Hikmet ve Kimyager İhsan Beylerden oluşmuştur.

Kimyager (Haziran 1932 – Mart 1937)

(İlk sekiz sayısı 24 x 32,5 cm ve son beş sayısı 16,5 x 24 cm boyutunda)

Türk Kimyagerler Birliği tarafından yayımlanan bu dergi toplam 13 sayı çıkmıştır. Derginin sahibi Dr. Avni Refik [Bekman] ve yazı işleri müdürleri sırasıyla Kimyager Hikmet Rifat, Kimyager Muallim İzzet Kemal [Erksal] ve Cemal Sancar'dır.

Kimya Annali – Annales de Chimie (Temmuz 1937 – Ocak 1939)

(Boyutu 16 x 24 cm)

Türk Kimyagerler Birliği'nin adının değişmesiyle oluşan Türk Diplom Kimyagerler Birliği tarafından ***Kimyager*** dergisinin dönüştürüldüğü yeni biçimdir. ***Kimyager***'in cilt ve sayı numaraları sürdürülmüştür. Biri birleşik olan toplam sekiz sayı yayınlanmıştır. Sahibi Dr. Avni Refik Bekman ve yazı işleri müdürleri sırasıyla Cemal Sancar ile Hasan Beyaz olan derginin yazı kurulu Doç. Saffet Alpar, Doç. Tarık Artel, Tahsin Bey, Sezai Deymer, Haşmet Eskin ve Cemal Sancar'dan oluşmaktadır. Daha sonra yazı kuruluna Doç. Haldun Terem de katılmıştır.

Fen ve Teknik – Aylık Fen Mecmuası (Ocak 1940 – Ekim 1942)

(Boyutu 20 x 29 cm ; 32 s.)

Üniversite Kitabevi tarafından yayımlanan bu derginin sahibi Ce-

mal Hakkı Selek ve yazı işleri müdürü Nusret Kükçüoğlu'dur. Derginin yazı kurulu Şimi-fizik Doçenti Dr. A[li] R[ıza] Berkem, Kimya Öğretmeni Dr. T[ahsin] R[üştü] Beyer, Fizik Doçenti N[usret] Kükçüoğlu ve Fizik Doçenti C[elâl] Saraç'dan oluşmuştur.

Kimya ve Sanayi (Haziran 1950 –)

[Boyutu 16 x 24 cm ; Sayı 168 – 188 (1996)'dan itibaren 19 x 27 cm] Türkiye Kimya Derneği tarafından 11 yıllık bir aradan sonra ***Kimya Analisi***'nin cilt ve sayı numaraları sürdürülerek yayınlanmaya başlanmış olup halen düzensiz bir biçimde yayını sürdürmektedir. Derginin yazı işleri müdürleri Tarık Artel Sayı (Sayı : 21 – 30), Haldun Nüzhet Terem (Sayı : 31 - 120) ve Ömer Faruk Demiray (Sayı : 121/124 –) dir. Derginin sahipliğini Türkiye Kimya Derneği başkanları yapmakta olup bu görevi Sayı : 83/84'den beri Prof.Dr. Ali Rıza Berkem yürütmektedir. Derginin zaman zaman değişik adlardan oluşan yazı kurulları olmuştur.

Kimya ve Sanayi dergisi çeşitli konularda özel sayılar yayınlamıştır. 1973'de yayınlanmış olan "Cumhuriyetin 50. Yılı" özel sayısı Cumhuriyet döneminde kimya sanayiinin gelişimi konusunda önemli bir kaynaktır²². Ayrıca iki kez derginin toplu indeksleri verilmiştir²³.

Kimya Mühendisliği (Mecmuası) (Ocak 1962 –)

(Boyutu 20 x 28 cm)

TMMOB Kimya Mühendisleri Odası'nın yayın organı olarak Ankara'da yayınlanmaktadır. Başlangıçta oldukça düzenli bir biçimde yayınlanırken son yıllarda yayını düzensiz bir biçimde sürdürmektedir. Sayı : 103 (Aralık 1982) kimyanın tarihsel gelişimi konusunda bir özel sayı niteliğinde düzenlemiştir. Sayı : 58 (Nisan 1973) de Sayı : 1 - 58 için toplu dizin verilmiştir. Sayı 110 (Ocak 1985), Kimya Mühendisleri Odası'nın 16 Ocak 1955'deki kuruluşunun 30. yılı nedeniyle "Özel Sayı - 30. Yıl" başlığı altında hazırlanmıştır. Bu sayıda Kimya Mühendisleri Odası tarafından 30 yıl içinde düzenlemiş olan bilimsel ve teknik toplantılar, ya-

22. *Kimya ve Sanayi*, 21 (95 - 96), (Eylül - Aralık 1973).

23. Index : 1932 - 1962, *Kimya ve Sanayi*, 10 (48), (Aralık 1961) ; Indeks : 1932 - 1974/No. 1 - 100, *Kimya ve Sanayi*, 23 (101), (Mart 1975).

yınlara ve *Kimya Mühendisliği* dergisinin o güne kadar yayınlanmış olan sayılarının konu ve yazar dizinleri verilmiştir.

Bilim ve Teknik (Aralık 1967 – ; Aylık dergi)

(Boyutu Sayı : 1 - 313 için 16 x 23 cm, Sayı : 314'den başlayarak 21 x 29,5 cm)

TÜBİTAK tarafından Ankara'da yayınlanan aylık popüler bilim dergisidir. Zaman zaman değişen oranlarda bilim tarihine ilişkin popüler yazılara yer vermektedir. 1973'de yayınlanan "Cumhuriyetin 50. Yılı Özel Sayısı"nda çeşitli bilim dallarının Cumhuriyet dönemindeki gelişimi verilmiştir²⁴. 1993'de ise *Cumhuriyetin 70. Yılında Türkiye'de Bilim* adını taşıyan bir kitap iki bölüm halinde (Bölüm I,64 s. ve Bölüm II,65 - 135 s.) derginin eki olarak verilmiştir.²⁵

Doğa ve Bilim (Nisan 1980 – Haziran 1983 ; İki aylık dergi)

(Boyutu 16 x 23 cm ; 80 s.)

Doç.Dr. Emre Dölen, Dr. İsmail Sandıkçıoğlu, Erdal Sidar ve Fevzi Koku tarafından yayınlanan bu dergi 15 sayı çıkmıştır. Dergiyi çıkaranların ilgileri doğrultusunda bilim ve kimya tarihine ilişkin yazılara oldukça geniş yer verilmiştir.

Türk Tıp Tarihi Araştırmaları (1986 – ; Yıllık)

(Boyutu 16,5 x 23,5 cm)

İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı tarafından yayınlanmaya başlanmış, 1986, 1988, 1989, 1990 ve 1993'de birer sayı çıkmıştır. 1993'de çıkan 5. sayıdan sonra bir ayrılma meydana gelmiş, 6. sayı 1996'da Prof.Dr. Hüsrev Hatemi ile Prof.Dr. Aykut Kazancıgil tarafından çıkartılarak dergi yayını sürdürmüştür, 1998'de 7. ve 1999'da 8. ve 9. ve 2001'de 10. sayıları yayınlanmıştır. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı ise 1995'de birinci sayıdan başlayarak *Yeni Türk Tıp Tarihi Araştırmaları* adı altında yıllık bir dergi yayınlamaya başlamıştır. Bu dergi de 16,5 x 23,5 cm

24. *Bilim ve Teknik*, 6 (72), (Kasım 1973), 64 s.

25. *Bilim ve Teknik*, 26 (312), (Kasım 1993) ; 26 (313), (Aralık 1993).

boyutunda olup 2. ve 3. sayıları birleşik olarak 1997'de, 4. sayısı 1998'de ve 5. sayısı da 1999'da yayınlanmıştır.

Türk Bilim Tarihi Kurumu Haber Bülteni (Nisan 1991 – ; Altı aylık dergi)

(Boyutu 16,5 x 23,5 cm)

Türk Bilim Tarihi Kurumu tarafından yayınlanan bu haber bülteni–dergi Nisan ve Ekim aylarında olmak üzere yılda iki kez çıkmaktadır. Geniş bir İngilizce bölümü olan bu derginin sahibi Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu ve yazı işleri müdürü Prof. Dr. Emre Dölen olup editörlüğü Prof. Dr. Feza Günergun tarafından yapılmaktadır.

Bilim Tarihi (Kasım 1991 – Nisan 1994 ; Aylık dergi)

(Boyutu 20 x 28 cm ; 32 s.)

Osman Bahadır tarafından yayımlanan bu dergi toplam 30 sayı çıkmıştır. Türkiye'de doğrudan doğruya bilim tarihini konu alan ilk ve tek dergidir.

Türk Tıp Tarihi Yıllığı (1994 – ; Yıllık dergi)

(Boyutu 20 x 29 cm)

İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı tarafından çıkartılan bu yıllık derginin editörlüğü Prof. Dr. Arslan Terzioğlu tarafından yapılmakta olup 2. sayısı 1995'de, 3. sayısı 1996'da, 4. sayısı 1997'de, 5. sayısı 1998'de ve 6. sayısı 1999'da, 7. sayısı 2000'de ve 8. sayısı da 2001'de yayınlanmıştır.

Bilim ve Ütopya (Temmuz 1994 – ; Aylık dergi)

(Boyutu 27 x 38 cm ; Sayı : 39'dan itibaren 20 x 29 cm ; Sayı : 1 - 5 için 32 s. ; Sayı : 6 - 12 için 48 s. ; Sayı 25 - 38 için 64 s. ; Sayı : 39'dan başlayarak 96 s.)

Bu dergide çeşitli bilim dallarının tarihine ilişkin yazılara oldukça geniş yer verilmektedir.

EK - II

TIP, BİLİM VE TEKNOLOJİ TARİHİ KONGRE VE SEMPOZYUMLARI İLE BUNLARIN BİLDİRİ KİTAPLARI

Türk - Alman Tıbbi İlişkileri Simpozyumu (18 - 19 Ekim 1976 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Kürsüsü)

Türk - Alman Tıbbi İlişkileri Simpozyumu (18 - 19 Ekim 1976 ; İstanbul) Bildirileri. Yayına hazırlayan : Arslan Terzioğlu. İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Yayınları, İstanbul 1981.

International Symposium on the Observatories in Islam (19 - 23 Eylül 1977)

(Düzenleyen : Millî Eğitim Bakanlığı Kandilli Rasathanesi)

International Symposium on the Observatories in Islam (19 - 23 September 1977). Editör : Muammer Dizer. İstanbul 1980, 272 s.

I. Uluslararası Türk - İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi (14 - 18 Eylül 1981 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İTÜ Bilim ve Teknoloji Tarihi Enstitüsü)

I. Uluslararası Türk - İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi (14 - 18 Eylül 1981 ; İstanbul) Bildirileri. İstanbul 1981, Cilt I : VIII+ 131 s., Cilt II : VIII + 196 s., Cilt III : VIII + 341 s., Cilt IV : VI + 51 s., Cilt V : VIII + 360 s.

2. Türk - Alman Tıbbi İlişkileri Simpozyumu (24 - 25 Eylül 1981 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Kürsüsü)

2. Türk - Alman Tıbbi İlişkileri Simpozyumu (24 - 25 Eylül 1981 ; İstanbul) Bildirileri. Yayına hazırlayan : Arslan Terzioğlu. İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Yayınları, İstanbul 1981.

II. Uluslararası Türk - İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi
(28 Nisan - 2 Mayıs 1986 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İTÜ Bilim ve Teknoloji Tarihi Araştırma Merkezi)

II. Uluslararası Türk - İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi (28 Nisan - 2 Mayıs 1986) Bildirileri. İstanbul 1986,
Cilt I : VIII + 305 s., Cilt II : VI + 220 s., Cilt III : VI + 267 s.

Türk - Avusturya Tabî İlişkileri Simpozyumu (28 - 29 Nisan 1986 ;
İstanbul)

(Düzenleyen : İ. Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi
ABD)

Türk - Avusturya Tıbbî İlişkileri - 28 ve 29 Nisan 1986'da İstanbul'da Yapılan Simpozyuma Sunulan Bildiriler. Editörler :
Arslan Terzioğlu ve Erwin Lucius. İstanbul 1987, VIII + 260 s.

I. Millî Türk Bilim Tarihi Sempozyumu - Osmanlı Döneminde İlmî ve Mesleki Cemiyetler (3 - 5 Nisan 1987 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü ve
IRCICA)

Osmanlı İlmî ve Mesleki Cemiyetleri. Editör : Ekmeleddin İhsanoğlu.
IRCICA Yayınları, İstanbul 1987, VIII + 264 s.

International Symposium on "Modern Science and the Muslim World - Science and Technology Transfer from the West to the Muslim World from the Renaissance to the Beginning of the XXth Century (2 - 4 Eylül 1987 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü ve
IRCICA)

Transfer of Modern Science and Technology to the Muslim World. Editör : Ekmeleddin İhsanoğlu. İstanbul 1992, IX + 442 s.

Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14
Mayıs 1988 ; Kayseri)

(Düzenleyen : Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü)

Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri. Editör : Ahmet Hulûsi Köker. Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, XI + 198 s.

Türk Tıbbının Batılılaşması Simpozyumu (11 - 15 Mart 1988 ; Ankara - İstanbul)

(Düzenleyen : İ. Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)

Türk Tıbbının Batılılaşması - Gülhane'nin 90. Kuruluş Yıldönümü Anısına 11 - 15 Mart 1988'de Ankara ve İstanbul'da Yapılan Simpozyuma Sunulan Bildiriler. Editörler : Arslan Terzioğlu ve Erwin Lucius. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1993, 207 s.

I. Millî Tıp Tarihi Kongresi (17 - 19 Şubat 1988 ; İstanbul)

(Düzenleyen : Türk Tıp Tarihi Kurumu ve İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)

I. Türk Tıp Tarihi Kongresi (17 - 19 Şubat 1988 ; İstanbul) - Kongreye Sunulan Bildiriler. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, XII + 332 s. + 84 levha.

II. Türk Bilim Tarihi Sempozyumu - Osmanlı Devletinde Modern Haberleşme ve Ulaşım Teknikleri (3 - 5 Nisan 1989 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü ve IRCICA)

Çağını Yakalayan Osmanlı - Osmanlı Devleti'nde Modern Haberleşme ve Ulaştırma Teknikleri. Editörler : Ekmeleddin İhsanoğlu ve Mustafa Kaçar. IRCICA Yayınları, İstanbul 1995, XVI + 701 s.

Kuruluşun 150. Yıldönümü Dolayısı ile Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane ve Bizde Modern Tıp Eğitiminin Gelişmesine Etkileri Simpozyumu (18 Eylül 1989 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)

Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane ve Bizde Modern Tıp Eğitiminin Gelişmesine Katkıları - Kuruluşunun 150. Yıldönümü Anısına 18 Eylül 1989'da Yapılan Sempozyuma Sunulan Bildiriler. Editörler : Arslan Terzioğlu ve Erwin Lucius. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1993, 143 s.

II. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 21 Eylül 1990 ; İstanbul)

(Düzenleyen : Türk Tıp Tarihi Kurumu ve İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)

II. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 21 Eylül 1990 ; İstanbul) - Kongreye Sunulan Bildiriler. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999, XIV + 279 s. + 100 levha.

I. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (11 Mayıs 1990 ; İstanbul)

(Düzenleyen : Prof.Dr. Turhan Baytop)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

International Symposium on History of Science - Science Institutions in Islamic Civilisation - İslam Medeniyetinde Bilim Kurumları (22 - 24 Nisan 1991; İstanbul)

(Düzenleyen : Türk Bilim Tarihi Kurumu)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

Bursa Tıp Tarihi Günleri Sempozyumu (14 - 15 Mayıs 1992 ; Bursa)

(Düzenleyen : Türk Tıp Tarihi Kurumu ve Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

Uluslararası Tıp Tarihi ve Deontoloji Sempozyumu (15 Eylül 1992 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

Fatih'ten Günümüze Astronomi - Prof.Dr. Nüzhet Gökdoğan Sempozyumu (7 Ekim 1993 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. Fen Fakültesi ve Türk Astronomi Derneği)

Fatih'ten Günümüze Atronomi. İ.Ü. Fen Fakültesi Yayınları, İstanbul 1994, IX + 93 s.

III. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 22 Eylül 1993 ; İstanbul)

(Düzenleyen : Türk Tıp Tarihi Kurumu ve İ.Ü. Cerahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)

III. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 23 Eylül 1993 ; İstanbul) - Kongreye Sunulan Bildiriler. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999, XV + 428 s. + 54 levha.

I. Uluslararası Tıp Tarihi ve Deontoloji Kongresi (14 - 18 Ekim 1993 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD).

Türk Tıp Tarihi Yıllığı, I, Yayına hazırlayan : Arslan Terzioğlu. İstanbul 1994, 182 s.

Uluğ Bey ve Çevresi Uluslararası Sempozyumu (30 Mayıs – 1 Haziran 1994 ; Ankara)

Uluğ Bey ve Çevresi Uluslararası Sempozyumu (30 Mayıs – 1 Haziran 1994 ; Ankara) Bildirileri. Yayına hazırlayan : Songül Boybeyi. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1996, XVI + 368 s.

Türk ve İslam Dünyasında Bilim ve Teknoloji Sempozyumu (3 - 5 Haziran 1994 ; İstanbul)

(Düzenleyen : Boğaziçi Üniversitesi, Türk Bilim Tarihi Kurumu, Marmara Üniversitesi ve Uzbekistan İlimler Akademisi)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

II. Türk Eczacılık Tarihi Simpozyumu (6 - 7 Mayıs 1994 ; Ankara)

(Düzenleyen : Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ve Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

V. Türk - Avusturya Tıbbi İlişkileri Simpozyumu (5 Ekim 1994 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)

V. Türk - Avusturya Tıbbî İlişkileri Simpozyumu (5 Ekim 1994 ; İstanbul) Bildirileri. Yayına hazırlayanlar : Arslan Terzioğlu ve Erwin Lucius. *Türk Tıp Tarihi Yıllığı, II*, İstanbul 1995, 159 s.

International Conference on the Transfer of Science and Technology Between Europe and Asia (1880 - 1950) - Avrupa'dan Asya'ya Bilim ve Teknoloji Transferi (1880 - 1950) Milletlerarası Sempozyumu (28 - 30 Ekim 1994 ; İstanbul)
(Düzenleyen : Türk Bilim Tarihi Kurumu ve Leiden Üniversitesi)

Journal of the Japan - Netherland Institute, Volume VI, Tokyo 1996, 289 s. (Third Conference on the Transfer of Science and Technology Between Europe and Asia Since Vasco da Gama : 1498 - 1998)

International Symposium on Methods and Materials for Teaching the History of Science - Bilim Tarihi Eğitimi : Malzeme ve Metodlar Milletlerarası Sempozyumu (17 - 21 Temmuz 1995 ; İstanbul)
(Düzenleyen : Türk Bilim Tarihi Kurumu ve Milletlerarası Bilim Tarihi ve Felsefesi Birliği - IUHPS/DHS)
Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

I. Uluslararası Türk Tababeti Tarihi Kongresi (29 - 30 Eylül 1995 ; İstanbul)
(Düzenleyen : İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)
Kanûnî Sultan Süleyman'ın Doğumununun 500. Yılı Anısına Düzenlenen I. Uluslararası Türk Tababeti Tarihi Kongresi (29 - 30 Eylül 1995 ; İstanbul) Bildirileri. Yayına hazırlayanlar : Arslan Terzioğlu ve Erwin Lucius. *Türk Tıp Tarihi Yıllığı, III*, İstanbul 1996, 317 s.

I. Edirne Sarayı Sempozyumu (25 - 27 Kasım 1995 ; Edirne)
(Düzenleyen : Edirne Valiliği, Edirne Belediyesi, Trakya Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi)
"I. Edirne Sarayı" Sempozyumu Bildirileri (25 - 27 Kasım 1995 ; Edirne). Yayına hazırlayan : Ender Bilar. Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne 1999, 375 s.

III. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (3 - 4 Haziran 1996 ; Eskişehir)
(Düzenleyen : Anadolu Üniversitesi Eczacılık Fakültesi)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

IV. Türk Tıp Tarihi Kongresi 18 - 20 Eylül 1996 ; İstanbul)
(Düzenleyen : Türk Tıp Tarihi Kurumu ve İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp tarihi ABD)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

International Symposium "Introduction of Modern Science and Technology to Turkey and Japan" - Modern Bilim ve Teknolojinin Türkiye'ye ve Japonya'ya Girişi Milletlerarası Sempozyumu (7 - 11 Ekim 1996 ; İstanbul)
(Düzenleyen : Türk Bilim Tarihi Kurumu ve International Research Center for Japanese Studies)

The Introduction of Modern Science and Technology to Turkey and Japan. Editörler : Feza Günergün ve Kuriyama Shigehisa. International Research Center for Japanese Studies, Kyoto 1998, VII + 257 s.

Atatürk Döneminde Üniversite Reformu ve Tababet Simpozyumu (25 Ekim 1996 ; İstanbul)
(Düzenleyen : İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)

Atatürk Döneminde Üniversite Reformu ve Tababet Simpozyumu (25 Ekim 1996 ; İstanbul) Bildirileri. Yayına hazırlayanlar : Arslan Terzioğlu ve Erwin Lucius. **Türk Tıp Tarihi Yıllığı, IV,** İstanbul 1997, 143 s.

Sağlık Alanında Türk Kadını Simpozyumu (13 - 14 Kasım 1997 ; İstanbul)
(Düzenleyen : İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD ve İstanbul Tabip Odası)

Sağlık Alanında Türk Kadını. Editör : Nuran Yıldırım. İstanbul 1998, VIII + 499 s.

Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nin 100. Kuruluş Yılı Anısına V. Türk Tıp Tarihi Kongresi (16 - 18 Mart 1998 ; Ankara)

(Düzenleyen : Türk Tıp Tarihi Kurumu, Gülhane Askeri Tıp Akademisi ve Ankara Üniversitesi)

V. Türk Tıp Tarihi Kongresi Bildirileri. Ankara 1999, XXIV + 619 s.

Gülhane ve Cumhuriyet'in Kuruluş Döneminde Türk Tıbbına Katkıları Simpozyumu (15 Mayıs 1998 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)

Gülhane ve Cumhuriyet'in Kuruluş Döneminde Türk Tıbbına Katkıları Simpozyumu (15 Mayıs 1998 ; İstanbul) Bildirileri. Yayına hazırlayanlar : Arslan Terzioğlu ve Erwin Lucius. ***Türk Tıp Tarihi Yıllığı, VI,*** İstanbul 1999, 156 s.

IV. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul)

(Düzenleyen : Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi)

IV. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı Bildirileri. Editör : Emre Dölen. Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, İstanbul 2000, XVI + 539 s.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında Bilim "Bilanço 1923 - 1998" Ulusal Toplantısı (8 - 9 Ekim 1999 ; İstanbul)

(Düzenleyen : Türkiye Bilimler Akademisi)

Türkiye Cumhuriyeti'nin 75 Yılında Bilim "Bilanço 1923 - 1998" Ulusal Toplantısı. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Ankara, ***I. Kitap/I. Cilt*** (1999) : VI + 467 s. ; ***I. Kitap/II. Cilt*** (1999) : VI + 413 s. ; ***II. Kitap/I. Cilt*** (1999) : VIII + 267 s. ; ***II. Kitap/II. Cilt*** (2000) : VI + 255 s.

Cumhuriyet Döneminde Kimya Eğitiminde ve Türk Kimya Sanayinde Gelişmeler ve Gelecek İçin Beklentiler (16 Ekim 1998, İstanbul).

(Düzenleyen : Türkiye Kimya Derneği ve Türk Kimya Vakfı)

Türkiye'de Bilim Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973 - 1998) : Son 25 yılın Değerlendirilmesi ve Yeni Ufuklar Sempozyumu (19 - 20 Ekim 1998 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü)

Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973 - 1998). Editör : Feza Günergün. İ.Ü. Bilim Tarihi Müzesi ve Dokümantasyon Merkezi Yayınları, Ankara 2000, VIII + 604 s.

International Congress on Learning and Education in the Ottoman World (12 - 15 April 1999 ; İstanbul)

(Düzenleyen : İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), Türk Tarih Kurumu ve Türk Bilim Tarihi Kurumu).

Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim Milletlerarası Kongresi Tebliğleri (İstanbul 12 - 15 Nisan 1999). (Derleyen : Hidayet Yavuz Nuhoglu). IRCICA Yayınları, İstanbul 2001, XXVIII + 761 s.

VI. Türk Tıp Tarihi Kongresi (22 - 24 Mayıs 2000 ; İzmir)

(Düzenleyen : Türk Tıp Tarihi Kurumu ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi ABD)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

V. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (25 - 26 Mayıs 2000 ; İzmir)

(Düzenleyen : Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

I. Edirne Tıp Tarihi Günleri (3 - 4 Ekim 2001 ; İzmir)

(Düzenleyen : Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı)

I. Edirne Tıp Tarihi Günleri Bildirileri (3 - 4 Ekim 2001).

Yayına hazırlayan : Ender Bilar. Trakya Üniversitesi Yayınları, Edirne 2001, XXIV + 396 s.

I. Türk Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi - Türk Teknoloji Tarihi (15 - 17 Kasım 2001 ; İstanbul)

(Düzenleyen : Türk Bilim Tarihi Kurumu - Uluslararası Bilim Tarihi ve Felsefesi Birliği)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

VI. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (5 - 7 Haziran 2002)

(Düzenleyen : İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi)

Bildiri kitabı yayınlanmamıştır.

EK - III

[Joseph Zanni : Rober Bunzen, *Eczacı*, 16 (8), 130 - 1 (1926)]

نومرو ۷

اجزاجی

سجیفه ۱۳۰

بولونان، ولدالماء جزؤ فردلری رینه کؤلارک جنرلرینی اقامه اتمک نظریه سی بولمه، معدن کمورینک قطرانلری حقنده کی تدقیقاتی و اونک نتیجه سی اولارق کیندی فوکسینک و آنیلین قرمزینسک کفته سوق ایدن چویدک تبدلانی حقنده کی تدقیقات و مطالعاتی ایضایه موثق اوله. بیله چکی ایدی؟ بوده جای سؤالدر، عینی سؤالی بونزه نیک آکمنتاز طلبه سی، آلمان کیمیا کری آدولف بایر حقنده دخی ابراد ایده بیلیرم ایکنجی بر مقاله ده آلمانیا ده سننی مواد بولم، صنایعک خارق الهاده انکشافنده، مملکتک ثروت اقتصادینده، تدوی، باقتریبولوزی،

روبر بونزن

دوققور، زانی استانبول

لاوت بر شخصیت اولان روبر بونزنک فوتو-غرافیسایه برابر، تاریخ حیاتنه عائد بعض نوطلری بورایه نقل اتمکله، « اجزاجی غزته سی » نیک محترم قارئلری منون ایده چکمی امید ایدیبوروز. بویوک لاووازیه، هوای محیطده کی، ولدالمخوضه نیک کسینی ایله شهله و برزهلوس فلاسیق اولان نجاریایه، دها صوکرکرا لیه بیغ و شهوره بیل، داهیانه اولان کفیات تعدده لری.

بوایجلیق صنعتلرینه خدمات همه ایضا ایدن بیکلرجه سنه تیک مستحضراتک کشف و احضارنده، مارالعرض کشفیاتک نه بویوک رول اوینادینی عرض و ایضاح ایده چکم. حسن ظالم امری اولارق، عایدله رغده اوچ سنه مدتله طلبه لکننده بولونمیش اولدیم مشهور بونزه نیک حیات تدریسینده کی مختشم اثرینی بوراده ناخیم ایده چکم: ۱۸۱۱ سنه سنده کورینفته نده تولد ایش، یازس و یه ناده حکمت، کیمیا و طبقات الارض علملرینی تحصیل ایله ۱۸۳۳ سنه سنده مسقط رأسنده دوققور عنوانخی قازانمیشدر. اوچ سنه صوکره و کینچلکته رهنما قائل بولیته کینک، مکتبی کیمیا مملکتکته تعین، ۱۸۳۸ سنه سنده عینی وظیفه ایله ماربورغ دارالفنون و ۱۸۴۱ ده پروفیسور عنوانیله بره سلاؤ دارالفنوننه نقل ایدلمش، بره سلاؤده ایلك کیمیا نمونه مؤسسینی تأسیس ایشمیشدر. ۱۸۵۲ سنه سنده باد غران دوققورنده، هایدله لرغ

سایه سنده صنایع و زراعته ایضا ایشکلری پک مهم خد، تلریله، بالمالصه کیمیا ی عضوی ساحه سنده، بوکونکی کیمیا نیک یولی آجدنلری غیر قابل اعتراض بر صورتده آشکار، مشهور انکیز کیمیا کر و حکمتشناسی داتونک کشف ایله بیک آتوم نظریه سنک اجسام کیمیوه و عضویه نیک طبیعت و اتاساجی حقنده دها واضح بر تاقی و بر دیک دوغری ایسه ده، بویوک فرانسیز کیمیا کری بارون نه ناریک ۱۸۳۸ سنه سنده اعلان ایدیک « بر کون کلاچک که کیمیا ریاضی بر علم اولاجق » کلام کرامت احتوانک تحفه نی بونزه نه مدبوز. بونزدنک آثار و کشفیات اولمسه کیمیا کر شهر برته لو ترکیب آتومی، تروشییی اوزرنده مؤسس بولان کیمیا میخانیکیتی حقنده بایدینی تجر به لده اوردرجه پارلاق نتیجه لر آله اتمکده کوچلک چکه بیدر ایدی. بونزه نیک مساعیسی اولمسه اونک ماصیری و بویوک لیه بیغک طلبه سی دوققور و. هوفمان، آمونیاؤک ترکیبنده

ابتدیرن، کندیسه یکی مکتبک موجودی شهرتی قازا ابدیران کشفیات، اجسامک اوزان خصوصیه سی (spécifiques poids)، امتصاص غازات قانونی، مواد مذابه تک نقطه تصلی اوززند، تضییق تأثیری، احتراق غازات حادثاتی وسائر مدر. مسامی و کشفیات مذکور به قلوبانی و قلوبات ترابی بی تملکترو لیز واسطه سیاه آله ابدیرن مسامیسی و فوطوشیمی حفته کی تدقیقاتی دخی علاوه ایده بیلرز .

ایلك دفعه بوبوك مة. ارده مغزوم معدنی استحصالنه موفق اولان و مغزوم ضیائی کشف ایدن یسه بوزنه در . محی مشهور قیرخوف ایله مشترکاً کشف ابتدیی طیار ویا غاز حالنده بولونان عنصر لرله -Fraünhofer خطر طی آره. سنده کی مناسباتی کورسترن تحلیل طیفک پک بوبوك بر قیمت و اهمیتی اولدینی درکاردر. بوزنه، اصولی و متادی تحریات و تدقیقاتی سایه سنده، روبیدیوم و قاسیوم نامنده کی ترابی معدنلری کشف و تجریده، هراده خرده بی قورسودیوم زراتنک موجودیتی تعیینه موفق اولدی.

ذکا ودهاسی، بورابه نقل ابتدیکمز فوطوغرافیسی اوزرنده منفوش بولونان بوبوك بوزنه قارشى وطنک منتدارانه حساباتی ابراز ایچون مملکتی؛ فوق العاده سوش اولدینی لابوراتورک اوکنده کندیسه محتمم بر آیده اقامه ایتمدر.

شهری دارالفنون کیمیا کرسیسه تعیین اولونهرق عمرینک صوکنه قدر او کرسیده انقای خدمت ایلمدر. ۴۰ سنه مدته هایدیه لبرغ شهری، بوبوك استادک کیمیا عصری تدریساتی دیکلمکه تنه اولان بوتون دنیا کنجکینی جلب و جذب ایتمدر. بوتون طلبه سنه و بالخاصه این چالشانلره قارشى پدرانہ بر محبت و شفقت کورستن بوبوك، بوبوك اولدینی قدر متواضع عالم، شان و شرف تظاهراتدن متفر ایدی. بوکا رنماً کشفیات و آثاری سایه سنده آرتق علوم مثبتہ و ریاضیه صره سنه کچن. کیمیا عصرینک مسیعی کچی تلقی ایدیلن بوزنه ایله کوروشک، مملکتک و خارجک اشراق و خاندانچی، شرف تلقی ایدیلر ایدی. مشهور بوزنه پیلی، تخمض و ارجاع شعله لری و برن لامبه brûleur، مضاعف سیانورلر، آسید قوتو دبلنک سلسله مشتقاتی ایله علی العموم علاقه کیمیوه حفته کی تدقیقاتدن صرف نظر، مساحه بالحجم و titrage واسطه سیاه کیمیا تطبیقاتنده والیوم واصل اولابلدیکمز نتایج صحیحہ و تامه تک اونک امری اولدینی بیانده هر کس متفقددر. تدقیقات کیمیوه و ژه ثولوژی دهه بولونقی اوزره، ایزلانداده یابدینی بر سیاحتدن عودتنده، معدن سولرینک تحلیلی و حاوی اولدقاری غازاتک تعیینی ضمنتده فلاسیق بر اصول کشف و تأسیس ایددی. پلاتین معدنی و اونکله هم جنس اولان دیگر معدنلر حفته دخی بر جوتی تدقیقات و تبعاً ایده بولوندی. آنجق دهاسی، بوتون حشمت و عظمتیاه، اظهار

EK - IV

[*Kimyager*, 1 (8), Kimya Tedrisatı Eki, 3 - 6 (1935)]

Sayı: 3

Kimya Tedrisatı

Sene: 2

Kimyager mecmuasının tedrisat kısmıdır.

Birinci kânun - İkinci kânun - Şubat

Kimya tedrisatında kimya tarihi

İzzet Erksal - Ankara

Bir fen tarihinin bilinmesi o fennin bir çok bahislerinin kolaylıkla anlaşılmasını temin eder. Hususiyyle kimyada öyle mefhumlar vardırki, o mefhumların tarihi olgunlaştırılması göz önünde bulundurulmazsa, anlaşılması ve anlatılması pek güç olur.

Alman ve İngiliz lise programlarında ve bu programlara göre yazılmış kitaplarda kimya tarihi mühim bir mevki almaktadır. Bu atanda bir az geri olan Fransızlar bile son çıkan kitaplarında kimya tarihini göz önünde tutmuşlardır. Alman programları bir çok yerlerinde, bilgi tarihinin kıymetinden bahsediler. Prusya orta tedrisat programlarından çıkarığımız şu satırlara bakın: " Kimya tarihinden alınmış kısa bahislerin uygun geldiği yerlerde göz önünde tutulması suretiyle, kimyanın ana hatlarının, kıymetli bir nazariyenin veya kuvvetli bir şahsiyetin nasıl meydana geldiği talebeye gösterilmelidir. Aynı programın başka bir yerinde şöyle deniyor: " Riyazi ve tabii ilimlerin bu günkü neticelere, bu günkü meselelere ve metodlara gelinceye kadar takip ettikleri yolun bilinmesi, talebeye ilmi çalışmanın büyüklüğünü ve ciddiliğini gösterdiği gibi, yaratıcı şahsiyetlerin önünde onun saygı duymasında neticelendirir. "

Hess hükümetinin ders programlarının (Tedris usulleri için ihtar) kısmında: " Kimya tarihi alanından kısa bahisler alınmasının ana maksadı şudur: uygun gelen misallerde ehemmiyetli bir bilgi veya nazariyenin nasıl meydana geldiğini, büyük bir şahsiyetin kimya bilgisi üzerine tesirini ve nihayet insan kültürünün ilerlemesinde kimya keşiflerinin büyük rolunu göstermektir. " deniyor.

Hamburg Oberreal ve Real şule programları (Tedrisin umumî hedefleri) kısmında kimya tarihi için şu satırları yazıyorlar: " Bir nazariyenin veya teknik bir usulun tarihi olgunlaşması ancak mevzu bu suretle talebe tarafından daha iyi kavranabildiği takdirde, anlatılmalıdır. Yoksa talebinin hafızasına bir yük daha ilâve etmek maksadile değil. Bir de

kolay anlaşılır misaller sayesinde tabii bilgilerde kullanılmakta olan araştırma metotlarının tarihi olgunlaşması gösterilebildiği takdirde, kimya tarihi mevzuuna gelinir. Büyük bir şahsiyetin hayat ve tesirine bir göz atmanında pedagojik kıymeti meydana gelir. Birbirleriyle ve dersin bütün gidişiyle alakası olmayan tarihi rakkamlar veya isimlerin kimya derslerinde yeri yoktur. "

Alman programlarını hemem lepsinde bu aldığımız cümlelerle aynı manada olan ihtarlara rast gelinir.

Kimya tarihinin derslerde göz önünde bulundurulmasının ehemmiyeti hakkında Alman programlarından naklettığımız cümleler kâfi bir fikir verir zannındayız.

Biz aşağıda aldığımız misaller ile, kimya tarihi göz önünde tutulduğu takdirde kimya derslerinin ne kadar derinleştirilebileceğini ve bu suretle derslerin ne kadar da canlı olabileceğini göstereceğiz. Bu misaller dâba ziyade Alman hocalarından Profesör Dr. Karl Scheid'in (Methodik des chemischen Unterrichts = kimya tedrisatının metodiki) kitabı ile Prof. Dr. Löwenhardt'in (Methodik und Didaktik des chemischen Unterrichts = kimya tedrisatının metodik ve didaktiki) isimli kitaplarından alınmıştır.

Talebe tarafından anlaşılması çok defa güçlükler gösteren atom mefhumu, bu fikrin tarihi olgunlaşması göz önünde tutularak pek kolay anlatılabilir Muallim, Demokrit zamanındaki atom mefhumunun Dalton zamanında aldığı şekli anlatarak nihayet son telekülilere göre atomun bünyesine geçer: Demokritin atom nazariyesi, zamanın felsefi düşünmelerine uygun olarak, acunun oluşu hakkında bir fikir vermek istiyordu. Bu teori, bir çok değişmelerle dolu olan bu dünyada, bütün değişmelere ve ölüme rağmen dayma kalan, bozulmayan ve bir kelime ile asıl var olanı araştırıyordu. Bu şekli ile Demokritin teorisini kuran sebepler Daltonun ilmi araştırmala-

ından ne kadar farklıdır. Dalton meseleyi şu şekilde ortaya koymuştu: Kimya değişmelerinde görülen ve daima tekrarlanan miktarlar münasebetleri için sağlam bir temel kurmak, elemanların birleşmelerinde geçen kanunî münasebetleri adedi olarak ifade etmek suretiyle bu münasebetleri ilmi bir sistem halinde sağlamlaştırmak. Demokritin Atomları, taksim kabul etmez madde parçalarıydı; bu atomların hepsinin vasıfları birbirinin aynı ve yalnız büyüklükleri ve biçimleri birbirinden ayrıydı. Halbuki Dalton, mevcut elemanlar kadar ayrı ayrı vasıflarda atomlar bulunduğunu söyledi. Yani her bir unsurun atomunun başka unsurlar atomlarından farklı vasıflarda bulunduğunu kabul etti. Nihayet Daltona göre bütün elemanlar kendi atomlarından teşekkül etmişti. Burada felsefe ile olan münasebet bakımından, Demokrit teorisinin ilk ve hatta orta kuruna olan büyük tesirleri de söylenebilir.

Demokritin atomları muhtelif istikametlerde hareket ederler ve bu hareketleri esnasında birbirlerine çarpabilirlerdi. Küçük atomlar büyük atomlardan daha çabuk hareket ederler ve bu sebepten, birbirlerine çaptıkları zaman, çok uzaklara atılırlar. Aynı büyüklükte ve ağırlıkta olan atomlar birbirlerine bağlanarak atom kompleksleri teşkil ederler ve bu kompleksler kendilerine bağlanan atomlar çoğaldıkça, büyürler. Nihayet bu kompleksler kendi mihverleri etrafında dönmeye başlarlar. Bu dönme yavaş yavaş bütün kâinata sirayet eder.

Demokritin, ana hatlarını kısaca söylediğimiz bu atom teorisiyle, Daltonunki mukayese edilirse, Daltonun Demokritin teorisinden yalnızca atom ismini ve her elemanın kendi atomlarından teşekkül ettiği hipotezini aldığı sonucuna varılır.

Dalton unsurlarının birleşmelerinde göze çarpan kanunî münasebetlerin izahı için, ortaya yeni bir mefhum, yani atom veznî mefhumunu koydu. Ancak Daltonun bu atom veznî, atomun hakiki veznini göstermiyor, belki kendi tarafından müşahede edilen miktarî tezahürlerin izahına yarsayan nisbi bir adedi ifade ediyordu. Dalton en hafif eleman olan hidrojen atomuna 1 nisbi adedini (yani atom veznini) verdi. Gelişi güzel seçilen bu adede, o zaman bilinen elemanların pek çoğunun birleşme nisbeti adetlerini çıkarıyordu. Nihayet Dalton muayyen ve mütezaid nisbetler kanunlarını kurarak kimyayı, müşahede olunan hadiseleri miktarî olarak birbirine bağlamak suretiyle ilmi bir temele dayandırmış oluyordu. Bu suretle Dalton kimya bilgisinin genişleme ve olgunlaşması için luzumu olan teorik

ve pratik esasları ortaya koymuş bulunuyordu. Böylece Dalton sade kimya tarihinde değil, insanlığın kültürel inkişafında da onu büyük ve yeni ülkülere götüren en ünlü önderlerden biri sayılır.

Daltonun çalışmaları bu yolda anlatılırken muallim, onun tasvirini tamamlamak için talebeye, Daltonun hayatından kısaca bahsedebilir. Dalton 1766 da fakir bir adamın oğlu olarak dünyaya gelmiştir. İlk ve orta tahsil pek eksikti. Basit bir ayleden olmasına ve tahsil imkânlarının kendisine pek fazla yüz vermemesine rağmen Daltonun bilgide yol gösteren bir ışık olması, kendisinin deha ve enerjisini gösterir.

Bu suretle talebe Demokritin atom teorisiyle Daltonun özlü teorisi hakkında bir fikir sahibi olduktan ve bu iki görüş tarzının müşterek noktalarıyla müşterek olmaları açıkça anladıktan sonra muallim, Daltonun atom teorisinden çıkarak bu teorisin aldığı son şekilleri ve nihayet atomun yapılışı hakkındaki bu günkü teklifleri anlatır. Dalton, atomları parçalanmaz addedişiyor, onların büyüklüğü ve biçimleri hakkında birşey söylemiyor, onların hakiki vezninleri hakkında doğru bir tasavvur yapıyor. Halbuki (atom parçalanmasının kimyası) da diyebileceğimiz (modern kimya) kimya ilmi için pek mühim olan araştırmalar sonuçları olarak, atomun içine nüfuz etmiş bulunuyor. Bu alandaki son tecrübelerin sonuçları kimyaya olduğu kadar fizikede aittir. Alman ve İngiliz Realschule ve kollejler için yazılmış son kitaplarda bu yeni bahisler hem fizik ve hemde kimyada zikredilmektedirler. [*]

Oksijen bahsindedir. kimya tarihine dokunmak için iyi fırsatlar vardır. Bu bahsde havanın yapılışı hakkında ilk kurundanberi söyleneğelen faraziyeleri anlatmak suretiyle ders talebe için daha anlaşılır ve interessan bir hal alır. Buradada felsefî tasavvurlara bir köprü yapılabilir. Eski grek filozoflarından Anaximenes (Milattan evvel 524 - 588) havanın değişmez ve esas bir varlık olduğunu kabul ediyordu. Bu filozofa göre bütün dünya değişmelerinde değişmeyen, bozulmayan yalnız havaydı. Hava bütün varlığı kendinde toplayan bir şeydi. Her şey havadan hasil oluyor ve bir çok değişmelerden sonra bu şeyler yine havaya inkilâb ediyorlardı. Havanın temdidinden ateş hasil oluyor, yavaş yavaş teksifinden rüzgâr oluyor, bulut, su ve taş meydana geli-

[*] Bazı hocalarımız kimyanın bu en güzel ve en interessan neticelerinden ilselerde bahsetmeden muvafık olmyacağı fikrinde-dirler. Bu dünnüenin yerinde olmadığı açıktır.

yordu. Havadan çıkan her şey tekrar havaya dönüyordu. Bütün değişimler havada başlıyor ve havada bitiyordu. Bir çok değişimlere rağmen varlığını kaybetmeyen bir şey aramak ve bulmak gayretini yarım yüz sene sonraları Eleatları muhtelif teorilere götürdü. Eleatlardan Empedokles (Milattan evvel 430 - 490), hislerimiz vasıtasıyla idrak olunan değişimleri, bir çok varlıkların karşılıklı tesirlerine atfetmekteydi. Bu varlıkların dört elemanı vardı. Ateş, su, hava ve toprak. Bu dört elemanın değişen nisbetlerde birleşmelerinden maddi alem tekkül ediyordu. Cisimlerden bu dört elemanın ayrılmasıyla da cisimler parçalanmış oluyordu. Havayı bir eleman tekkül eden bu düşünce tarzı bütün ilk ve orta kuruna hakim olmuş ve yeni kurununa başlarına kadar bir hakikat olarak kabul edilmişti. İşte talebe bu söylenenler hakkında bir fikr edinirken sonradır ki Priestley, Scheele ve Lavoisier'in 18 inci yüz senenin sonlarına doğru ortaya koydukları keşiflerin, o zamanın bilgi aleminde yaptığı derin ve kuvvetli tesiri kavrayabilir. Bu gün mahlut bir cisim olduğu bir iki tecrübe ile isbat ediliveren havanın yüzlerce sene bir eleman zan edildiği talebeye anlatılmaktadır. Nihayet Prof. Dr. Karl Scheid'in dediği gibi : " Talebeye kimya bilgisine ve bu suretle insan düşüncesine yeni bir yol gösteren ve devrim yapan büyük adamları saygı ile anmanın insani bir vazife olduğu söylenerek onlar da ilmin yapıncularına ve kurucularına karşı hürmet hissi uyandırılır.."

Bu bahiste de. alâkası dolayısıyla yukarıda isimleri geçen üç büyük adamın hayatları hakkında kısaca malûmat verilebilir. Priestleyin değişmelerle ve talihsizliklerle dolu hayatı, Lavoisier'in baştan başa çalışmadan ibaret ve muvaffakiyetten muvaffakiyete giden ve fakat bir trajedi ile biten hayatı ve nihayet sükün ve huzur içinde akıp giden Scheele'nin yaşayışı talebeyi pek alâkalandırır.

Priestley 1733 de Leeds de doğmuştur. Babası onu tüccar yapmak isteyordu. Fakat Priestley, fikri çalışmaya olan sevgisinden ötürü 19 yaşında iken tahsil istikametini değiştirerek teoloji, çalışmaya başladı. 1755 senesine kadar Daventry akademisinde teoloji yaptı. Dini telekkileri ortodoks devlet kilisesinden ayrı olduğu için, bir müddet vazlık yaptı. Priestley, din yanında tabii bilgilere de çalıştı. 1761 de Warrington akademisine hoca oldu. Orada 6 sene kaldı. Bu akademide (Elektrik tarihi) üzerindeki dersler vermeye başladı. Bu derslerin şöhreti in-

giltere, Fransa ve Almanya'ya kadar yayıldı. Bilgiler akademisine üye ve fahri doktor oldu. Priestleyi 1766 dan 1773 e kadar Leedsde tekrar vaz olarak görüyoruz. Buradan sonra zengin bir İngiliz ile dünya seyahatine çıkıyor. Bu seyahati esnasında 1774 te Paris'ten geçerken, Lavoisier ile tanışıyor.

Ona (oksijenin bazı vasıfları) hakkında malûmat veriyor. Bu seyahattan döndükten sonra yine bir çok dini kavgalara ve münakaşalara karışıyor. Bu sebepten 1791 de evi, galyana gelmiş halk tarafından basılıyor ve yakılıyor. Priestley ancak kendi canını kurtarabiliyor. Nihayet, Priestley memleketinden kaçmaya mecbur oluyor. 1795 de ailesiyle beraber, 62 yaşında olduğu halde Amerika'ya geçiyor. Orada altı sene sonra çalışma ve avantur ile dolu olan hayatı nihayet buluyor.

Teoloji üzerinde pek çok yazıları ve münakaşaları olan Priestley, kimyayada çok büyük keşifleriyle yardım etmiştir. Priestley 1774 de oksijeni keşfetti. 1775 de kükürt di oksidi ve silisyum florürü buldu. Güldürücü gazın, amonyakın, asid kloridrin ve karbon mono oksidin elde olunmalarının iyi bir şekilde tariflerindeki ilk defa Priestley yaptı. Ölüncüye kadar en hararetili bir müdafii olduğu flojiston teorisinin müdafaası için yazdığı yazılar pek ilersandır.

1742 de İsveç'te dünyaya gelen Scheele'nin hayatı, pek az sergüzeştli'dir. Scheele daha gençken eczacılık meslekine girdi. Bütün ömrünü, büyük bir çekingenlik ve sessizlik içinde, muhtelif şehirlerde eczacılık yaparak geçirdi. Mesleki ve ilminden başka hiç bir şey ile meşgul olmadı; ve nihayet henüz 43 yaşındayken eczacılıkla bulunduğu Upsalada öldü. Scheele Priestleyden şvel oksijeni keşfetmiş fakat bu keşfini bildirmemişti. Klorun, Manganezin ve Bariyum oksidin keşfinde ona borçluyuz. Demir, bakır ve civa gibi madenlerin muhtelif oksidasyon basamaklarında ilk önce o gösterdi.

Tabii bilgiler aleminin en büyük yol göstericilerinden biri de Lavoisierdir. Bu sebepten onun hayatı, biraz daha etrafıca tetkik olunmalıdır. Lavoisier'in esas hizmeti, yanma hadisesinin nasıl olduğunu doğru olarak göstermesidir. Lavoisier bu hadiseyi izah ederken hiç şüphesiz Priestleyin oksijen hakkında kendisine verdiği izahattan istifade etmiştir. Lavoisier'e kadar, yanma hadisesi Stahlın flojiston teorisıyla izah ediliyordu. Yanış olmakla beraber, yüz seneden fazla kimya bilgisine hakim olan bu teoriyi yıkararak, yanmanın, havayı teşkil eden cisimlerden birinin yanma cismle birleşmesinden

başka bir şey olmadığını ilk defa terazî kullanmak suretiyle gösteren Lavoisier olmuştur. Bu maksat için Lavoisier terazî kullanarak, yanan cismin miktarının arttığını göstermiştir. Flojistoncular tarafından yanma hadisesinde ihmal edilen ve yanlış anlaşılan miktarî minasebetler, Lavoisier tarafından aydınlatılmıştır.

Lavoisier, kimyaya terazî gibi mühim bir aleti sokmakla bu bilgide yeni bir devir açmış oldu. Bu açılan devre (kimyada miktarî araştırmalar devri) diyebiliriz. Oksijenin Priestley tarafından keşfi, Lavoisier nin usta ellerinde en olgun meyvelerini verdi. Lavoisier 1779 da yanma ve oksidation teorisinin ana hatlarını neşretti. Bu teoriye göre "Cisimler ancak havada yanarlar. Cisimlerin yanması esnasında havanın bir kısmı kullanılır; Yanan cismin vezninde artar. Yanan cismin, vezninin artan miktarı, havanın yanmada kaybolan kısmının miktarına müsavidir. .

Lavoisier nin pek çok olan çalışmalarının hepsini söylemek yazımızı çok uzatacaktır. Yalnız şükadaramı hatırlatmakla kalamız: Fransa akademisinin 1768 den 1787 senesine kadar neşrettiği Memoire lar da Lavoisier nin 60 dan fazla etüdü vardır. Bir çok etütlerinde Annale de chimie ile Journale de Physique de çıkmıştır. Hususiyile 1779 da çıkan Traité élémentaire de chimie si dikkate değer. Lavoisier bu kitapta, en mühim kimya esaslarını icmal etmiş ve flojiston teorisini yıkan bütün tecrübelerini yazmıştır. Flojiston teorisinin yıkılmasında esasen en büyük amil bu kitap olmuştur.

Lavoisier 1743 de pariste zengince bir avukatın oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Babası hak bilgileriyle beraber tabii bilgilerede hevesli bir adamdı. Bu sebepten genç Antoine Laurent Lavoisier oldukça iyi bir terbiye ve tahsil gördü. Mektepteyken en çok sevdiği dersler, birinci derecede riyaziye ve

kimyaydı. Bunların yanında astronomi, mineroloji geognoziyede çalışırdı. Henüz 21 yaşındayken Paris belediyesinin (Paris sokakları en iyi bir şekilde nasil aydınlatılmalıdır?) süaliyle açtığı müsabakayı kazanarak birinci mükafatı aldı. 2 sene sonra kimyada gösterdiği muvaffakiyetler dolayısıyla kiral tarafından kendisine altın madalya verildi. Ve Fransız bilgiler akademisine adjoit oldu. Kimya üzerindeki çalışmalarına devamla beraber bir taraftan da ulusal ekonomik meseleler ile uğraştı. Bu suretle milli meclise üye oldu. Lavoisier bilgi ve vatan için bu kadar fazla çalışmış olmasına rağmen büyük ihtilalin kiyotinininden kurtulamadı. Hemen biç bir suçu olmadığı halde Robespierin zamanında ölüme mahkûm edildi. Lavoisier nin arkadaşlarından ancak birisi onun büyüklüğünden ve kıymetinden bahsetmiye cesaret ederek mahkeme reisine müracaat edebildi. Fakat reisin cevabı basit oldu. "İhtilalin bilgilere ihtiyacı yoktur. " ve hüküm icra olundu. (8 mayıs 1794)

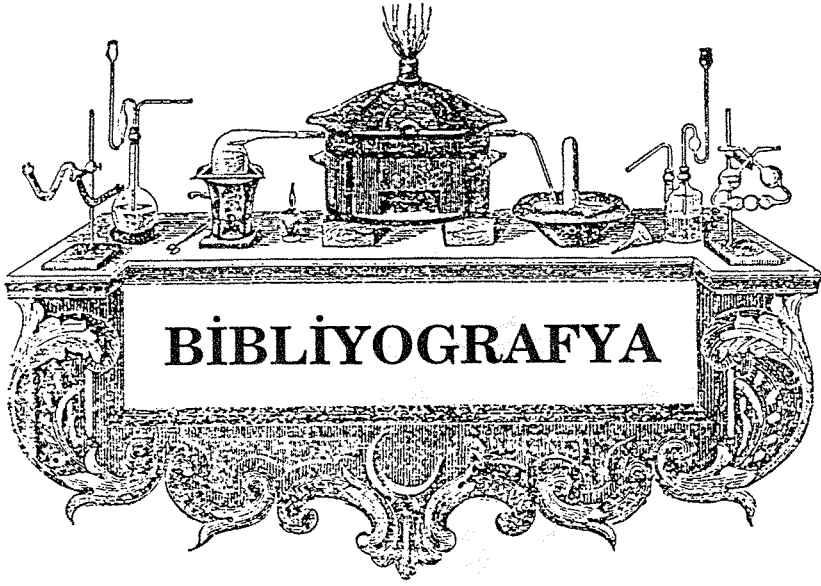
Buraya kadar kimyanın ilk devriyle yeni yeni bilgi olünya başladığı devirden ve bu devirlerin büyük şahsiyetlerinden bahsedildi. Kimyanın ilerlemiş zamanlarından da talebeye bahsetmek için fırsatlar çıkacağı şüphesizdir. Hususiyile bu devrin iki büyük adamı olan Liebig ile Wöhlerin şahsiyetlerinden mutlaka bahsetmelidir. Liebig ile Wöhler, her ikisinde aynı ulustan olan ve aynı devirde yaşamış olan bu iki büyük kimyâgerin hayatları ve eserleri talebeye anlatılmaya değer hususiyetler ile doludur. Kimyâger mecmuasının 3üncü sayısında bu iki adının hayatı ve tesirleri kısaca yazılmıştır.

Kimyada, tarihi oluşların göz önünde tutulması hakkındaki gösterilecek misallar daha çoğaltılabilir. Bu yazıda sadece, kimya derslerinde kimya tarihinden nerelerde ve nasil söz gelişi edileceği gösterilmeye çalışılmıştır.

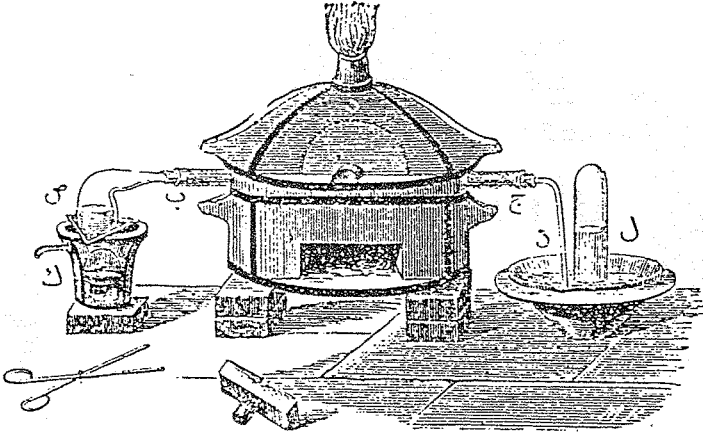
EK - V

BİBLİYOGRAFYANIN KAYNAKLARI

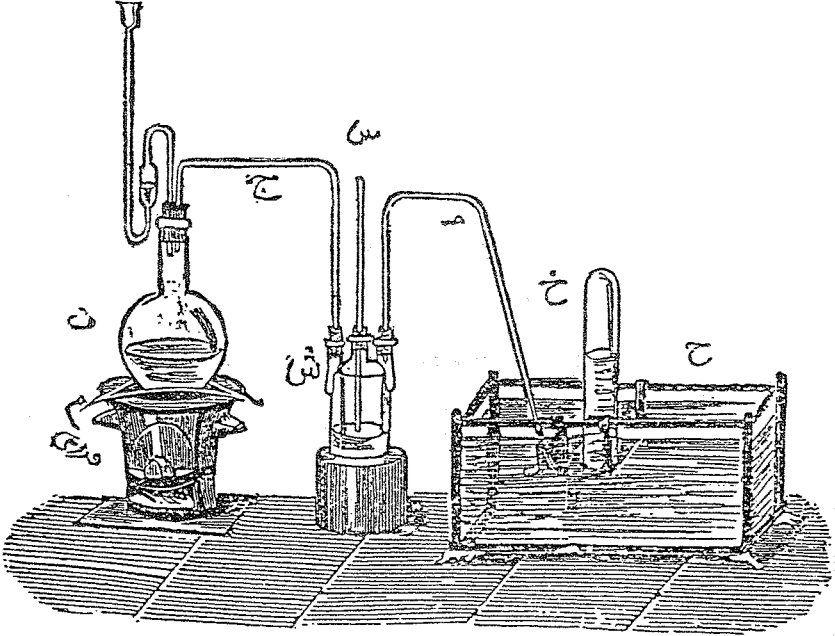
- DÖLEN, Emre : *Açıklamalı Türkiye Kimya Dergileri Bibliyografyası (1911 - 1990)*. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1990.
- DÖLEN, Emre : *Osmanlılarda Kimyasal Semboller ve Formüller (1834 - 1928)*. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1996.
- KAZANCIGİL, Aykut ve SOLOK, Vural : *Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası (1850 - 1981)*. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Atatürk'ün Yüzüncü Doğum Yılı Kutlama Yayınları, İstanbul 1981.
- ŞEHSUVAROĞLU, Bedi N. : Türkiye'de sağlıkla ilgili olarak yayınlanan periyodikler, *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, **36**, 169 - 198 (1973).
- ŞENALP, Leman : *Cumhuriyetimizin 50. Yılı Bibliyografyası ve Elli'nci Yıla İlgili Çalışmalar*. İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1975.
- TAMER, Hadi, DEMİRAY, Faruk ve AŞIK, Mustafa : İndeks : 1932 - 1974/No. 1 - 100, *Kimya ve Sanayi*, **23** (101), (Mart 1975).
- TANER, Hasan : *Halkevleri Bibliyografyası*. Ankara 1944.
- TÜRKİYE Bibliyografyası (1928 - 1933)**. Maarif Vekâleti Yayınları, İstanbul 1933.
- ÜSTÜN, Ayşe : *Cumhuriyet Dönemi Kimya Yayınları Bibliyografyası (1923 - 1976)*. TÜRDOK Yayınları, Ankara 1981.
- Taranan dergiler* : (a) *Kimyager* ; (b) *Kimya ve Sanayii Mecmuası* ; (c) *Kimya ve Sanayii* ; (d) *Farmakoloğ* ; (e) *Kimya Annali* ; (f) *Fen ve Teknik* ; (g) *Kimya ve Sanayi* ; (h) *Kimya Mühendisliği* ; (i) *Bilim ve Teknik* ; (j) *Doğa ve Bilim* ; (k) *Bilim Tarihi* ; (l) *Bilim ve Ütopya*
- Bilim, tıp, teknoloji ve kimya tarihi alanında yapılmış olan kongre ve sempozyumların bildiri özetleri ve bildiri kitapları.*

CUMHURİYET DÖNEMİ
KİMYA TARİHİ YAYINLARI
BİBLİYOGRAFYASI
(1923 – 2002)

[Kırımı Aziz Bey : *Kimya-yı Tabbi*. Cilt I.
İstanbul H. 1285 /1868), s. 90, Şekil - 42]

[Kırımı Aziz Bey : *Kimya-yı Tabbi*. Cilt I.
İstanbul H. 1285 /1868), s. 348, Şekil - 92]

CUMHURİYET DÖNEMİ
KİMYA TARİHİ
YAYINLARI BİBLİYOGRAFYASI

1923 – 1948 DÖNEMİ

1924

1. [YÜRÜKKAN], Yusuf Ziya : Şeyh Suhreverdi ve simyagerlik, *M.h-rab*, 1 (7), 213 - 215 (1924) ; 1 (8), 245 - 248 (1924).

1925

2. ANONİM : Darülfünun talimatnamesinin birinci maddesine "şimifizik ve elektroşimi" dersinin ilâvesi hakkında kararname, No. 2809, 23 Teşrin-i sâni 1341 (23 Kasım 1925), *Düstur* (Üçüncü Tertib), Cilt 7, Ankara 1928, s. 178.

1926

3. ZANNI, Joseph : Rober Bunzen [Robert Bunsen], *Eczacı*, 16 (8), 130 - 131 (1926).

1927

4. [CİVAOĞLU], M. İlhami : Marselen Bertelo [Marcellin Berthelot] ve termoşimi, *Kimya ve Sanayii Mecmuası*, Sayı 1, 9 - 16 (Teşrin-i evvel 1927).
5. [MİREL, Fuat Mehmet] : Tıp konferansı : Marselen Bertelo [Marcellin Berthelot] - Hayat-ı hususiyesi, ilme hizmeti, eserleri, *Türk Eczacı Âlemi*, 1 (9), 151 (Teşrin-i evvel 1927) ; 1 (10), 164 - 168 (Teşrin-i sâni 1927).
6. REFİK, Hikmet : Marselen Bertelo [Marcellin Berthelot] nun yüzüncü sene-i devriyesi münasebetile ve kimya evi, *Kimya ve Sanayii Mecmuası*, Sayı 1, 3 - 9 (Teşrin-i evvel Teşrin-i sâni 1927).

1928

7. HABERLING, Wilhelm : Madeniyet ile ve bilhassa autimuvan ile tedavinin tarihçesi, *Tedavi Notları*, 4, 130 - 135 (1928) ; 4, 179 - 185 (1928).
8. [YEĞÜL], Fazlı Faik : Meşahirin hayatı : Svante Arrhenius [Svante Arrhenius], *Kimya ve Sanayii Mecmuası*, Sayı 2, 59 - 64 (Kânun-ı sâni 1928).

1929

9. ANONİM : *İstanbul Darülfünunu Fen Fakültesi Kimya Enstitüsü Programı*. İstanbul 1929, 32 s.
10. ANONİM : *Bakteriyolog - Kimyager Professeur Osman Nuri - Fennî Hizmetleri - Fennî Eserleri - Fennî Mesaisi*. Kader Matbaası, İstanbul 1929, 16 + II s.
11. [CIVELEKOĞLU], Mehmet Halit : Berlin Yüksek Baytar Mektebi kimya profesörü Dr. George Schroter 60 yaşında, *Baytarî Mecmua*, 6 (12), 337 - 339 (1929).

1931

12. ANONİM : *Madam Küri*. Kanaat Kütüphanesi, İstanbul 1931, 15 s.
13. AVNİ, B. : *Madam Curie (Madam Küri)*. İstanbul 1931, 53 s.
14. MUHİTTİN, Celâl : Morfinin keşfi, *Türk Eczacı Âlemi*, 5 (5 - 6), 5 - 6 (1931).
15. NAZMİ, Ali : Mesleğimize hizmet eden büyük simalar : Lavoisier, *Farmakolog*, 1 (3), 74 - 77 (1931) ; 1 (5), 117 - 119 (1931) ; 1 (7), 187 - 189 (1931) ; 1 (9), 252 - 254 (1931).
16. [ÜNVER], Süheyl : İslâm doktoru Ebubekir Razi (850 - 923), *Belediye Mecmuası*, Sayı 87, (1931).
17. ŞEVKET, Cemil : Morfin 125 yaşında, *Türk Eczacı Alemi*, 5 (3 - 4), 18 - 19 (1931).

1932

18. ANONİM : Profesör M. M. Faillebin'in vefatı münasebetile, *İstanbul Darülfünunu Fen Fakültesi Mecmuası*, Sene 9/ Sayı 2, 1459 - 1460 (1932).

19. ANONİM : Wilhelm Ostwald öldü, *Kimyager*, 1 (1), 14 - 15 (Haziran 1932).
20. [ATADEMİR], Saip Ragıp : Kimya ıstılahları hakkında, *Kimyager*, 1 (2), 12 - 13 (Eylül 1932).

1933

21. ANONİM : Mecmuaya dair, *Kimya ve Sanayii*, Sayı 1, 1 (Nisan 1933).
22. ANONİM : Fen Fakültesi Kimya Enstitüsünden mezun kimyagerler, *Kimya ve Sanayii*, Sayı 2, Ek : s. 1 - 4 (Haziran 1933).
23. [ATAYOLU], Hasan Sabri : *Boyacılık Tarihinde Türkler*. Türk Tarihinin Ana Hatları Eserinin Müsveddeleri, Seri II, No. 8, 10 s.
24. [BEKMAN], A[vni] R[efik] : Büyük kimyagerler : Lavoisier, *Kimyager*, 1 (3), 14 - 15 (İkinci kânun 1933).
25. [BEKMAN], A[vni] R[efik] : Büyük kimyagerler : Yustus von Liebig, *Kimyager*, 1 (4), 16 (Haziran 1933).
26. [ERKSAL, İzzet Kemal] : Kimyanın tarihçesi, *Kimyager*, 1 (5), 12 - 14 (Birinci kânun 1933).
27. [ERKSAL], İ[zzet] K[emal] : Büyük kimyagerler : Bunsen, *Kimyager*, 1 (5), 14 - 15 (Birinci kânun 1933).
28. [KORUR], Nuri Refet : İlk defa çelik yapan Türklerdir, *Kimyager*, 1 (5), 7 - 8 (Birinci kânun 1933).
29. MEHMET, Selâhattin : Röntgen şuaatının keşfi, tarihçesi, Röntgen aleti, *Sıhhat Almanakı*, İstanbul 1933, s. 834 - 838.

1934

30. ANONİM : Profesör Dr. Cevat Mazhar Bey aramızdan ayrıldı, *Kimyager*, 1 (6), 13 (Mart 1934).
31. ANONİM : Profesör Fritz Haber öldü, *Kimyager*, 1 (6), 13 - 14 (Mart 1934).
32. ANONİM : Dr. Kimyager Cevat Mazhar Beyin hal tercümesi, *Kimya ve Sanayii*, Sayı 5, 81 - 82 (1934).
33. [BEKMAN], Avni Refik : Cümhuriyetten evvelki ve sonraki kimya tedrisatı hakkında rapor, *Fikirler*, 5 (108), 8 - 9 (1 Mayıs 1934).

34. SUPHİ, Adil (Çeviren) : Alfred Nobel, *Kimyager*, 1 (6), 11 - 13 (Mart 1934).

1935

35. ANONİM : *Fen Fakültesi Kimya Mühendislik Tedrisat ve İmtihan Talimatnamesi*. İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1935, 7 s.
36. ARTEL, Tarık : *Türkçe Kimya Nomenclaturu Nasıl Olmalıdır*. İstanbul 1935, 85 s.
37. ERKSAL, İzzet : Kimya tedrisatında kimya tarihi, *Kimyager*, 1 (8), Kimya Tedrisatı Eki, 3 - 6 (Birinci kânun - İkinci kânun - Şubat 1935).
38. KORUR, Nuri Refet : Gazların tarihçesi, *Kimyager*, 2 (9), 152 - 160 (1935).
39. ÜNVER, Süheyl : Milhi Eflâk - Eflâk tuzu, *Türk Tıp Tarihi Arkivi*, 2, 78 - 84 (1935).

1936

40. KÂĞITÇI, Mehmed Ali : *Kâğıtçılık Tarihçesi*. İstanbul 1936, VI + 239 s. + 22 levha.

1937

41. ANONİM : *İlk ve Orta Öğretim Kimya Terimleri (Elemanların Adları ile Bileşik Cisimlerin Genel Adlanma Yolları)*. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1937, 18 s.
42. ANONİM : *İlk ve Orta Öğretim Kimya Terimleri (Türkçe - Osmanlıca/Osmanlıca - Türkçe/Fransızca - Türkçe)*. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1937, 28 s.
43. ATAYOLU, Sabri : Türk kırmızısı, *İkinci Türk Tarih Kongresi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, İstanbul 1937, 10 s.
44. FRİK, Feridun : Radyum ve röntgen keşfinin 40 yılı, *Dirim*, 13, 335 - 336 (1937).

1938

45. ARTEL, Tarık : Kimya tedrisatında labororium meselesi, *Kimya Annali*, 3 (17), 105 - 113 (1938).
46. GÜRKAN, Kâzım İsmail : Pierre Curie ve Mme Curie, *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, 1, 679 - 692 (1938).
47. ÖZDEN, Akil Muhtar : Yeni kimya terimlerimiz, *Tedavi Kliniği ve Laboratuvarı Mecmuası*, 9 (31), 130 - 151 (1938).
48. SAVARD, Jean : Maxwell'den Bohr'a (Çeviren Tarık Artel), *Kimya Annali*, 3 (16), 29 - 40 (1938).

1939

49. ANONİM : *İlk ve Orta Öğretim Tabii İlimler Terimleri ve Yeni Teklifler*. T.C. Maarif Vekilliği Yayınları, İstanbul 1939, 65 s.
50. ANONİM : *İlk ve Orta Öğretim Kimya Terimleri (Bileşik Cisimlerin Adlanma Yolları/Türkçe - Osmanlıca/Osmanlıca - Türkçe/Fransızca - Türkçe)*. T.C. Maarif Vekilliği Yayınları, İstanbul 1939, 42 s.
51. ANONİM : *Türkiye Demir Çelik Fabrikaları Müessesesi*. [1939], 48 s.
52. [ARTEL, Tarık] : Atatürk devrinin ilk on beş yılında kimya ile ilgili başarılar, *Kimya Annali*, 4 (20), 5 - 24 (1939).
(I. İktisadi ve sınaî kalkınma : s. 5 - 21 ; II. Kimya ilmi ve tedrisatı : s. 22 - 24).
53. A[ARTEL], T[arık], Georges Urbain (1872 - 1938), *Kimya Annali*, 4 (20), 25 - 26 (1939).
54. BERKMAN, Tevfik : Radyumun keşfinin 40. yıldönümü münasebetiyle, *Farmakolog*, 2 (1 - 2), 18 - 23 (1939).
55. TANLI, S. Şevket : Müessif bir kayıp : Süleyman İsa Yalnız (1905 - 1939), *Kimya Annali*, 4 (20), 82 - 84 (1939).
56. TOYGAR, Süreyya : Kimya tarihinde eski ve yeni nazariyeler, *Farmakolog*, 2 (3 - 5), 49 - 56 (1939) ; 2 (6 - 8), 120 - 127 (1939).

1940

57. ANONİM : Bakteriyolog kimyager Prof.Dr. Osman Nuri'nin fenni hizmetleri ve eserleri, *Türk Askeri Veteriner Hekimlik Dergisi*, **18** (142), 258 - 263 (1940).
58. ALAÇAM, Sabih : *İnkılâp Türkiyesinde Kâğıtçılık*. Ülkü Kitabevi, İstanbul 1940, 382 s. + 36 levha.
59. AKBARLAZ, Rauf : Doğuda kimya, *Yurd - Üniversiteliler Dergisi*, **Sayı 1**, 16 - 17 (Şubat 1940).
60. ARTEL, Tarık : Türkiye'de fizikî ilimler tedrisatının inkişafı hakkında, *C.H.P. Konferanslar Serisi, Kitap 21*, Ankara 1940, s. 79 - 91.
61. ARTEL, Tarık : Tanzimattan Cümhuriyete kadar Türkiye'de kimya tedrisatının geçirdiği safhalara dair notlar, *Tanzimat. I*, Maarif Vekâleti Yayınları, İstanbul 1940, s. 491 - 510.
62. BERKEM, Ali Rıza : Kimya ve kimyanın günlük hayatımızdaki rolü, *C.H.P. Konferanslar Serisi, Kitap 20*, Ankara 1940, s. 25 - 32.
63. BERKEM, Ali Rıza : Kimyanın tarihine bir bakış ve Lavoisier, *Fen ve Teknik*, **1** (3), 81 - 85 (1940) ; **1** (4), 108 - 111 (1940).
64. BERKEM, Ali Rıza : Bir yıldönümü münasebetile : Henry Le Chatelier, *Fen ve Teknik*, **1** (8), 246 - 248 (1940).
65. ERSER, İbrahim : Merhum Prof. Osman Nuri Eralp, *Askeri Veteriner Mecmuası*, **18** (142), 250 - 257 (1940).
66. GÜR, Kadri Süreyya : Prof.Dr. Osman Nuri Eralp, *Poliklinik*, **7**, 272 - 273 (1940).
67. MUHLİS, Mustafa : Kimyager Doktor Ali Rıza Bey, *Türk Tıp Tarihi Arkivi*, **4** (16), 168 - 172 (1940).
68. RUTHERFORD, Lord [Ernest] : Radyoaktivitenin tarihçesi (Çeviren Güzin Önal), *Fen ve Teknik*, **1** (2), 56 - 60 (1940).
69. RUTHERFORD, Lord [Ernest] : Atom bünyesine ait teorinin inkişafı, *Fen ve Teknik* **1** (4), 116 - 120 (1940).
70. TIAN, A. ve ROCHE, J. : *Kimya. Cilt I. Çevirenler Tarık Artel ve Haldun Terem. Kader Basımevi, İstanbul 1940, XVI + 411 + IV s.*
(Kitabın başında s. XIII - XVI arasında bulunan Tercüme edenlerin ifadesi bölümünde kimya terimleri tartışılmıştır).

71. ÜNVER, Süheyl : Tıp ve kimya : Türk ispençiyari tarihine ait bazı notlar, *Dirim*, 15 (3 - 4), 38 - 50 (1940).

1941

72. BERKEM, Ali Rıza : Humphry Davy (1778 - 1829), *Fen ve Teknik*, 2 (11), 11 - 13 (1941).
73. ERGENER, Lûtfi : Kimya tarihinde büyük adamlar serisinden : Adolf von Baeyer, *Fen ve Teknik*, 2 (14), 110 - 114 (1941).
74. GÜRKAN, K[âzım] İ[smail] : Kırımî Aziz, *Tıbbiyeliler Bayramı*, İstanbul 1941.
75. KÜRKCÜOĞLU, Nusret : İlim tarihinde büyük simalar : Madame Curie (1867 - 1934), *Fen ve Teknik*, 2 (11), 16 - 21 (1941) ; 2 (12), 55 - 59 (1941).

1942

76. EVE, A.S. : İlim tarihinde büyük simalar : Lord Rutherford (Çeviren S[alih] M[urat] Uzdilek), *Fen ve Teknik*, 2 (16), 165 - 167 (1942).
77. GÜRKAN, Kâzım İsmail : İlim tarihinin lüzum ve ehemmiyeti, *Cumhuriyet*, 11 Kasım 1942, s. 2.
78. GÜRKAN, Kâzım İsmail : İlim tarihinin lüzumuna dair, *Eminönü Halkevi Konferansları*, İstanbul 1942.
79. MASKAR, Üveis : Theophrastus Bombastus Paracelsus, *İstanbul Seririyatı*, 24, 91 - 96 (1942).

1943

80. CURIE, Eve : *Madame Curie*. Çeviren Mebrure Sami Koray. Remzi Kitabevi, İstanbul 1943, 441 s.
81. FENMEN, Refik : *Radium ve Harikaları*. Akba Kitabevi, Ankara 1943, 82 s.
82. UZMAN, Lahut : Prof. Szent Györgyi, *İstanbul Seririyatı*, 25, 9 - 10 (1943).
83. YÜCEL, Hasan Ali : Fen Fakültesi temel atma törenindeki söylevi, *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, 6 (4), I-VII (1943).

1944

84. SAVCI, Sadun Galip : Alfred Bernhard Nobel, *Aylık Ansiklopedi*, İstanbul 1944, s. 247.
85. WIZINGER, R. : *Maddenin Yapısı*. Çeviren Muvaffak Seyhan. Milliyet Kitapevi, İstanbul 1944, 68 s.

1945

86. BAYLAV, Naşit : Yıldızdaki hususî eczane ve kimyahane ve burada çalışan eczacı ve kimyagerler, *Farmakoloğ*, 15 (5 - 8), 72 - 74 (Mayıs - Ağustos 1945).
87. KÂĞITÇI, Mehmed Ali : *Atom ve Dünya*. İstanbul 1945, 24 s.

1946

88. CURIE, Eve : *Madame Curie*. İkinci baskı. Çeviren Mebrure Sami Koray. Remzi Kitabevi, İstanbul 1946 , 430 s.
89. ÖZDEN, Akil Muhtar ve ÜNVER, A. Süheyl : *Ölümünün 45 inci Yıldönümünde İlk Röntgencimiz Esad Feyzi*. İ.Ü. Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1946, 12 s.

1947

90. SAM, Hüsnü : Antoine Lavoisier, *Aylık Ansiklopedi*, İstanbul 1947, s. 906.
91. YARAR, S. : Osman Nuri Eralp, *Türk Askeri Veteriner Hekimliği Dergisi*, 25 (162), 1 - 4 (1947).

1948

92. ANONİM : *Türkiye Demir ve Çelik Fabrikaları Müessesesi*. İstanbul [1948 ?], 21 s.
93. ATAYOLU, S[abri] : Boyacılık tarihimizden yeni bir parça, *Feshane (Mensucat Meslek Dergisi)*, 1 (1), 5 (1948) ; 1 (2), 23 (1948).
94. AZİZ, Kırımî : Bir açış nutku, *Anadolu Kliniği*, 15 (1), 2 - 5 (1948).
95. SAĞLAM, Tevfik : Kırımî Aziz Bey, *Anadolu Kliniği*, 15 (1), 1 - 2 (1948).
96. UZDİLEK, Salih Murat : 19. asırda atom, *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 5 (1 - 2), 9 - 14 (1948).

1949 – 1973 DÖNEMİ**1950**

97. ANONİM, Doğumunun yüz elliinci yıldönümü münasebetile J.B. Dumas, *Kimya ve Sanayi*, **5** (23), 142 - 143 (1950).
98. ANONİM : Gay - Lussac, *Kimya ve Sanayi*, **5** (21), 31 (1950).
(Gay - Lussac'ın resmi s. 9 da verilmiştir).
99. ANONİM : In memoriam Prof. Ömer Şevket Öncel, *Kimya ve Sanayi*, **5** (22), 70 - 74 (1950).
100. ANONİM : Ölülerimiz - Merhum Profesör Eczacı Bay Ömer Şevket, *Farmakoloğ*, **20** (6), 231 (1950).
101. ANONİM : Merhum Profesör Ömer Şevket Bey, *Farmakoloğ*, **20** (8), 284 (1950).
102. ARTEL, Tarık : Dernek ve mecmua hakkında, *Kimya ve Sanayi*, **5** (21), 1 - 4 (1950).
103. BALCI, C. : Sungiipeğin (Reyon) mazisine bir bakış, *Feshane (Mensucat Meslek Dergisi)*, **3** (3), 66 - 68 (1950).
104. ÖCE, Ubeyd : *Mehmed Ali Kâğıtçı*. İstanbul 1950, 36 s.
105. ÖNCEL, Sabiha : Profesör Ömer Şevket'in 40 ıncı ölüm gününde, *Cumhuriyet*, 3 Ağustos 1950, s. 2.
106. ÖNCEL, Sabiha : Profesör Ömer Şevket'in 40 ıncı ölüm gününde, *Farmakoloğ* **20** (8), 285 - 287 (1950).
(Bu yazı *Cumhuriyet* gazetesindeki yazının aynısıdır).
107. TEREM, Haldun Nüzhet : Bir ilmî araştırma siyasetimiz olmalıdır, *Kimya ve Sanayi*, **5** (22), 65 - 69 (1950).
108. UZLUK, F[eridun] Nafiz : Bursa'lı tabip mevlevi Ömer Şifai Dede (? - 1746), *Dirim*, **25** (5), 170 - 176 (1950).
109. UZLUK, Feridun Nafiz : Bursa'lı hekim Ali Münşî Efendi, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, **7** (3), 329 - 337 (1950).

110. YEŞİLYURT, İsmail Hakkı : Muhtasar hal tercümesi, *Farmakolog* **20** (9), 318 - 319 (1950).

1951

111. BEYER, Tahsin Rüştü : Organomagnesiumların keşfinin ellinci yıldönümü münasebetile kâşifin hayatı ve şahsiyeti hakkında bir kaç söz, *Kimya ve Sanayi*, **5** (24), 204 - 205 (1951).
112. SAYILI, A[ydın] : Fârâbi'nin simyanın lüzumu hakkında risalesi, *Bellekten*, **15** (57), 65 - 79 (1951).

1952

113. ANONİM: Kimyager Derviş Paşa'ya dair, *Kimya ve Sanayi*, **5** (25), 270 (1952).
114. ANONİM : Prof. M. Hakkı Nalçacı, *Kimya ve Sanayi*, **5** (26 - 27), 406 (1952).
115. ATEŞ, Ahmet : İbni Sina ve el kimya, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, **1** (4), 47 - 70 (1952).
116. SOKOLLU, Adnan : Tarihî firuze sırların yeniden terkihi - Nachbildung der historischen Türkisglasuren, *İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Mecmuası, Seri A*, **17**, 184 - 189 (1952).
117. TAŞDUR, Raşit : Chardonnnet ve sun'i ipek, *Kimya ve Sanayi*, **5** (26 - 27), 337 - 338 (1952).

1953

118. ANONİM : Vefat eden âza ve meslekdaşlarımız, *Kimya ve Sanayi*, **5** (28 - 29), 406 - 409 (1953).
(Prof. M. Hakkı Nalçacı, H. Hulki Ozon, Kâmil Özkök ve M. Mazhar Tobur'un kısa biyografileri verilmiştir).
119. ARTEL, Tarık : İlmî terimler hakkında, *Kimya ve Sanayi*, **5** (28 - 29), 397 - 405 (1953).
120. NALÇACI, Nejat : Mustafa Hakkı Nalçacı, *Farmakolog*, **23** (9), 147 - 149 (1953).
121. YEŞİLYURT, İsmail Hakkı : Kimyager Mustafa Hakkı Nalçacı merhum, *Farmakolog*, **23** (1 - 6), 4 - 5 (1953).

1954

122. RASTGELDİ, Selahattin : Alfred Nobel, hayatı ve vasiyetnamesi, *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, **17**, 121 - 129 (1954).

1955

123. HEKİMOĞLU, M[üşerref] : Müderris Arndt Bey, *Resimli Hayat Mecmuası*, **Sayı 39**, 14 (Temmuz 1955).
124. ÖTÜKEN, Vasfiye : *Türkiye'de Şeker*. Dizerkonca Matbaası, İstanbul 1955, 126 s.

1956

125. ARAT, Mehmet A. : 1954 Nobel Kimya Mükâfatını kazanan Linus C. Pauling'in ilmî çalışmaları, *Kimya ve Sanayi*, **Özel sayı**, 21 - 22 (Nisan 1956).
126. ERAŞ, Ekrem : Kimyayı ve kimya sanayiini Türklere lâıyk görmeyen Prof. Fr. Arndt diyor ki, *Kimya ve Sanayi*, **Özel sayı**, 36 - 38(Nisan 1956).
127. ULAGAY, Suat İ. : Ord.Prof.Dr. F. Arndt, *Kimya ve Sanayi*, **Özel sayı**, 39 - 40 (Nisan 1956).

1957

128. AŞAR, Efdal : Irene - Joliot Curie, *Deniz Tıp Bülteni*, **Sayı 3**, 84 (1957).
129. DİLMEN, Sabri : Alfred Bernard Nobel (1833 - 1896) ve Nobel Mükâfatı, *Türk Veteriner Hekimler Derneği Dergisi*, **27** (130 - 131), 3591 - 3596 (1957).
130. GÜRSEL, Mustafa : Ebubekir Muhammed bin Zekeriye Arrazi, *Sağlık Dergisi*, **31** (4), 164 - 169 (1957).
131. TEREM, Haldun N[üzhet] : Yeniden intişara başlarken, *Kimya ve Sanayi*, **6** (31), 1 - 2 (1957).

1958

132. ANONİM : Sir Alexander Todd, *Kimya ve Sanayi*, **7** (33), 7 - 9 (1958).

133. ANONİM : In memoriam Dr. Tahsin Rüştü Beyler, *Kimya ve Sanayi*, 7 (34), 55 - 57 (1958).
134. ANONİM : Ord.Prof. İlhami Cıvaoğlu, *Kimya ve Sanayi*, 7 (34), 58 - 60 (1958).
135. ANONİM : Raşit Taşdur, *Kimya ve Sanayi*, 7 (34), 61 - 62 (1958).
136. ANONİM : Celâl Evin, *Kimya ve Sanayi*, 7 (34), 63 - 64 (1958).
137. ATAKAN, Mukbil : Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu'nun tarihçesi, *Makina ve Kimya Endüstrisi*, 3 (45), 4 - 22 (1958).
138. BENER, Râşit : *Fransızcadan - Türkçeye Resimli Fizik - Kimya Sözlüğü*. Halk Basımevi, İstanbul 1958, 205 s.
139. CONSTABLE, F[rederic] H[urn] : John Dalton (1766 - 1844) (Çeviren Jülide Deymer), *Kimya ve Sanayi*, 7 (34), 65 - 66 (1958).
140. [ÇELEBİOĞLU, Sarım Hüsnü] : *Eczacı Kimyager Profesör Doktor (Dr. Phil) Sarım Hüsnü Çelebioğlu - Hal Tercümesi*. İstanbul 1958, 40 s.
141. TEREM, Haldun Nüzhet : İlmî araştırma vaziyetimiz, *Kimya ve Sanayi*, 7 (33), 1 - 2 (1958).
142. TEREM, Haldun Nüzhet : Kimya tarihinden bir yaprak : Alüminyumun tarihi, *Kimya ve Sanayi*, 7 (35), 121 - 127 (1958).
143. TEREM, Haldun Nüzhet : Kimya tarihinden bir yaprak : Organomagnesium bileşiklerinin tarihi, *Kimya ve Sanayi*, 7 (36), 165 - 173 (1958).
144. VELDET, Turan (Hazırlayan) : *30. yılında Türkiye Şeker Sanayii*. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Yayınları, Ankara 1958, XXVIII + 1415 s.

1959

145. ANONİM : Cemiyetimizin ilk şeref üyesi : J.A. Hedvall, *Kimya ve Sanayi*, 8 (40), 155 - 160 (1959).
146. CİVELEKOĞLU, H[aldun] : Kimya mühendisliği hakkında bir rapor, *Kimya ve Sanayi*, 8 (37), 11 - 28 (1959).
147. ERAŞ, Ekrem : Cemiyetimiz, *Kimya ve Sanayi*, 8 (37), 1 - 3 (1959).

148. ERAŞ, Ekrem : Raşit Taşdur'a, *Kimya ve Sanayi*, 8 (39), 103 - 105 (1959).
149. ŞİMŞEK, S. : Sun'i ve sentetik mensucatin hikâyesi, *Mensucat Meslek Dergisi*, 12 (3), 111 - 115 (1959).
150. TEREM, Haldun Nüzhet : Kimya tarihinden bir yaprak : Fuchsin'in yüzüncü yıldönümü, *Kimya ve Sanayi*, 8 (38), 61 - 65 (1959).

1960

151. ABUT, Nebih : Amerikan Kimya Cemiyeti, *Kimya ve Sanayi*, 9 (44), 172 - 176 (1960).
152. BİRAND, Hikmet : *Türk Yüksek Öğretiminde Çalışan Alman Bilginlerinin Hizmeti Hakkında*. Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 1960, 24 s.
153. TAMER, Hadi H. : Eski Türk çinilerinin terkip ve tekniğine dair bazı tahlil, müşahede ve mukayeseler, *Kimya ve Sanayi*, 9 (43), 99 - 108 (1960).
154. TEREM, Haldun Nüzhet : Kimya tarihinden bir yaprak : Sülfat asidi endüstrisinin muhtelif safhaları, *Kimya ve Sanayi*, 9 (41), 31 - 37 (1960).

1961

155. ABUT, Nebih : Türk kimyager ve kimya mühendislerinin toplumu-muzdaki rolü, *Kimya ve Sanayi*, 10 (45), 1 - 3 (1961).
156. ATAYOLU, S[abri] : Türk kırmızısı, *Mensucat Meslek Dergisi*, 14 (1), 14 - 15 (1961) 14 (2), 59 - 60 (1961) ; 14 (3), 109 - 111 (1961).
157. ÇATALTAŞ, İhsan : Kimya mühendisliği öğretimi, *Kimya ve Sanayi*, 10 (46), 80 - 83 (1961).
158. ÇETİNÇELİK, Muammer : *Alfred Nobel ve Armağanları*. Evren Yayınları, İstanbul 1961, 76 + II s.
159. TAMER, Hadi H. : Quelques analyses, observations et comparaisons à propos de la technique de la composition des faïences turques, *First International Congress of Turkish Arts : Communications Presented to the Congress*, Ankara 1961, s. 320 - 329.

160. ZAFİR, Malik : Eczacı Okulu ders programına ilk defa analitik kimya ve farmakognozi derslerinin sokulması, *Eczacılık Bülteni*, 3 (8), 131 - 133 (1961).

1962

161. AINSWORTH, John : *Asırlar Boyunca Kâğıt*. Çeviren Savni Huş. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İstanbul 1962, 114 s.
162. GÜRTÜRK, Müyesser : Antoine Lavoisier, *Kimya Mühendisliği*, 1 (4), 35 (1962).
163. İGOT, Y. : *Bay ve Bayan Curie - Radyumun Keşfi*. Çevirenler Ömer Yücel ve Cahit Yücel. Kadirli Öğretmenler Derneği Yayınları, Adana 1962, 51 s.
164. İZZET, H[akkı] : Anadolu çiniciliğinin üzerinde durulmayan bazı teknik ve işçilik özellikleri, *Milletlerarası I. Türk Sanatları Kongresine (19 - 24 Ekim 1959 ; Ankara) Sunulan Tebliğler*, Ankara 1962, s. 108 - 110.
165. ÖZBUDUN, Vasfiye : Nobel Armağanını fotosentez araştırmaları kazandı, *Kimya Mühendisliği*, 1 (4), 26 (1962).
166. SARAÇ, Celâl : *Cabir İbni Hayyan Üzerine*. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1962, 15 s.
167. TAMER, Hadi H. : Türk çinilerinin terkip ve tekniğine dair tahlil, müşahede ve mukayeseler, *Milletlerarası I. Türk Sanatları Kongresine (19 - 24 Ekim 1959 ; Ankara) Sunulan Tebliğler*, Ankara 1962, s. 360 - 369.
168. TEREM, Haldun Nüzhet : İlmî araştırma ve ehemmiyeti, *Kimya ve Sanayi*, 11 (49 - 50), 1 - 2 (1962).
169. TEZER, Meral : Kimya tarihinden notlar, *Kimya Mühendisliği*, 1 (1), 30 (1962) ; 1 (2), 24 (1962).

1963

170. ANONİM : Bayer'in 100 üncü yıldönümü, *Mensucat Meslek Dergisi*, 16 (8), 363 - 366 (1963).

171. ANONİM : *Kimya Yayınları Sergisi Kataloğu - 1963 İstanbul*. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1963.
172. AKOVALI, Güneri : Plastiklerin yüzbirinci yılındayız, *Kimya Mühendisliği*, **1** (7), 15 - 20 (1963).
173. ERSOY, Osman : *XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda Türkiye'de Kâğıt*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1963, VIII + 225 s.
174. İBER, F. : Naphtol-As boyarmaddelerinin 50. yıldönümü münasebetiyle elyaf üzerinde teşekkül ettirilen azo boyarmaddelerinin basmacılıkta tatbik usulleri, *Mensucat Meslek Dergisi*, **16** (6), 273 - 280 (1963).

1964

175. ANONİM : Nobel Armağanı kazanan bir İngiliz kadın bilgini, *Kimya ve Sanayi*, **12** (60), 152 (1964).
176. ANONİM : Kimya Yüksek Okulu Kimya Yüksek Mühendisliği Öğretim ve İmtihan Yönetmeliği, *Kimya ve Sanayi*, **12** (59), 134 - 138 (1964).
177. AŞAR, Efdal : 30. ölüm yılı münasebetiyle Curie (1867 - 1934). *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, **17**, 487 - 499 (1964).
178. ÇETİNÇELİK, Muammer : 1963 Nobel Kimya Armağanı, *Kimya Mühendisliği*, **1** (11), 39 (Temmuz 1964).
179. ERSOY, Osman : Bursa'da kâğıt fabrikası meselesi (XV - XVI. yüzyıl), *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi*, **22** (1 - 2), 101 - 115 + 27 levha (1964).
180. KÂĞITÇI, Mehmed Ali : *Türk Kâğıt Sanayininin 30 ncu Yıldönümünde Kâğıtçılığımız ve Engelleri*. İstanbul 1964, 48 s.
181. TAMER, Hadi H. : Üniversitelerimiz ve cemiyetlerimiz, *Kimya ve Sanayi*, **12** (59), 93 - 95 (1964).
182. UNAT, Faik Reşit : Başhoca İshak Efendi, *Bellekten*, **28** (109), 89 - 115 (1964).

1965

183. ANONİM : Hocamız F. Arndt, *Kimya Mühendisliği*, 2 (15), 4 - 5 (1965).
184. BERKEM, Ali Rıza : Kimya mühendisinin formasyonu, *Birinci Kimya Mühendisliği Teknik Kongresi (18 - 20 Haziran 1965 ; Ankara)*, TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayınları, Ankara 1965, s. 42 - 43.
185. CİVAOĞLU, İlhami : İstanbul Teknik Üniversitesi Kimya Fakültesi Dekanı Ord.Prof. İlhami Cıvaoglu'nun konuşması, *Birinci Kimya Mühendisliği Teknik Kongresi (18 - 20 Haziran 1965 ; Ankara)*, TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayınları, Ankara 1965, s. 23 - 26.
186. ÇATALTAŞ, İhsan : Modern kimya mühendisliği ve düşündürdükleri, *Birinci Kimya Mühendisliği Teknik Kongresi (18 - 20 Haziran 1965 ; Ankara)*, TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayınları, Ankara 1965, s. 44 - 47.
187. DENİZTEKİN, Nedim : 50. yıla yaklaşırken, *Kimya ve Sanayi*, 13 (63 - 64), 71 - 75 (1965).
188. ERDEM, Baha : 80. doğum yılı münasebetiyle Prof.Dr.Dr.h.c. Fritz Arndt, *İstanbul Üniversitesi Kimya Yıllığı : 1964 - 1965*, İÜTB Kimya Talebe Cemiyeti Yayını, Adapazarı 1965.
189. ERK, Nihal : Ord.Prof.Dr. Fazlı Faik Yeğül (1882 - 1965). *Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, 12 (3), 250 - 256 (1965).
190. ÖZKAZANÇ, Nazım : Büyük acımız : Hocamız Ord.Prof. Fazlı Faik Yeğül'ün ölümü, *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi*, 35 (11 - 12), 630 - 631 (1965).
191. SÖZMEN, Mehmet (Çeviren) : Nobel mükâfatı vitamin B12 çalışmaları için veriliyor, *Kimya Mühendisliği*, 2 (15), 37 - 39 (1965).
192. TAMER, Hadi H. : Acı kaybımız : Saim Tüccarbaşı, *Kimya Mühendisliği*, 2 (14), 48 - 49 (1965).
193. TEOMAN, Ali Ulvi : F. Arndt, *Kimya Mühendisliği*, 2 (15), 4 (1965).

194. TEREM, Haldun Nüzhet : Acı kaybımız Saime Tüccarbaşı, *Kimya ve Sanayi*, **13** (61 - 62), 5 - 10 (1965).

1966

195. ANONİM : Prof.Dr. Burhan Pekin, *Kimya Mühendisliği*, **2** (17), 69 (Ocak 1966).
196. ANONİM : Acı kaybımız : Değerli hocamız odamız üyesi Kimya Y. Müh. U.L. Profesör Tarık Artel 27 Ekim 1966 günü vefat etmiştir, *Kimya Mühendisliği*, **2** (Yılsonu özel sayısı), 73 (1966).
197. ANONİM : *Türk İlim Adamları Rehberi*. MSB Araştırma ve Geliştirme Başkanlığı Yayınları, Ankara 1966.
198. BAYTOP, Turhan : Eczacı hocalar, *Türkiye Eczacılar Almanığı : 1966*, İstanbul 1966, s. 40 - 64.
(Naşit Baylav, Antoine Calleja, Osep Celalyan, Dellasuda Faik Paşa, Nişan Hokasyan, Ömer Şevket Öncel, Mustafa Hakkı Nalçacı, Selâhattin Tandal, Ligor Taranakidis, İsmail Hakkı Yeşilyurt ve Malik Zafir gibi kimya hocalarının resim ve biyografileri verilmiştir).
199. BERKEM, Ali Rıza : *İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi 1965 - 1966 Öğretim Yılı Diploma Töreni Konuşması (8 Temmuz 1966)*. İstanbul 1966.
200. ERDEM, Baha : 80. doğum yılı vesilesiyle değerli hocamız Prof.Dr.Dr.h.c. Fritz Arndt'a fakültemizin fahrî doktorluk payesi verildi, *İstanbul Üniversitesi Kimya Yıllığı : 1965 - 1966*, İÜTB Kimya Talebe Cemiyeti Yayını, Adapazarı 1966.
201. KÂĞITÇI, Mehmed Ali : *Modern Kâğıt İmalinin 30 ncu Yıldönümünde Hatırladıklarım ve Düşündüklerim*. İstanbul 1966, 48 s.
202. TEREM, Haldun Nüzhet : Acı kaybımız Tarık Artel, *Kimya ve Sanayi*, **14** (67 - 68), 74 - 76 (1966).

1967

203. AKOVALI, Güneri : Başlangıcından bugüne "Nobel" Kimya Armağanları, *Kimya Mühendisliği*, **3** (21), 48 - 51 (Şubat 1967) ; **3** (24), 39 - 42 (Ağustos 1967).
204. AKYÖRÜK, Niyazi : Dünyada ve Türkiye'de şeker sanayii, *Kimya ve Sanayi*, **15** (72), 219 - 222 (1967).

205. EYÜPOĞLU, A. Ceyhan : Şeker fabrikasyonunun tarihçesi ve Türkiye'de şeker sanayii, *Kimya Mühendisliği*, **3** (23) 14 - 23 (Haziran 1967).
206. TAMER, Hadi H. : Türk mürekkeplerinin imalât tekniği açısından incelenmesi, *Kimya ve Sanayi*, **15** (71), 137 - 146 (1967).
207. TAMER, Hadi H. : Özel yüksek okullar sorunu üstüne, *Kimya ve Sanayi*, **15** (72), 179 - 180 (1967).

1968

208. ANONİM : Michael Faraday, *Bilim ve Teknik*, **1** (6), 28 - 30 (1968).
209. ANONİM : Marie Curie, *Bilim ve Teknik*, **1** (7), 28 - 30 (1968).
210. BERKEM, Ali Rıza : Türkiye'de kimya öğretiminin 50. yılı, *Cumhuriyet*, 21 Kasım 1968, s. 2.
211. BİNGÖL, Nermin : Türkiye'de kimyasal maddeler üretiminin tarihçesi, *Kimya Mühendisliği*, **3** (27), 8 - 9 (1968).
212. BOR, Fuat Yavuz : Ana hatlarıyla bilim ve teknik olarak metalurji üzerine bazı düşünceler, *Madencilik*, **7** (2), 97 - 107 (1968).
213. ÇETİNÇELİK, Muammer : Büyük kimya bilgini Otto Hahn'ın ardından, *Kimya Mühendisliği*, **3** (31), 37 - 38 (Ekim 1968).
214. DENİZTEKİN, Nedim : Bilim ve bilimsel meslek cemiyetlerimiz, *Kimya ve Sanayi*, **16** (75), 147 - 150 (1968).
215. İSTANBUL Üniversitesi İşgal Komiteleri Konseyi : *İstanbul Üniversitesi Genel Reform Tasarısı ve Fakültelelere Özgü İstekler*. İstanbul 20 Haziran 1968.
216. KÂĞITÇI, Mehmed Ali : *Uluslararası Kâğıtçılık Kongresi - Bir Geziden Anılar*. İstanbul 1968, 148 s.
217. TEZ, İlhami : *Naşit Baylav*. Tıp ve Eczacılık Neşriyatı, İstanbul 1968, 8 s.
218. YETMEN, Yılmaz : Antika seramik ve kimya, *Kimya ve Sanayi*, **16** (73), 29 - 38 (1968).

1969

219. ASLANAPA, Oktay : İznik kazılarında ele geçen keramikler ve çini fırınları, *Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri. II*, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayınları, İstanbul 1969, s. 62 - 73.
220. BERKEM, Ali Rıza : Türkiye'de kimya öğretiminin 50. yılı, *Kimya ve Sanayi*, 17 (Özel sayı), XVII - XXIV (1969).
221. BERKEM, Ali Rıza : Dekan Prof.Dr. Ali Rıza Berkem'in konuşması, *Türkiye'de Kimya Öğretiminin 50 nci, Kimya Fakültesi'nin Kuruluşununun 1 inci Yılı ve 1968 Diploma Töreni*, İstanbul 1969, s. 9 - 15.
222. CİVAOĞLU, İlhami : L'enseignement de la chimie en Turquie, *Kimya ve Sanayi*, 17 (Özel sayı), XXV - XXVIII (1969).
223. DİNÇER, Adnan : Kaybettiklerimiz : Salih Gence, *Kimya ve Sanayi*, 17 (77 - 78), 10 (1969).
224. DÖLEN, Emre : Eskilerden yenilere, *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi 1968 - 1969 Geleneksel Yıllığı*, İstanbul Üniversitesi Kimya Talebe Cemiyeti Yayını, Adapazarı, 1969.
225. ERDEM, Baha : Öğretim üyelerimizle konuşmalar : Prof.Dr. Baha Erdem, *Kimya 69 - İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi 1968 - 1969 Geleneksel Yıllığı*, İstanbul Üniversitesi Kimya Talebe Cemiyeti Yayını, Adapazarı, 1969.
226. GİZ, Adnan : Türkiye'de ilk kauçuk fabrikasını kurma teşebbüsü, *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Yıl 4/Sayı 40, 14 - 15 (15 Haziran 1969).
227. GİZ, Adnan : Türkiye'de kibritin tarihi, *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Yıl 4/Sayı 41, 18 - 19 (15 Temmuz 1969)
228. SANCAR, Cemâl : Kaybettiklerimiz : Celâl Evin'i de kaybettik, *Kimya ve Sanayi*, 17 (77 - 78), 8 - 9 (1969).
229. ÜNVER, Süheyl : Ülkemizde bilimlerin tarihinin gelişmesi üzerine, *Fen Dergisi*, 5 (10), 295 - 297 (Ekim 1969).
230. ÜSTÜN, Emin Faik : Dalga mekaniğinin yaratıcısı Louis de Broglie hakkında, *Fen Dergisi*, 5 (4), 99 - 104 (Nisan 1969).

1970

231. ANONİM : Demokritus, *Bilim ve Teknik*, 3 (29), 37 - 39 (1970).
232. ASLANAPA, Oktay : Pottery and kilns from the İznik excavations, *Forschungen zur kunst Asiens (In Memoriam K. Erdmann)*, İstanbul 1970, s. 140 - 146.
233. BERKEM, Ali Rıza : X ışınlarının keşfi, *Kimya ve Sanayi*, 18 (83 - 84), 75 - 78 (1970).
234. GİZ, Adnan : Demir üzerine, *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Yıl 5/Sayı 50, 21 - 22 (15 Nisan 1970).
235. GİZ, Adnan : Samako demir madeni, *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Yıl 5/Sayı 51, 15 - 16 (15 Mayıs 1970).
236. GİZ, Adnan : Geçmişte önem verilen bir sanat şubesi : Boya ve aprecilik, *İstanbul Sanayi Odası Dergisi*, Yıl 5/Sayı 56, 11 - 14 (15 Ekim 1970).
237. SEYHAN, Muvaffak : Prof. Arndt öldü, *Cumhuriyet*, 7 Ocak 1970, s. 3.
238. TAYLAN, Gürkan : Türkiye'de sülfat asidi üretim ve tüketimi, *Kimya Mühendisliği*, 4 (41), 15 - 19 (Haziran 1970).
239. TEREM, Haldun Nüzhet : Türkiye'de sınaî kimya eğitimi, *Türkiye'de Kimya Sanayii II. Semineri (17 - 22 Kasım 1969 ; İstanbul)*, TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1970, s. 164 - 176.
240. TEZ, İlhami : *Ömer Şevket Öncel*. Tıp ve Eczacılık Neşriyatı, İstanbul 1970, 8 s. Meşhur Eczacılar Ansiklopedisi : 17.
241. TEZ, İlhami : *4 Gayrimüslim Hoca*. Tıp ve Eczacılık Neşriyatı, İstanbul 1970, 10 s. Meşhur Eczacılar Ansiklopedisi : 16.
(Ligor Taranakidis, Osep Celâlyan, Nişan Hokasyan ve Vasil Naum'un biyografileri verilmiştir).
242. ULAGAY, Suat : Kaybettiklerimiz : Üyemiz hayati kimya müte-hassısı Rasin Ulagay, *Kimya ve Sanayi*, 18 (81 - 82), 8 - 9 (1970).

1971

243. ANONİM : Ord.Prof.Dr. Fritz Arndt Anfisi, *Kimya ve Sanayi*, 19 (88), 136 - 137 (1971).
244. ARIT, N. : *Madam Curie - Bilim Dünyasının Büyük Kadını*. İstanbul 1971, 32 s.
245. BERKEM, Ali Rıza : Türkçe kimya dili, *Kimya ve Sanayi*, 19 (85 - 86), 5 - 6 (1971).
246. HAZNEDAR , Ülker (Çeviren) : Paracelsus (1490 - 1541), *Bilim ve Teknik*, 4 (39), 37 - 40 (1971).
247. SEYHAN, Muvaffak : Paul Karrer : Vitaminler dünyasının büyük bilgini öldü, *Cumhuriyet*, 2 Temmuz 1971, s. 3.
248. SEYHAN, Muvaffak : Üniversiteler ve 1933 reformu, *Milliyet*, 19 Kasım 1971, s. 2.
249. SEYHAN, Muvaffak : Paul Karrer, *Kimya ve Sanayi*, 19 (88), 133 - 135 (1971).
250. TEOMAN, Ali Ulvi : Bor minerallerimiz : Tarihçesi, durumu ve geleceği, *Kimya Mühendisliği*, 5 (48), 31 - 34 (Ağustos 1971).
251. TÜRK Dil Kurumu : Kimya terimleri üzerine açıklama, *Kimya ve Sanayi*, 19 (85 - 86), 7 - 24 (1971).
252. TÜRKİYE Kimya Cemiyeti : Kimya terimleri hakkında Cemiyetin düşünceleri - Türk Dil Kurumu'na verilen cevap, *Kimya ve Sanayi*, 19 (85 - 86), 25 - 29 (1971).
253. ORHUN, Mehmet : II. Dünya Harbi sonrasındaki kimya mühendisliği meslekî gücü, *Kimya Mühendisliği*, 5 (47), 3 - 8 (Haziran 1971).
254. ÖKÇÜN, A. Gündüz : *Osmanlı Sanayii. 1913, 1915 Yılları Sanayi İstatistikleri*. İkinci basılış. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara 1971, XIV + 222 s.

1972

255. ANONİM : Alfred Nobel'in vasiyetnamesi, *Kimya ve Sanayi*, 20 (89), 69 - 71 (1972).

256. BAYTOP, Turhan : Prof.Dr. Sarım H. Çelebioğlu, *İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Mecmuası*, 8 (1), 1 - 2 (1972).
257. BERKEM, Ali Rıza : Atom çağının başladığı gün, *Kimya ve Sanayi*, 20 (92), 197 - 200 (1972).
258. ÖNAY, Aliye : İlk şeker fabrikalarını kurma teşebbüsü, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, 10 (55), 4 - 9 (Nisan 1972).
259. SEYHAN, Muvaffak : Fen Fakültesinin altın çağı, *Cumhuriyet*, 5 Mart 1972, s. 2.
260. SEYHAN, Muvaffak : Büyük bir ilim adamı : Todeus Reichstein, *Cumhuriyet*, 12 Mart 1972, s. 2.
261. SEYHAN, Muvaffak : Türkiye'de kimya, *Cumhuriyet*, 25 Nisan 1972, s. 2.
262. TAMER, Hadi H. : Nedim Deniztekin'i kaybettik, *Kimya ve Sanayi*, 20 (89), 9 - 11 (1972).
263. TEZ, İlhami : *Em. Eczacı Kimyager Prof.Dr. Sarım Hüsnü Çelebioğlu ve Hayatı*. İstanbul 1972, 133 s.

1973

264. ANONİM : *Cumhuriyetin 50. Yılında Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu*. Ankara 1973, 81 s.
265. ANONİM : *Cumhuriyetin 50. Yılında Şeker Sanayiimiz*. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Yayınları, Ankara 1973, 110 s. + 2 levha.
266. ANONİM : *Cumhuriyetin 50. Yılında Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri*. Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1973, 180 s.
267. ANONİM : *Türkiye Selüloz ve Kâğıt Sanayii Kurumu*. Türkiye Selüloz ve Kâğıt Sanayii Kurumu Genel Müdürlüğü Yayınları, [1973], 40 s.
268. ANONİM : Derneğimizin 50. yılı hatıra plâketleri dağıtımı toplantısı, *Kimya ve Sanayi*, 21 (95 - 96), 185 - 198 (1973).

269. ANONİM : Kimya mesleğinde 50 yılını dolduranların kısa biyografileri, ***Kimya ve Sanayi***, **21** (95 - 96), 199 - 238 (1973).
[Prof.Dr. Hatice Bodur (s. 202 - 208), Mükrimin Camcioğlu (s. 209), Ord.Prof. İlhami Cıvaoğlu (s. 210 - 215), Hilmi Dilmen (s. 216 - 217), Haşmet Eskin (s. 218), Kimon Haralambidis (s. 219), Ekrem Necmi İnel (s. 220 - 221) Mehmed Ali Kâğıtçı (s. 222 - 223), Belkıs Özkut (s. 224), Tahsin Özkut (s. 224), Fuat Selâhattin Özyar (s. 225), Kâmrân Tanver (s. 226), Sermet Ertunç (s. 227), Kâzım Taşkent (s. 228 - 232), Nakittin Tunç (s. 233), Nurettin Akbulut (s. 201), Enis Aktüs (s. 201) ve Güzide Bay (s. 201) in biyografileri verilmiştir].
270. ANONİM : Yüzyıl önce başlayan savaş : Bor ve boraks, ***Kimya Mühendisliği***, **6** (60), 5 - 18 (1973).
271. ANONİM : ***Cumhuriyetimizin 50. Yılında Türkiye Şeker Sanayii***. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Yayınları, Ankara 1973, 24 s.
272. ANONİM : ***Cumhuriyetin 50. Yılında Pet-Kim Petrokimya A.Ş.*** Petkim Petrokimya A.Ş. Yayınları, Ankara 1973, 24 s.
273. ANONİM : ***50. Yıl ve Türkiye Petrolleri A.O.*** Türkiye Petrolleri A.O. Yayınları, Ankara 1973, 40 s.
274. ANONİM : Cumhuriyetimizin 50. kuruluş yılında Gübre Fabrikaları T.A.Ş. - Ülke sanayiindeki yeri ve önemi, ***İktisadi Yükseliş***, **Sayı 233**, 52 - 53 (Eylül 1973).
275. ANONİM : Cumhuriyet döneminde petrol ve T.P.A.O., ***Vatan***, 1 Kasım 1973, s. 2.
276. ANONİM : Cumhuriyetin 50. yılında Türk Ekonomisi : Demir Çelik Sanayii, ***Milliyet*** (Özel Ek), 3 Kasım 1973, 16 s.
277. ANONİM : Cumhuriyetin 50. yılında Türk Ekonomisi : Gıda ve kimya Sanayii, ***Milliyet*** (Özel Ek), 30 Kasım 1973, 20 s.
278. ABUT, Nebih : Cumhuriyetin 50. yılında kimya sanayimiz, ***Kimya ve Sanayi***, **21** (95 - 96), 107 - 117 (1973).
279. BERKEM, Ali Rıza : Cumhuriyet döneminde kimya öğretimindeki gelişmeler, ***Kimya ve Sanayi***, **21** (95 - 96), 97 - 102 (1973).
280. BERKMAN, A. Tefvik : ***Cumhuriyetin 50. Yıldönümünde (1923 - 1973) Radyoterapideki Aşamaların Tarihçesi***. İstanbul 1973, 63 s.

281. BOZOK, Osman : Cumhuriyetin 50. yılında Türkiye şeker sanayii ile bu sanayide bilimsel ve teknik araştırmalar, *Bilim ve Teknik*, **6** (72), 54 - 57 (1973).
282. CANATAN, Kâzım : Cumhuriyetin 50. yılında petrokimya sanayimiz, *Bilim ve Teknik*, **6** (72), 58 - 59 (1973).
283. CİVAOĞLU, İlhami : Türkiye'de kimya alanında 50. yıl, *Bilim ve Teknik*, **6** (72), 16 - 19 (1973).
284. CİVAOĞLU, İlhami : Cumhuriyetimizin 50 yıllık tarihinde kimya alanındaki araştırmalara genel bir bakış, *Kimya ve Sanayi*, **21** (95 - 96), 103 - 106 (1973).
285. ÇİMEN, Ali : Cumhuriyet döneminde demir - çelik sanayimizin ekonomimize etkileri, *Kimya ve Sanayi*, **21** (95 - 96), 133 - 136 (1973).
286. ERDİ, Celâl : 50. yıl ve Türkiye Kimya Derneği tarihçesi, *Kimya ve Sanayi*, **21** (95 - 96), 152 - 184 (1973).
287. İNÖNÜ, Erdal, BİRGÜL, O. ve GÜRSEY, S. : Türkiye kökenli araştırmacıların matematik, mekanik, astronomi, fizik, jeofizik ve kimya dallarındaki makaleleri içinde 1961 ve 1963 - 1971 Citation Index yıllıklarına göre 9 veya daha fazla referans almış olanların listesi, *TÜBİTAK IV. Bilim Kongresi Bilim Adamı Yetiştirme Grubu Tebliğleri*, Ankara 1973, 13 s.
288. İZZET, Hakkı : Osmanlı kap-kacak seramiği ve teknik özellikleri, *VII. Türk Tarih Kongresi (25 - 29 Eylül 1970 ; Ankara) - Kongreye Sunulan Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1973, Cilt 2, s. 760 - 768.
289. IRMAK, Sadi : Üniversitenin kurulması ve ilk yılları, *50. Yıl Armağanı*, Cilt II, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 1973, s. 107 - 111.
290. KAZANCIGİL, Aykut ve SOLOK, Vural : *Türk Tıp ve Tabii İlimler Tarihi Bibliyografyası (1923 - 1973)*. Cumhuriyetin 50. Yılı Yayınları, İstanbul 1973, XIII + 169 s.
291. KOCA, Muhlis : Cumhuriyet döneminde fen bilimleri - Değişim, gelişim ve ülke kalkınması yönünden, *50. Yıl Armağanı*, Cilt II, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 1973, s. 149 - 157.

292. KURAN, Ercüment : Müsbet bilimlerin Türkiye'ye girişi (1797 - 1839), *VII. Türk Tarih Kongresi (25 - 29 Eylül 1970 ; Ankara) - Kongreye Sunulan Bildiriler, Cilt II*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1973, s. 671 - 675.
293. NOYAN, Turgut : Kimya sanayiinin tarihsel özeti ve gelecekte beklenen gelişmeler, *Boğaziçi Üniversitesi Dergisi*, 1, 125 - 136 (1973).
294. ONURSAL, Feridun : Cumhuriyet devrinde sabun ve sabunculuk endüstrisi, *İlkkurşun, Sayı 2*, 42 - 44 (Kasım 1973).
295. ORHUN, Mehmet : Cumhuriyet devrinde Türk kimyaacılarının toplumumuzdaki yeri, *Kimya ve Sanayi*, 21 (95 - 96), 146 - 147 (1973).
296. ÖZÜARI, Ruhi : Cumhuriyetin 50. yılında şeker sanayiimize toplu bakış, *Pancar* (50. Yıl Özel Sayısı), 5 - 18 (1973).
297. SEYHAN, Muvaffak : Yabancı akademiler ve Türk bilim adamları, *Kimya ve Sanayi*, 21 (93 - 94), 80 - 82 (1973).
298. SEYHAN, Muvaffak : Modern kimya öğreniminin yaratıcısı : Justus von Liebig, *Milliyet*, 26 Mayıs 1973, s. 2.
299. ŞEHİSUVAROĞLU, Bedi N. : Tıbbiyede kimya öğretimi, *İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası*, 36, 953 - 966 (1973).
300. TAŞKENT, Kâzım : Cumhuriyetin 50. yılında şeker sanayiimize dair hatıralar, *Pancar* (50. Yıl Özel Sayısı), 19 - 22 (1973).
301. TOLUNAY, Özden : Cumhuriyet Devrinde kimya sanayiinin Türk ekonomisine etkileri, *Kimya ve Sanayi*, 21 (95 - 96), 118 - 132 (1973).
302. TOPALOĞLU, İhsan : Cumhuriyet döneminde petrol sorunu, *Cumhuriyet* (Ellinci Yıl Eki), 30 Ekim 1973, s. 12.
303. TOPALOĞLU, İhsan : Cumhuriyetin 50. yılı ve petrol sorunu, *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, 8 (32), 26 - 29 (1973).
304. YALÇINSOY, Hicri : Cumhuriyet devrinde kimya sanayiinde işçi ve işveren münasebetleri, *Kimya ve Sanayi*, 21 (85 - 96), 148 - 151 (1973).

1974 – 1998 DÖNEMİ

1974

305. ANONİM : Biyokimya Kürsüsü, *Cumhuriyetin 50. Yılında İstanbul Tıp Fakültesi*, Cilt I, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Yayınları, İstanbul 1974, s. 38 - 41.
306. ANONİM : *Seka'nın Kuruluşu, Gelişmesi ve Bugünkü Durumu*. Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları İşletmesi Genel Müdürlüğü Yayınları, İzmit 1974, 23 s. + 2 levha.
307. İNÖNÜ, Erdal : Temel bilimlerde Türk bilim adamlarının yaptığı ilk doktoralar, *Prof.Dr. Okyay Kabakçioğlu Anı Kitabı*, İTÜ Temel Bilimler Fakültesi Yayınları, İstanbul 1974, s. 121 - 129.
308. LOKMAN, Kemal : Cumhuriyetin 50. yılında petrol endüstrimizin durumu, *Türk Kültürü*, 12 (139 - 141), 361 - 371 (1974).
309. YEĞİN, M. Münip : *Biokimyanın Dünyada ve Memleketimizde Kısa Tarihçesi ve Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesindeki Durumu*. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları, Erzurum 1974.

1975

310. ANONİM : Kimyager Dr. Naci Ortabaşı'nı kaybettik, *Kimya ve Sanayi*, 23 (102), 105 - 106 (1975).
311. ANONİM : *Çimento*. Türkiye Çimento Sanayii A.Ş. Yayınları, Ankara 1975, 88 s.
312. İNÖNÜ, Erdal : 1923 - 1966 döneminde Türkiye'nin kimya ve biyokimya, eczacılık, kimya mühendisliği, metalurji gibi ilgili dallarda araştırmaya katkısını göteren bir bibliyografya üzerinde bazı gözlemler, *TÜBİTAK V. Bilim Kongresi (29 Eylül - 1 Ekim 1975 ; Ankara) Bilim Adamı Yetiştirme Grubu Tebliğleri*, TÜBİTAK Yayınları, Ankara 1975, s. 29 - 36.
313. İLICALI, Coşkan : Sanayileşme ve eğitim, *Kimya Mühendisliği*, 8 (74), 46 - 49 (1975).
314. KULELİ, Ömer : Ülkemizdeki kimya ve ilgili sanayi dallarının durumu ve kimya mühendisleri, *Kimya Mühendisliği*, 8 (71), 19 - 23 (1975).

315. TEREM, Haldun Nüzhet : J. Arvid Hedvall - Hayatı ve eserleri, ***Kimya ve Sanayi***, **23** (102), 107 - 110 (1975).

1976

316. DEMİRHAN, Ayşegül (Çeviren) : Tıp tarihinde kimyasal sembollerin dili, ***Dirim***, **51** (12), 504 - 507 (1976).
317. KAĞITÇI, Mehmed Ali : ***Historical Study of Paper Industry in Turkey - Historique de L'industrie Papetière en Turquie***. İstanbul 1976, 45 s. + 9 renkli levha + 28 s. filigran + 18 s. fotoğraf.
318. PEKER, İsmail : Fizikçi ve filozof Werner Heisenberg öldü, ***Kimya ve Sanayi***, **24** (105), 93 (1976).
319. SEYHAN, Muvaffak : Türkiye'de kimya biliminin öncüleri, ***Meydan***, **Sayı 537 - 19**, 36 - 37 (Eylül 1976).
(Kırımlı Aziz Bey, Bursalı Derviş Ömer Şifai, Kimyager Derviş Paşa ve Vasil Naum Bey).
320. SEYHAN, Muvaffak : Dünya formülünün yaratıcısı ünlü fizik bilgini Werner Heisenberg'in ölümü, ***Meydan***, **Sayı 532 - 14**, 45 - 46 (Mart 1976).
321. VALENSI, Gabriel : Fransız kimya endüstrisinin II. Dünya Savaşından sonraki gelişmesi (Çeviren Aycıl Kayalı), ***Kimya ve Sanayi***, **24** (105), 51 - 58 (1976).

1977

322. ANONİM : Türkiye'de kimya mühendisliği eğitimi, ***Kimya Mühendisliği***, **9** (82), 18 - 24 (1977).
323. ANONİM : Türkiye Kimya Derneği'nin mesleğinde 50 yılını tamamlayan meslekdaşlarımıza "Gümüş hatıra plaketi" dağıtma toplantısı, ***Kimya ve Sanayi***, **25** (109), 36 - 42 (1977).
324. ANONİM : Kimya mesleğinde elli yılını dolduran meslekdaşlarımızın kısa biyografileri, ***Kimya ve Sanayi***, **25** (109), 43 - 55 (1977).
(Naşid Baylav, Hamdi Büyüksoy, Nebile Cimilli, Nüzhet Çelim, Fahri Eken, Vasfiye Güler, Kadri Gültekin, Ord.Prof.Dr. Asaf Irmak, Ratibe Kunter, Tarık M. Özil, Vahyi Özarar, Osman Nuri Sınmaz, Süheyla Yener, Mualla Yücelsin'in kısa biyografileri verilmiştir).
325. ANONİM : Acı kaybımız : Lui Psalti, ***Kimya ve Sanayi***, **25** (110 - 111), 71 (1977).

326. ANONİM : Acı kaybımız : Mürşide Duru (1915 - 1977), *Kimya ve Sanayi*, 25 (112), 152 (1977).
327. ANONİM : *Kimya ve Kimya Mühendisliği Terimleri Kılavuzu*. Ankara Mart 1977, VI + 49 s. [*Kimya Mühendisliği*, 9 (81), (1977)'nin eki].
328. AYDIN, Adnan, PEKÖZCAN, M. Turgut, DÖLEN, Emre ve ÖNAL, Nejat (Hazırlayanlar) : *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi Rehberi*. İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi Yayınları, İstanbul 1977, 183 s.
329. [BAYKUT, Fikret] : İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi dekanının fakültenin kuruluşunun 10 ncu yılı törenindeki konuşması, *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi Rehberi*, İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi Yayınları, İstanbul 1977, s. 9 - 11.
330. [BAYKUT, Fikret] : İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi kuruluş tarihçesi, *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi Rehberi*, İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi Yayınları, İstanbul 1977, s. 13 - 17.
331. BERKEM, Ali Rıza : Tükiye'de kimya öğretiminin gelişmesi ve bugünkü durumu, *Kimya ve Sanayi*, 25 (112), 153 - 158 (1977).
332. ÇATALTAŞ, İhsan : Kimya mühendisliği öğretiminin dünü ve bugünü, *Kimya Mühendisliği*, 9 (82), 25 - 27 (1977).
333. GİRGİN, Ayşe Şenel : 1920'lerde Sorbon Üniversitesinde bir Türk kadını, *Hayat*, Sayı 44, 20 - 21 (27 Ekim 1977).
334. KÂĞITÇI, Mehmed Ali: *Kâğıtçılığımız*. İstanbul 1977, 93 s. + 37 s. fotoğraf.
335. SEYHAN, Muvaffak : Kimyanın yüzyılımıza getirdiği yenilikler, *Meydan*, Sayı 543 - 25, 68 - 69 (Mart 1977).
(Justus von Liebig, ve sunî gübre, Fritz Haber, DDT, Nylon ve sentetik kauçuk).
336. SEYHAN, Muvaffak : Kimyanın yüzyılımıza getirdiği yenilikler, *Kimya ve Sanayi*, 25 (109), 31 - 35 (1977).
(Justus von Liebig, ve sunî gübre, Fritz Haber, DDT, Nylon ve sentetik kauçuk).
337. SEYHAN, Muvaffak: Türkiye'ye modern kimyayı getiren adam, *Kimya ve Sanayi*, 25 (110 - 111), 99 - 103 (1977).

338. TOPALOĞLU, İhsan : Büyük bilim adamı Prof.Dr. Leopold Ruzicka öldü, *Kimya Mühendisliği*, **9** (81), 12 - 13 (Şubat - Mart 1977).

1978

339. ANONİM : Kuruluşunun 10. yılında Kimya Fakültesi, *İstanbul Üniversitesi Bülteni*, **Sayı 7**, 22 - 23 (Mart 1978).
340. ANONİM : *Kimya ve Kimya Mühendisliği Terimleri Kılavuzu*. Genişletilmiş ikinci baskı. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayınları, Ankara 1978.
341. ANONİM : Acı kaybımız : Ekrem Necmi İnel, *Kimya ve Sanayi*, **26** (113 - 114), 11 (1978).
342. ANONİM : Acı kaybımız : Erdoğan Asal, *Kimya ve Sanayi*, **26** (113 - 114), 12 (1978).
343. ATAMER, Halime (Sunan) : Kimya sanayiinin yapısı, *Kimya Mühendisliği*, **Yıl 17/Sayı 87**, 26 - 32(1978).
(Kimya Mühendisleri Odası Ankara Şubesi Kimya Sanayii Yarkurulu tarafından hazırlanmıştır).
344. BİNAL, Sencer : Dişhekimliğinde kullanılan akriliklerin tarihi, *Ankara Hastanesi Dergisi*, **13** (2), 331 - 334 (1978).
345. SEYHAN, Muvaffak : Bilim adamları ve anıları, *Meydan*, **Sayı 557 - 39**, 43 - 44 (Mayıs 1978).
(Richard Willstaetter, Wilhelm Ostwald ve Wilhelm Conrad Röntgen).
346. SEYHAN, Muvaffak : İlk Türk kimyacıları, *III. Spektroskopi Kongresi (20 - 22 Eylül 1978 ; Ankara) Bildiri Özetleri*, Ankara 1978.
347. SEYHAN, Muvaffak : Üç büyük Balkanlı : Ivo Andriç, Leopold Ruzicka, V. Prelog, *Meydan*, **Sayı 561 - 43**, 35 - 36 (Eylül 1978).
348. SEYHAN, Muvaffak : Doktora yapan ilk Türkler, *Meydan*, **Sayı 562 - 44**, 54 - 55 (Ekim 1978).
(Avni Refik Bekman, Naci Bekir Ortabaşı, Halil Edhem Eldem, Mehmet Arif).
349. SEYHAN, Muvaffak : Unutulmayacak bir bilim adamı, *Cumhuriyet*, 8 Kasım 1978, s. 2.
350. SEYHAN, Muvaffak : Türkiye'de kimya biliminin öncüleri, *Kimya ve Sanayi*, **26** (113 - 114), 51 - 55 (1978).
(Kırımli Aziz Bey, Bursalı Derviş Ömer Şifai, Kimyager Derviş Paşa ve Vasil Naum Bey).

351. SİNANOĞLU, Oktay : *Fiziksel Kimya Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1978, 196 s.

1979

352. GÖKSALTIK, Suat : Modern kimya sanayiinin gereksinimlerine cevap verecek kimya mesleği mensuplarının formasyonu ne olmalıdır, *Kimya ve Sanayi*, **26** (115 - 118), 39 - 44 (1979).
353. SEYHAN, Muvaffak : Unutulmuş bir bilim adamı, *Cumhuriyet*, 20 Ocak 1979, s. 2.
(Bursalı Derviş Ömer Şifâî).
354. SEYHAN, Muvaffak : 100. doğum yıldönümünde ünlü atom bilgini Lise Meitner, *Meydan*, **Sayı 565 - 47**, 50 - 51 (Ocak 1979).
355. SEYHAN, Muvaffak : Eski çağların elkimyacıları, *Meydan*, **Sayı 570 - 52**, 47 - 48 (Haziran 1979).
356. SEYHAN, Muvaffak : Bilim tarihimizde son ikiyüzyıl, *Meydan*, **Sayı 571 - 53**, 38 - 39 (Temmuz 1979).
357. SEYHAN, Muvaffak : Büyük bir kimyacı, *Cumhuriyet*, 8 Aralık 1979, s. 2.

1980

358. ALTINDAL, Aytunç : Paracelsus, *Süreç*, **1** (3), 52 - 61 (1980).
359. DÖLEN, Emre : Kırk yıl önceki bir girişim : "Fen ve Teknik" dergisi, *Doğa ve Bilim*, **Sayı 3**, 91 - 93 (Eylül - Ekim 1980).
360. ÖZDEN, Yücel : Türkiye'de gübre sanayii, gelişimi, Azot Sanayii T.A.Ş.'nin gübre sektörü içindeki yeri, *Kimya ve Sanayi*, **27** (121 - 124), 64 - 73 (1980).
361. SEYHAN, Muvaffak : Çeşitli ülkelerde kimya dernekleri, *Meydan*, **Sayı 577 - 59**, 48 - 49 (Ocak 1980).
362. SEYHAN, Muvaffak : Tarihi İstanbul Kimya Enstitüsü, *Meydan*, **Sayı 578 - 60**, 46 - 47 (Şubat 1980).
363. SEYHAN, Muvaffak : 1933 üniversite reformundan sonra Kimya Enstitüleri, *Meydan*, **Sayı 581 - 63**, 49 - 50 (Mayıs 1980).

364. SEYHAN, Muvaffak : Türk kimya bilimi tarihinde unutulmayan isim Kıvrımlı Aziz Bey, *Meydan*, Sayı 582 - 64, 45 - 46 (Haziran 1980).
365. SEYHAN, Muvaffak : Üniversite reformunda Fen Fakültesi'nin genç doçentleri, *Kimya ve Sanayi*, 27 (121 - 124), 33 - 35 (1980).

1981

366. ANONİM : TÜBİTAK'ın 1981 yılı metalurji dalındaki hizmet ödülü merhum Prof.Dr. Haldun Nüzhet Terem'e verildi, *Kimya ve Sanayi*, 27 (125 - 128), 80 - 81 (1981).
367. ANONİM : Kaybettiklerimiz : Arkadaşımız Hadi Tamer'i anarken, *Kimya ve Sanayi*, 27 (125 - 128), 102 - 103 (1981).
368. ANONİM : Prof.Dr. Haldun Nüzhet Terem'in özgeçmişi, *Kimya ve Sanayi*, 27 (125 - 128), 106 (1981).
369. ANONİM : Prof.Dr. Emirhan Gülbaran'ı da kaybettik, *Kimya ve Sanayi*, 27 (125 - 128), 114 - 115 (1981).
370. ANONİM : Acı kaybımız : Sermet Ertunç, *Kimya ve Sanayi*, 27 (125 - 128), 115 - 116 (1981).
371. ANONİM : Acı kaybımız : Kadir Gültekin, *Kimya ve Sanayi*, 27 (125 - 128), 116 (1981).
372. ANONİM : Kimya mesleğinde 50 yılını tamamlayan meslekdaşlarımıza hatıra plâketi verilmesi, *Kimya ve Sanayi*, 27(125 - 128), 92 - 93 (1981).
373. ANONİM : Kimya mesleğinde elli yılını dolduranların kısa biyografileri, *Kimya ve Sanayi*, 27 (125 - 128), 93 - 99 (1981).
(Halim Cemal Akşit, Kemal Alev, Semahat Beyaz, Ekrem Eras, Melâhat Kara, Ayşe Ongan, Mustafa Selâhattin Ongan, Melek Sancar ve Cemal Sancar'ın kısa biyografileri verilmiştir).
374. ANONİM : *Atatürk'ün Doğumununun 100. Yılında Türk Bilim Adamları Kataloğu*. TÜBİTAK Yayınları, Ankara 1981, Cilt I (Temel bilimler), VIII + 341 s., Cilt II (Mühendislik), VIII + 347 s.
375. ANONİM : *Türkçe Kimya Terimleri El Kitabı*. İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi Yayınları, İstanbul 1981, XII + 293 s.

(İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi Fakülte Kurulu tarafından hazırlanmıştır. İngilizce - Türkçe kimya terimleri sözlüğü ile kimyasal bileşiklerin adlandırılmasını içerir).

376. BERKEM, Ali Rıza : Atatürk - Kimya Fakültesi - Hayatta En Hakiki Mürşid İlimdir, *Kimya ve Sanayi*, **27** (125 - 128), 7 - 8 (1981).
377. BERKEM, Ali Rıza: Aziz kardeşim Prof.Dr. Haldun Nüzhet Terem'i anarken, *Kimya ve Sanayi*, **27** (125 - 128), 103 - 106 (1981).
378. BERKEM, Ali Rıza : İyilik sembolü değerli arkadaşım Saffet Rıza Alpar'ı anarken, *Kimya ve Sanayi*, **27** (125 - 128), 107 - 111 (1981).
379. BERKEM, Ali Rıza : Değerli bir bilim adamı Prof.Dr. Süreyya Aybar - Ankara Üniversitesi Fen Fakültesinin kadirbilirliği, *Kimya ve Sanayi*, **27** (125 - 128), 112 - 113 (1981).
380. DÖLEN, Emre : Eskiçağda madde kavramı - Ege ve Akdeniz uygarlıkları (I), *Doğa ve Bilim*, **Sayı 4**, 2 - 7 (Ocak - Şubat 1981).
381. DÖLEN, Emre : Eskiçağda madde kavramı - Ege ve Akdeniz uygarlıkları (II), *Doğa ve Bilim*, **Sayı 5**, 2 - 9 (Mart - Nisan 1981).
382. GÜNER, Muharrem : *Kimya Mühendisliği Teknik Sözcükler Dizini (İngilizce - Türkçe)*. Bilişim Yayıncılık, İstanbul 1981, 187 s.
383. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : The first treatise on modern chemistry printed in Turkey, *I. Uluslararası Türk - İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi (14 - 18 Eylül 1981 ; İstanbul) Bildirileri*, Cilt I, İstanbul 1981, s. 123 - 131.
384. KARAMAĞARALI, Beyhan : Ahlat'ta bulunan bir çini fırını, *Yıllık Araştırmalar Dergisi*, **III**, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk ve İslâm Sanatları Tarihi Enstitüsü, Ankara 1981, s 67 - 97.
385. KAZANCIGİL, Aykut ve SOLOK, Vural : *Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası (1850 - 1981)*. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Atatürk'ün Yüzüncü Doğum Yılı Kutlama Yayınları, İstanbul 1981, XXIII + 328 s.

386. KAZANCIGİL, Aykut ve SOLOK, Vural : Türk Bilim Tarihi Bibliyografyasına dair, *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi*, **12**, 335 - 342 (1981).
387. KOLTA, Kemal Sabri : Hekimbaşı Salih bin Nasrullah bin Salum'un görüşüne göre Paracelsus, *Türk - Alman Tıbbi İlişkileri Simpozyumu (18 - 19 Ekim 1976 ; İstanbul) Bildirileri*, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Yayınları, İstanbul 1981, s. 93 - 100.
388. PIASKOWSKI, Jerzy : The technology of gun casting in the army of Muhammad II (Early 15th century), *I. Uluslararası Türk - İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi (14 - 18 Eylül 1981 ; İstanbul) Bildirileri*, Cilt III, İstanbul 1981, s. 163 - 170.
389. SARAÇOĞLU, A. Saim : Türkiye'de kimya bilimi, *Bilim ve Teknik*, **14** (166), 17 - 18 (Eylül 1981).
390. SEYHAN, Muvaffak : 1933 üniversite reformunda Fen Fakültesi'nin genç doçentleri, *Meydan*, **Sayı 591 - 73**, 44 - 45 (Mart 1981).
391. TERZİOĞLU, Arslan : Türkiye'de görev yapmış olan Alman asıllı tıp ve deneysel bilim dallarındaki profesörlerin biyografileri, *Türk - Alman Tıbbi İlişkileri Simpozyum (18 - 19 Ekim 1976 ; İstanbul) Bildirileri*, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Yayınları, İstanbul 1981, s. 131 - 216.
[Ord.Prof.Dr.phil.Dr.h.c.mult. Fritz Arndt (s. 133 - 135), Ord.Prof.Dr. Dr.phil.Dr.med. Felix Hauowitz (s. 162 - 165) ve Ord.Prof.Dr.med. Zdenko Stary (s. 209 - 210) nin biyografileri verilmiştir].
392. TERZİOĞLU, Arslan : Avicenna und Alchemie, *I. Uluslararası Türk - İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi (14 - 18 Eylül 1981 ; İstanbul) Bildirileri*, Cilt II, İstanbul 1981, s. 133 - 142.
393. TEZ, Zeki : Kendi iç yaşamlarında kimyacı ve eczacılar, *Doğa ve Bilim*, **Sayı 7**, 15 - 16 (Ekim 1981).
394. TEZ, Zeki : Eski Yunan vezo süslemeciliğinin tarihsel ve kimyasal değerlendirimi, *Doğa ve Bilim*, **Sayı 7**, 73 - 76 (Ekim 1981).
395. ÜNERİ, Saadet, KULELİ, Ömer ve GÜREL, Osman : *Kimya Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1981, 202 s.

396. ÜSTÜN, Ayşe : *Cumhuriyet Dönemi Kimya Yayınları Bibliyografyası (1923 - 1976)*. TÜRDOK Yayınları, Ankara 1981, VIII + 192 s.
397. WIDMANN, Horst : "Profesör" Müderris Arndt Bey, *Bilim ve Teknik*, **14** (169), 27 - 30 (Aralık 1981).
398. WIDMANN, Horst : *Atatürk Üniversite Reformu*. Çevirenler Aykut Kazancıgil ve Serpil Bozkurt. İstanbul Üniversitesi Cerahpaşa Tıp Fakültesi Atatürk'ün Yüzüncü Doğum Yılına Kutlama Yayınları, İstanbul 1981, XXII + 296 s.
[Yazarın 1973'de yayınlanmış olan *Exil und Bildungshilfe* adlı kitabının çevirisidir. Fritz Arndt'ın yayınlanmamış anıları (s. 234 - 238), Umumi Kimya Enstitüsü'nün kuruluşu (s. 177 - 179) ve Alman asıllı kimyacıların biyobibliyografileri (s. 240 - 282) verilmiştir].
399. YENSON, Mutahhar : Ord. Prof. Dr. Felix Haurowitz ve İstanbul Tıp Fakültesi Biyokimya Kürsüsüne katkıları, *2. Türk - Alman Tıbbi İlişkileri Simpozyumu (24 - 25 Eylül 1981 ; İstanbul) Bildirileri*, İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Yayınları, İstanbul 1981, s. 49 - 55.

1982

400. AKALAN, Sadık : Çimento, sanayii, *Kimya ve Sanayi*, **27** (129 - 132), 138 - 140 (1982).
401. ANAÇ, Olcay : Türkiye'de ve dünyada gülyağı üretimi, *Doğa ve Bilim*, **Sayı 10**, 30 - 32 (Nisan 1982).
402. BAYKUT, Necdet : Cumhuriyet döneminde Türkiye şeker sanayininin gelişmesi, *Kimya ve Sanayi*, **27** (129 - 132), 91 - 113 (1982).
403. BAYTOP, Turhan : Prof.Dr. Sarım Çelebioğlu aramızdan ayrıldı, *Havan*, **Sayı 15**, 36 - 39 (Haziran 1982).
404. ÇATALTAŞ, İhsan : Türkiye kimya sanayiininin gelişimi, *Kimya ve Sanayi*, **27** (129 - 132), 29 - 37 (1982).
405. DÖLEN, Emre : Ord.Prof.Dr. Fritz Arndt'ın Türkçe yayınlanmış yapıtları - Açıklamalı bir bibliyografya denemesi, *Doğa ve Bilim*, **Sayı 11**, 68 - 76 (Haziran 1982).

406. ERTEM, Gözen : Fen Fakültesinde kimya öğretiminin geçmişi, *İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde Çeşitli Fen Bilimi Dallarının Cumhuriyet Dönemindeki Gelişmesi ve Milletlerarası Bilime Katkısı*, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, İstanbul 1982, s. 64 - 74.
407. İNÖNÜ, Erdal : *1923 - 1966 Dönemi Türkiye Kimya Araştırmaları Bibliyografyası ve Bazı Gözlemler*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1982, X + 295 s.
408. İZGİ, Osman Y. : Cumhuriyet döneminde selüloz ve kâğıt sanayiinin gelişmesi ve geleceği, *Kimya ve Sanayi*, **27** (129 - 132), 84 - 90 (1982).
409. KUZNETSOV V. : Bilimin gelişmesinde sosyal ve nesnel etmenlerin birleşmesi (Kısaltarak çeviren : Yayın Kurulu), *Kimya Mühendisliği*, **13** (103), 5 - 8 (1982).
410. MERİÇLİ, Ali H. : Prof.Dr. Sarım Çelebioğlu'nun doktora tezi hakkında, *Türkiye'nin Papaver Türleri Üzerine Araştırmalar*, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları, İstanbul 1982, s. 7 - 10.
411. NOYAN, Turgut : Türkiye kimya sanayiine genel bir bakış, *Kimya ve Sanayi*, **27** (129 - 132), 20 - 28 (1982).
412. SZABADVARY, Ferenc : pH kavramının tarihsel gelişimi (Çeviren Zeki Tez), *Doğa ve Bilim*, **Sayı 9**, 39 - 43 (Ocak 1982).
413. TEZ, Zeki : Atom ve element kavramının gelişimi, *Doğa ve Bilim*, **Sayı 10**, 38 - 58 (Nisan 1982).
414. TEZ, Zeki : Kimyanın bilimselleşme süreci ve Türkiye'de kimya öğretiminin gelişmesi, *Kimya Mühendisliği*, **13** (103), 9 - 20 (1982).
415. TURGUT, Kaya : Cumhuriyet döneminde ilaç endüstrisindeki gelişmeler, *Kimya ve Sanayi*, **27** (129 - 132), 38 - 56 (1982).
416. URAS, Kale : Cumhuriyet döneminde gübre sanayii ve gelişimi, *Kimya ve Sanayi*, **27** (129 - 132), 80 - 83 (1982).
417. YURDAÇALIŞ, Turgut : Cumhuriyet döneminde cam sanayiinde gelişmeler, *Kimya ve Sanayi*, **27** (129 - 132), 62 - 73 (1982).

1983

418. ANONİM : Kimya bilimine ve Türk kimya sanayiinin kalkınmasına katkıları olan bilim adamlarına ve sanayicilere onur belgesi ve hatıra plâketi verilmesi, *Kimya ve Sanayi*, **27** (134 - 136), 157 - 158 (1983).
419. ANONİM : Kimyager Dr. Nejat F. Eczacıbaşı'nın biyografisi, *Kimya ve Sanayi*, **27** (134 - 136), 158 - 159 (1983).
420. ANONİM : 1983 - 1984 çalışma dönemine başlanması kokteyli ve onur belgesi verilme töreni, *Kimya ve Sanayi*, **27** (134 - 136), 161 - 165 (1983).
421. ANONİM : Yüksek kimya mühendisi Kâzım Taşkent'in biyografisi, *Kimya ve Sanayi*, **27** (134 - 136), 169 - 173 (1983).
422. ANONİM : Kimya yüksek mühendisi Alber Bilen'in biyografisi, *Kimya ve Sanayi*, **27** (134 - 136), 175 - 176 (1983).
423. AYBEK, Cahit : Kaybettiklerimiz : Naşid Baylav - Eczacı ve kimyager (1903 - 1982), *Kimya ve Sanayi*, **27** (134 - 136), 153 - 155 (1983).
424. BERBER, Rıdvan ve EROL, Murat : Türkiye'de kimya mühendisliği eğitiminin gelişmesinin dünyadaki gelişim dönemleri açısından değerlendirilmesi, *Teknik Eğitim : Dünyü, Bugünü ve Geleceği - Teknik Eğitim Ulusal Kongresi (24 - 26 Ekim 1983 ; İstanbul) Bildirileri*, İstanbul 1983, s. 2.36 - 2.45.
425. BERKEM, Ali Rıza : Yeni İstanbul Üniversitesi 50 yaşında, *Kimya ve Sanayi*, **27** (134 - 136), 21 - 34 (1983).
426. BERKEM, Ali Rıza : İlk atom bombasının atılışının 38. yıl dönümü - Türkiye'de atom bombası yapılabilir mi?, *Kimya ve Sanayi*, **27** (134 - 136), 49 - 57 (1983).
427. BERKEM, Ali Rıza : Doğumunun 150. yıl dönümünde Dimitri İvanovitch Mendelejev (1834 - 1907), *Kimya ve Sanayi*, **27** (134 - 136), 85 - 93 (1983).
428. BERKEM, Ali Rıza : *Lavoisier - Lavoisier'e Kadar Kimya Tarihine Bir Bakış*. Türkiye Kimya Derneği Yayınları, İstanbul 1983, X + 142 s.

429. İHSANOĞLU, Ekmeleddin: Türkiye'de basılan ilk kimya eseri - İlim tarihi açısından bir değerlendirme, **TÜBİTAK VII. Bilim Kongresi (6 - 8 Ekim 1980 ; Ankara) Bilim Adamı Yetiştirme Grubu Tebliğleri**, Ankara 1983, s. 113 - 123.
430. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Türkiye'de kimya eğitiminin ilk yüz-yılı - Mühendishane-i Berr-i Hümayun'un rolü, Modern bilimden Osmanlı Devleti ne bekledi?, Model araştırma denemesi, **Teknik Eğitim : Dünü, Bugünü ve Geleceği - Teknik Eğitim Ulusal Kongresi (24 - 26 Ekim 1983 ; İstanbul) Bildirileri**, İstanbul 1983, s. 2.25 - 2.35.
431. KAZANCIGİL, Aykut ve SOLOK, Vural : Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası, **TÜBİTAK VII. Bilim Kongresi (6 - 8 Ekim 1980 ; Ankara) Bilim Adamı Yetiştirme Grubu Tebliğleri**, Ankara 1983, s. 157 - 168.
432. ÖZDEN, Nezih : **Nükleer Çağın İlk 40 Yılı**. İTÜ Nükleer Enerji Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1983, I. Cilt VIII + 393 s., II. Cilt VIII + 401 - 637 s.
(Çekirdek reaksiyonlarının bulunuşundan günümüze kadar geçirdiği aşamalar ve gelişmeler yarı teknik olarak ayrıntılı bir biçimde verilmiştir).
433. SANCAR, Melek : Kaybettiklerimiz : Kimyager Cemal Sancar (9.9.1900 - 30.7.1982), **Kimya ve Sanayi**, 27 (134 - 136), 151 - 152 (1983).
434. TEZ, Zeki : Katalizör ve kataliz üzerine, **Doğa ve Bilim**, Sayı 14, 62 - 69 (Nisan 1983).
435. TEZ, Zeki : Kimya sanayiinin tarihsel gelişimi, **Kimya Mühendisliği**, 13 (106), 22 - 32 (Aralık 1983).
436. YILDIRIM, Cemal : **Bilim Tarihi**. İkinci baskı. Remzi Kitabevi, İstanbul 1983, 303 s.
[Kitabın sonuna konuya ilişkin 12 tane çeviri metin (s. 191 - 272) ve biyografik bilgiler (s. 273 - 301) eklenmiştir].

1984

437. BERKEM, Ali Rıza : İbn Sina Arap, Râzi İran'lı mıdır?, **Kimya ve Sanayi**, 27 (137 - 138), 21 - 24 (1984).
438. BERKEM, Ali Rıza : Türkiye'de meslek olarak kimya öğretimine başlanması ve gelişmesi, **Kimya ve Sanayi**, 28 (139 - 140), 21 - 27 (1984).

439. BERKEM, Mustafa : Önemli kimya olaylarının 1984'de yıldönümleri, *Kimya ve Sanayi*, **27** (137 - 138), 97 - 99 (1984).
440. DÖLEN, Emre : *Resimlerle Teknoloji Tarihi*. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1984, IV + 125 s.
441. GÜNDÜZ, Serpil : Cıvaoğlu, ünlü kimyacı Madan Curie'nin öğrencisi, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1984, s. 12.
442. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Türkiye'de kimya eğitiminin ilk yüz yılı, *Kimya ve Sanayi*, **28** (139 - 140), 10 - 20 (1984).
443. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : İbni Sina ve el-kimya hakkındaki görüşleri ile ilgili yeni bir değerlendirme, *Uluslararası İbni Sina Sempozyumu (17 - 20 Ağustos 1983 ; Ankara) Bildirileri*, Milli Kütüphane Yayınları, Ankara 1984, s. 105 - 116.
444. PEKİN, Burhan : Türkiye'de kimya öğretiminin bu günkü durumu, *Kimya ve Sanayi*, **28** (139 - 140), 62 - 69 (1984).
445. SARI (AKDENİZ), Nil : Hükemâ-yı kimyayıyun ve kullandıkları aletler, *Kaynaklar*, Sayı 4, 81 - 89 (1984).
446. SOMER, Tarık : Kimya mühendisliğinin doğuşu, gelişimi ve Türkiye'de uygulanması, *Kimya ve Sanayi*, **28** (139 - 140), 28 - 51 (1984).

1985

447. ANONİM : Kimya Mühendisliği Dergisi konu dizini (Sayı 57 - 109), *Kimya Mühendisliği*, **14** (110), 19 - 28 (1985).
448. ANONİM : Kimya Mühendisliği Dergisi yazar dizini (Sayı 57 - 109), *Kimya Mühendisliği*, **14** (110), 29 - 30 (1985).
449. BAYRAKDAR, Mehmed : *İslâm'da Bilim ve Teknoloji Tarihi*. Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara 1985, 221 s.
(Kimya bilimleri ve kimya teknolojisi s. 121 - 135 arasında verilmiştir).
450. BERBER, Rıdvan : Kimya mühendisliğinin akademik gelişimi, *Kimya ve Sanayi*, **29** (141 - 144), 41 - 49 (1985).
451. BERKEM, Ali Rıza : Ord.Prof.Dr. Gabriel Valensi, *Kimya ve Sanayi*, **29** (141 - 144), 133 - 135 (1985).
452. BİLEN, Alber : Prof.Dr. Ali Rıza Berkem ile bir söyleşi, *Kimya ve Sanayi*, **29** (141 - 144), 35 - 39 (1985).

453. DÖLEN, Emre : Tanzimat'tan Cumhuriyet'e bilim, ***Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, Cilt I***, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, s. 153 - 196.
(Kimya ile ilgili bölüm s. 180 - 186 arasındadır).
454. GÜNERGUN, Feza : Kimya öğretiminde ilk Türkçe kitaplar, ***Kimya ve Sanayi, 29*** (141 - 144), 50 - 66 (1985).
(Hoca İshak Efendi'nin *Mecmua-i Ulûm-ı Riyaziye*, Kimyager Derviş Paşa'nın *Usûl-i Kimya* ve Kırımlı Aziz Bey'in *Kimya-yı Tıbbî* adlı kitapları incelenmiştir).
455. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : ***Açıklamalı Türk Kimya Eserleri Bibliyografyası (Basmalar/1830 - 1928) ve Modern Kimya Biliminin Türkiye Cumhuriyetinin Kuruluşuna Kadar Olan Durumu ve Gelişmesi***. IRCICA Yayınları, İstanbul 1985, X + 148 s.
[Modern kimya biliminin Türkiye'e girişinden Cumhuriyet'e kadar geçen süredeki durumu ve gelişmesi (s. 1 - 40) verildikten sonra 1830'dan Latin harflerinin kabul edildiği 1928 yılına kadar Türkiye'de basılmış kimya kitaplarının açıklamalı bibliyografyası verilmiştir].
456. KAZANCIGİL, Aykut : Bilim tarihimiz ve kimya, ***Cumhuriyet***, 26 Aralık 1985, s. 5.
457. SARAÇ, Celâl : Kimya tarihi ile ilgili iki önemli eser, ***Kimya ve Sanayi, 29*** (141 - 144), 111 - 115 (1985).
458. TEZ, Zeki ve GÜREL, Osman : Kimyadan örneklemelerle bilim dili üzerine değinmeler, ***Kimya Mühendisliği, 14*** (111), 3 - 9 (Mart 1985).
459. YILDIRIM, Nuran : Yurdumuzda Röntgen ışınları hakkında yazılan ilk kitap : "Röntgen Şu'â'âtı ve Tatbikat-ı Tıbbiye ve Cerrahiyesi", ***Tarih ve Toplum, Sayı 16***, 70 - 72 (Nisan 1985).

1986

460. ANONİM : Şeref üyeliği ve hatıra plâketi töreni, ***Kimya ve Sanayi, 30*** (145 - 146), 83 - 97 (1986).
(Ayhan Ulubelen, Şahap Kocatopçu, Sakıp Sabancı ve Selman Yaşar'ın biyografileri verilmiştir).
461. ANONİM : Kimya Tarihi (Kitap tanıtma), ***Kimya ve Sanayi, 30*** (147 - 148), 149 (1986).
462. BERKEM, Ali Rıza : Prof.Dr. Muvaffak Seyhan (1910 - 1986), ***Kimya ve Sanayi, 30*** (145 - 146), 111 - 113 (1986).

463. BERKEM, Ali Rıza : Prof.Dr. Emin Dikman (1912 - 1986), *Kimya ve Sanayi*, **30** (145 - 146), 114 - 117 (1986).
464. BERKEM, Ali Rıza : Kimya sanayiinin doğuşu ve gelişmesi, *Kimya ve Sanayi*, **30** (147 - 148), 35 - 47 (1986).
465. BIEKERT, Ernest : Üniversite - kimya sanayii arasındaki ilişki : Alman örneği (Yayına hazırlayan Mustafa Berkem), *Kimya ve Sanayi*, **30** (147 - 148), 19 - 23 (1986).
466. DÖLEN, Emre : 16. yüzyılda Osmanlı cam fırınları, *II. Uluslararası Türk - İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi (28 Nisan - 2 Mayıs 1986 ; İstanbul) Bildirileri, Cilt II*, İstanbul 1986, s. 239 - 249.
467. GÜNERGUN, Feza : *14 - 17. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nda Kullanılan Anorganik İlaçlar*. İstanbul 1986, IV + 79 s.
468. HAHN, Otto : Modern simya (Çeviren Zeki Tez), *Kimya ve Sanayi*, **30** (145 - 146) 35 - 50 (1986).
469. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Türkiye'de basılmış ilk kimya eseri, *İnsan ve Kainat, Sayı 9*, 46 - 50 (Mayıs 1986).
470. IQBAL, Muhammad : Muslim/Turkish chemists of Ottoman era and science and technology, *II. Uluslararası Türk - İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi (28 Nisan - 2 Mayıs 1986 ; İstanbul) Bildirileri, Cilt III*, İstanbul 1986, s. 239 - 245.
471. KOLOĞLU, Orhan : Açıklamalı Türk Kimya Eserleri Bibliyografyası (Kitap tanıtma), *Tarih ve Toplum*, **6** (29), 64 (Mayıs 1986).
472. SARI (AKDENİZ), Nil : 18. ve 19. asırda kimyager hekimlerin kullandıkları aletler, *Türk Tıp Tarihi Araştırmaları, Sayı 1*, İstanbul 1986, s. 51 - 78.
473. TEZ, Zeki : *Kimya Tarihi*, V Yayınları, Ankara 1986, XVI + 192 s.
474. TEZ, Zeki : Tarihte kozmetik ve güzel kokular üzerine, *Kimya ve Sanayi*, **30** (147 - 148), 31 - 34 (1986).
475. TEZ, Zeki : Tarih boyunca metal ve metalurji bilgisi üzerine kısa bir bakış, *Metalurji*, **43**, 17 - 18 (1986).

1987

476. ANONİM : Prof.Dr. Turgut Noyan'ın (1916 - 1987) özgeçmişi, **Kimya ve Sanayi**, 30 (149 - 152), 150 - 151 (1987).
477. ANONİM : Kimya günü, **Kimya ve Sanayi**, 30 (149 - 150), 144 (1987).
478. ANONİM : Şeref üyeliği ve hatıra plâketi töreni, **Kimya ve Sanayi**, 30 (149 - 150), 145 - 161 (1987).
(Prof.Dr. Turgut Noyan, Refik Baydur, Ali Mansur, Kemal Doğan Sungun ve K. Ayhan Suskun'un biyografileri verilmiştir).
479. ANONİM : **Kimyacılarımız (1920 - 1954)**. Türkiye Kimya Derneği Yayınları, İstanbul 1987, XXII + 303 s.
(1920 - 1954 yılları arasında mezun olmuş çok sayıda kimyacının resimleri ve kısa biyografileri verilmiştir).
480. ANONİM : Rotary ödülünü kazanan Prof.Dr. Ayhan Ulubelen ile söyleşi, **Kimya Mühendisliği**, 15 (120), 23 (Şubat 1987).
481. BELLİ, Oktay : Demir Çağda Doğu Anadolu bölgesinde demir metalurjisi, **Anadolu Demir Çağları - I. Anadolu Demir Çağları Sempozyumu (24 - 27 Nisan 1984 ; İzmir) na Sunulan Bildiriler**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 1987, s. 89 - 116.
482. BERKEM, Ali Rıza : Prof.Dr. Burhan Pekin'i saygıyla anarken, **Kimya ve Sanayi**, 30 (149 - 152), 141 - 143 (1987).
483. BERKEM, Ali Rıza : Kimya Fakültesi 20 yaşında, **Kimya ve Sanayi**, 30 (149 - 152), 17 - 23 (1987).
484. ERTAŞ, İsmet : Prof.Dr. Burhan Pekin'in ardından, **Kimya ve Sanayi**, 30 (149 - 152), 137 - 140 (1987).
485. HATEMİ, H. Hüsrev ve KAZANCIGİL, Aykut : Kimyager Derviş Paşa, **Tarih ve Toplum**, 8 (48), 374 - 376 (1987).
486. ÖZET, Aynur : Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki cam örnekleri ile antik çağda cam yapımı, **Bellekten**, 51 (200), 587 - 609 (1987).
487. TEZ, Zeki : Hava basıncının öyküsü, **Kimya Mühendisliği**, 15 (121), 9 - 12 (Nisan 1987).

488. TEZ, Zeki : Eski Doğu halılarındaki boyarmaddeler, *Tekstil ve Makina*, 1 (6), 328 - 338 (1987).
489. TEZ, Zeki : Kimya olmadan gelecek olmaz, *Kimya ve Sanayi*, 30 (149 - 152), 35 - 39 (1987).
490. YENSON, Mutahhar : Ord.Prof.Dr. Felix Haurowitz ve Ord.Prof.Dr. Zdenko Stary'nin İstanbul Tıp Fakültesi Biyokimya Kürsüsü'nün gelişmesine katkıları, *Türk - Avusturya Tıbbi İlişkileri Simpozyumu (28 - 29 Nisan 1986 ; İstanbul) Bildirileri*, İstanbul 1987, s. 251 - 256.
(Bildirinin Almancası s. 257 - 258 arasında verilmiştir).

1988

491. ANONİM : Değerli arkadaşımız Nebih Abut'un ardından, *Kimya ve Sanayi*, 31 (153 - 154), 195 (1988).
492. BERKEM, Ali Rıza : *Türkiye'de Son Yetmiş Yılda Kimya Alanındaki Gelişmeler*. Türkiye Kimya Derneği Yayınları, İstanbul 1988, 32 s.
493. BERKEM, Ali Rıza : Ord.Prof.Dr. İlhami Cıvaoğlu'nu saygıyla anarken, *Kimya ve Sanayi*, 31 (153 - 154), 196 - 198 (1988).
494. BERKEM, Ali Rıza : Prof.Dr. Fahir Yeniçay (1902 - 1988), *Kimya ve Sanayi*, 31 (153 - 154), 199 - 204 (1988).
495. BERKEM, Ali Rıza, BERKEM, Mustafa ve ALTUN, Eyüp : Elementlerin keşiflerinin kronolojik çizelgesi, *Kimya ve Sanayi*, 31 (153 - 154), 178 - 181 (1988).
496. BERKEM, Ali Rıza, BERKEM, Mustafa ve ALTUN, Eyüp : Kimya abidesinin mimarları, *Kimya ve Sanayi*, 31 (153 - 154), 182 - 185 (1988).
497. TEZ, Zeki : Boyarmadde tarihinden, *Kimya ve Sanayi*, 31 (155 - 156), 31 - 36 (1988).
498. YENSON, Mutahhar : Kimya ve biyokimya, *Dünyada ve Türkiye'de 1850 Yılından Sonra Tıp Dallarındaki İlerlemelerin Tarihi*, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1988, s. 278 - 293.

1989

499. ANONİM : Turkish Chemical Society celebrates 70th anniversary, *Kimya ve Sanayi*, **31** (159 - 160), 109 - 110 (1989).
500. ANONİM : *Kimya ve Kimya Mühendisliği Terimleri Kılavuzu*. Üçüncü baskı. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayınları, Ankara 1989, XVI + 278 s.
501. BERKEM, Ali Rıza : Nükleer fisyonun keşfinin 50 nci yılı - Atom çağının başlaması, *Kimya ve Sanayi*, **31** (159 - 160), 18 - 25 (1989).
502. DÖLEN, Emre : *Tekstil Teknolojisinin Tarihsel Gelişimi*. Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Tekstil Eğitimi Bölümü Yayını, İstanbul 1989, (I + 13) + (I + 66) + (I + 28) + (I + 47) s. (Teksir).
503. HENDERSON, Julian : Teknik açıdan İznik seramikleri (Çeviren Zeynep Kınık), *İznik Seramikleri*, Türk Ekonomi Bankası Yayınları, London 1989, s. 64 - 68.
504. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn Başhocası İshak Efendi : Hayatı ve çalışmaları hakkında arşiv belgelerine dayalı bir değerlendirme denemesi, *Belleten*, **53** (207 - 208), 735 - 765 (1989).
505. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : *Başhoca İshak Efendi*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1989, XII +146 s.
506. RABY, Julian : İznik çinisinin yapılışı (Çevirenler Beril Anılanmert ve Zeynep Kınık), *İznik Seramikleri*, Türk Ekonomi Bankası Yayınları, London 1989, s. 48 - 63.
507. SARAÇ, Celâl : *Kimya Tarihi - El-Kimya Dönemi*. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, Bornova 1989, VI + 26 s.
508. TEZ, Zeki : Anestezi ve kimya : Testere ile bacak kesimi, *Cumhuriyet Bilim Teknik*, **Sayı 101**, 10 (1989).
509. TEZ, Zeki : *Madencilik ve Metalurji Tarihi*. Kitapsaray Yayınları, İstanbul 1989, 87 s.
510. TUNÇAY, Melda : Parfümün tarihsel gelişimi, *Tarih ve Toplum*, **12** (69), 14 - 18 (Eylül 1989).

1990

511. ANONİM : Kimya günü - 23 kasım 1990, *Kimya ve Sanayi*, 32 (161 - 164), 112 - 128 (1990).
(Prof.Dr. Namık K. Aras, Prof.Dr. Özer Bekaroğlu, Türkay Peker, Kâzım Turgay ve Dr. Faruk Yağız'ın biyografileri verilmiştir).
512. DÖLEN, Emre : *Açıklamalı Türkiye Kimya Dergileri Bibliyografyası (1911 - 1990)*. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1990, 64 s.
513. DÖLEN, Emre : 1870'li yıllarda Mekteb-i Tıbbiye laboratuvarlarında yapılan analiz ve incelemeler, *II. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 21 Eylül 1990 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1990, s. 21.
514. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Bilim tarihi ihmal ediliyor, *İletim*, 1, 14 (Mayıs 1990).
515. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Türkiye'de organik kimya eğitiminde ilk dönem (1834 - 1900), *Üniversitelerimizde Organik Kimya Eğitimi Toplantısı (29 Haziran 1990 ; Ankara) Tebliğleri*, Ankara 1990, s. 65 - 71.
516. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Celâl Hocamızın portresi, *Üniversitelerimizde Organik Kimya Eğitimi Toplantısı (29 Haziran 1990 ; Ankara) Tebliğleri*, Ankara 1990, s. 10 - 12.
517. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Bilim tarihinde çok geri kaldık, *Türkiye*, 19 Ağustos 1990, s. 10.
518. SÜTLÜPİNAR, Nurhayat : Türkiye'de afyon alkaloidleri elde edilmişinin tarihçesi, *II. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 21 Eylül 1990 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1990, s. 23.
519. TEZ, Zeki : İki Dünya Savaşı arası dönemde Almanya'da fizik bilimlerinin genel durumu, *Kimya ve Sanayi*, 32 (161 - 164), 16 - 23 (1990).
520. YENSON, Mutahhar : Türkiye'de ilk bilimsel biyokimya araştırma çalışmaları laboratuvarı kuruluşu üzerine, *II. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 21 Eylül 1990 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1990, s. 12.

1991

521. DÖLEN, Emre : Genç Kimyager dergisi üzerine bir inceleme, ***Bilim - Felsefe - Tarih***, Sayı 1, Hikmet Neşriyat, İstanbul Mayıs 1991, s. 9 - 50.
522. GÖKYAY, Orhan Şaik : Kitâb-ı Cevherü'l-Cevâhir, ***Prof.Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan***, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi Yayınları, İstanbul 1991, s. 171 - 182.
523. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Modern bilimlerin Türkiye'ye girişi. ***75. Yılında Türkiye'de Sosyoloji***, Bağlam Yayınları, İstanbul 1991, s. 85 - 124.
524. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Modern bilimlerin Türkiye'ye girişi, ***Temel Bilimlerin Önemi ve Uygulamalı Bilimlerin Gelişmesindeki Rolü***, Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, Bornova 1991, s. 55 - 83.
525. TEZ, Zeki : ***Ortaçağ İslam Dünyasında Bilim ve Teknik***. Dicle Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi Yayınları, Diyarbakır 1991, VI + 245 s.
526. TEZ, Zeki : Tarih, bilim tarihi, kimya tarihi ve üniversite ilişkileri, ***Bilim Tarihi***, Sayı 2, 25 - 28 (Aralık 1991).
527. TEZ, Zeki : Tekniğin ve buluşların tarihinden küçük kesitler : Metal gereçler ve metalurji, ***Bilim ve Mühendislik***, Sayı 3, 177 - 186 (1991).
528. TEZCAN, İnci ve SUYUNU, Ali : İpek hahlarda doğal boyarmadeler, ***Tekstil ve Mühendis***, 5 (26), 88 - 97 (1991).

1992

529. DÖĞEN, Şaban : ***İslam ve Kimya*** . Gençlik Yayınları, İstanbul 1992, 120 s.
530. DÖLEN, Emre : 1870'li yıllarda Mekteb-i Tıbbiye laboratuvarlarında yapılan analiz ve incelemeler, ***Marmara Üniversitesi Eczacılık Dergisi***, 8 (2), 145 - 159 (1992).
531. DÖLEN, Emre : Kimyager Dr. Ali Rıza Bey (1867 - 1904) ve "Kimya-yı Uzvî" adlı kitabı, ***Bursa Tıp Tarihi Günleri Sempozyumu (14 - 15 Mayıs 1992 ; Bursa) Konferans ve Bildiri Özetleri***, İstanbul 1992, s. 15.

532. DÖLEN, Emre : *Tekstil Tarihi - Dünyada ve Türkiye'de Tekstil Teknolojisinin ve Sanayiinin Tarihsel Gelişimi*. Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul 1992, XVI + 608 s.
(s. 166 - 194 arasında yapay elyaf ve s. 457 - 535 arasında boyamacılık ve geçmişi konusunda bilgi verilmiştir).
533. GÜNERGUN, Feza : XIX. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı kimyager - eczacı Bonkowski Paşa (1841 - 1905), *I. Türk Tıp Tarihi Kongresi (17 - 19 Şubat 1988 ; İstanbul) - Kongreye Sunulan Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, s. 229 - 252 + levha 63 - 66.
534. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Bilim tarihi ile uğraşan herkesten destek bekliyoruz, *Türkiye*, 7 Mayıs 1992, s. 8.
535. KÂHYA, Esin : Bursalı Ali Münşi Efendi, *Bursa Tıp Tarihi Günleri Sempozyumu (14 - 15 Mayıs 1992 ; Bursa) Konferans ve Bildiri Özetleri*, İstanbul 1992, s. 21.
536. KURMUŞ, Ömer S. : Ömer Şifai Dede, *Bursa Tıp Tarihi Günleri Sempozyumu (14 - 15 Mayıs 1992 ; Bursa) Konferans ve Bildiri Özetleri*, İstanbul 1992, s. 23.
537. TEZ, Zeki : Kimya ve arkeoloji - Eski Yunan vazo süslemeciliğinin kimyası ve tekniği, *Bilim Tarihi*, Sayı 3, 16 - 23 (Ocak 1992).
538. TEZ, Zeki : Sanayi devrimi sürecinde enerji modelleri, *Bilim Tarihi*, Sayı 5, 19 - 27 (Mart 1992).
539. TEZ, Zeki : Giyotin altında bir kimyacı : Lavoisier, *Bilim Tarihi*, Sayı 7, 13 - 20 (Mayıs 1992).
540. TEZ, Zeki : Spektroskopinin gelişmesinde ilk yıllar : 1860 - 1870, *Bilim Tarihi*, Sayı 8, 6 - 9 (Haziran 1992).
541. TEZ, Zeki : Şeker teknolojisini tarihi, *Bilim Tarihi*, Sayı 9, 13 - 15 (Temmuz 1992).
542. TEZ, Zeki : Başlangıcından itibaren damıtma tekniğinin gelişimi, *Bilim Tarihi*, Sayı 11, 18 - 26 (Eylül 1992).

543. TEZ, Zeki : Antikçağın renk dünyası, ***Bilim Tarihi, Sayı 12***, 12 - 21 (Ekim 1992).
544. UNAT, Ekrem Kadri : Ölümünün 50. yılında muallim bakteriyolog ve kimyager veteriner Osman Nuri Eralp, ***Bilim Tarihi, Sayı 13***, 3 - 10 (Kasım 1992).
545. UZEL, İlter ve ARDA, Berna : Bursalı hekim Ali Münşi ve akrabadini, ***Bursa Tıp Tarihi Günleri Sempozyumu (14 - 15 Mayıs 1992 ; Bursa) Konferans ve Bildiri Özetleri***, İstanbul 1992, s. 30.
546. ÜSTÜN, Ayşe : Cumhuriyet dönemi Türk kimya tezleri : Doktora ve doçentlik (1923 - 1988), ***Bilim Tarihi, Sayı 13***, 16 - 30 (Kasım 1992) ; ***Sayı 14***, 18 - 30 (Aralık 1992).
547. YENSON, Mutahhar : 19. yüzyıl tıpsal kimya laboratuvarcılığımızın tıp tarihimiz bakımından önemi, ***I. Türk Tıp Tarihi Kongresi (17 - 19 Şubat 1988 ; İstanbul) - Kongreye Sunulan Bildiriler***, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992, s. 137 - 139.
548. YURDAKOÇ, M. Kadir ve TEZ, Zeki : İsveç Okulu ve 18. yüzyılda kimyasal analiz aletleri : Terazi ve üfleç borusu, ***Bilim Tarihi, Sayı 6***, 25 - 29 (Nisan 1992).
549. YURDAKOÇ, M. Kadir ve TEZ, Zeki : Termogravimetri'nin tarihi gelişimi, ***Bilim Tarihi, Sayı 11***, 10 - 17 (Eylül 1992).

1993

550. AKÇAMUR, Yunus : Modern kimya : Fritz Arndt ve ilk araştırma, ***Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri***, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 45 - 53.
551. BERKEM, Ali Rıza : Türkiye'de kimyanın gelişimi, ***Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri***, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 55 - 57.
552. BERKEM, Ali Rıza : Türkiye'de meslek olarak kimya öğretimine başlanması ve gelişmesi, ***Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri***, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 59 - 67.

553. BERKEM, Ali Rıza : Üniversitelerimizdeki kimya eğitiminin genel değerlendirilmesi, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 101 - 111.
554. BERKEM, Ali Rıza : Türkiye'de son yetmiş yılda kimya alanındaki gelişmeler, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 113 - 150.
555. COŞKUN, Ahmet ve DOĞAN, Mehmet : Kimyaya dair manzum bir eserin tanıtılması : Kitabü'l-Mâü'l-Verakî ve'l-Erdu'n-Necmiyye, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 191 - 198.
556. CROSLAND, Maurice : Geniş bağlamda kimya tarihi (Çevrien Tolda Tanyol), *Bilim Tarihi, Sayı 26*, 9 - 19 (Aralık 1993).
557. DÖĞEN, Şaban : *İslam ve Kimya*. İkinci baskı. Gençlik Yayınları, İstanbul 1993, 120 s.
558. DÖLEN, Emre : Eczacılık öğretiminde analitik kimya ve Prof. Ömer Şevket Öncel (1880 – 1950), *III. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 – 22 Eylül 1993 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1993, s. 15.
559. GROSSBERGER, K. ve SCHLEIP, A. : Tutkalin tarihi (Çeviren Zeki Tez), *Bilim Tarihi, Sayı 23*, 21 - 25 (Eylül 1993).
560. GÜVEN, Olgun : Cumhuriyetimizin 70. yılında kimya biliminin bir değerlendirilmesi, *Cumhuriyetin 70. Yılında Türkiye'de Bilim [Bilim ve Teknik, 26 (312)*, (Kasım 1993) eki], Ankara 1993, s. 19 - 21.
561. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Başhoca İshak Efendi : Pioneer of modern science in Turkey, *Decision Making and Change in the Ottoman Empire*, The Thomas Jefferson University Press, 1993, s. 157 - 168.

562. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Türkiye'de kimya eğitiminin ilk yüzyılı, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 69 - 82.
563. KÂHYA, Esin : Onsekizinci yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda iatrokimya cereyanının etkileri, *III. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 22 Eylül 1993 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1993, s. 24.
564. KARABULUT, Ali Rıza : Cabir b. Hayyan b. Abdullah el-Horasâni, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 1 - 4.
565. KARABULUT, Ali Rıza : Aydemir b. Ali Aydemir el-Cildekî, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 23 - 27.
566. KARABULUT, Ali Rıza : Ali Çelebi b. Hüsrev el-İznîkî, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 29 - 31.
567. KÖKER, Ahmet Hulûsi : Ebubekir Razi ve kimya, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 5 - 11.
568. MEYER, Jost : Latin Ortaçağ'ında simya (Çeviren Zeki Tez), *Bilim Tarihi*, Sayı 19, 13 - 20 (Mayıs 1993).
569. ÖZER, Ulviye, ARSLAN, Muzaffer ve DİRİÖZ, Haydar : İbni Sina ve el-kimya, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 13 - 21.
570. PEKİN, Burhan : Türkiye'deki kimya öğretiminin bugünkü durumu, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 91 - 99.

571. SARI (AKDENİZ), Nil : 18. ve 19. asırda kimyager hekimlerin kullandıkları aletler, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 151 - 190.
572. SEYHAN, Muvaffak ve AKÇAMUR, Yunus : Unutulmuş bir bilim adamı : Derviş Ömer, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 33 - 36.
573. SEYHAN Muvaffak ve AKÇAMUR, Yunus : Türkiye'de kimya biliminin öncüleri, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 37 - 43.
(Bursalı Derviş Ömer Şifai, Kimyager Derviş Paşa, Kırımlı Aziz Bey).
574. SOMER, Tarık : Kimya mühendisliğinin doğuşu ve gelişmesi ve Türkiye'de uygulanması, *Türk Dünyasında Kimya Bilimi ve Eğitimi Tarihi Kongresi (14 Mart 1988 ; Kayseri) Tebliğleri*, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, Kayseri 1993, s. 83 - 89.
575. TEZ, Zeki : Güherçileden karabaruta, *Bilim Tarihi, Sayı 17*, 8 - 15 (Mart 1993).
576. ÜSTÜN, Ayşe : Cumhuriyet dönemi Türk kimya tezleri : Doktora ve doçentlik (1923 - 1988), *Bilim Tarihi, Sayı 15*, 17 - 30 (Ocak 1993) ; *Sayı 16*, 23 - 46 (Şubat 1993) ; *Sayı 17*, 16 - 38 (Mart 1993).
577. YILDIRIM, Cemal : Lavoisier (1743 - 1794), *Bilim ve Teknik, Cilt 26 / Sayı 305*, 274 - 275 (Nisan 1993).
578. YILDIRIM, Cemal : Faraday (1791 - 1867), *Bilim ve Teknik, Cilt 26 / Sayı 306*, 352 - 353 (Mayıs 1993).
579. YILDIRIM, Cemal : Louis Pasteur (1822 - 1895), *Bilim ve Teknik, Cilt 26 / Sayı 312*, 868 - 869 (Kasım 1993).

580. YILDIRIM, Cemal : John Dalton (1766 – 1844), *Bilim ve Teknik*, **Cilt 26 / Sayı 313**, 948 - 949 (Aralık 1993).

1994

581. BUĞDAYCI, İlhami ve ERYALÇIN, Babür : Madde nedir?, *Bilim ve Teknik*, **Sayı 323**, 84 - 85 (Ekim 1994).
582. DÖLEN, Emre : Eczacılık öğretiminde analitik kimya ve Profesör Ömer Şevket Öncel (1880 - 1950), *Marmara Üniversitesi Eczacılık Dergisi*, **10** (2), 131 - 159 (1994).
583. DÖLEN, Emre : *Reprodüksiyon Kimyası*. Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul 1994, VIII + 288 s.
(s. 117 - 146 arasında fotoğrafı tarihi verilmiştir).
584. GÖKER, Lütfi : *Lavoisier'e Kadar Kimyanın Gelişimi ve Türk Kimya Tarihinden Bir Örnek*, Ankara 1994, 34 s.
585. HARRÉ, Rom : *Büyük Bilimsel Deneyler*. Çeviren Sinan Kılıç. TÜBİTAK Yayınları, Ankara 1994, VIII + 220 s.
586. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : Bilim tarihi çalışmalarının ana meseleleri, *Dergâh*, **5** (50), 12 - 14 (Nisan 1994).
587. İHSANOĞLU, Ekmeleddin : İshak Efendi (Başhoca), *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, **Cilt IV**, İstanbul 1994, s. 195 - 197.
588. TEZ, Zeki : *Anorganik Doğal ve Yapay Boya, Boyarmadde ve Boya Katkı Maddeleri Kılavuzu*. Gazi Büro Kitabevi, Ankara 1994, VI + 83 s.
589. TEZ, Zeki : Kimya sanayii tarihindeki kilometre taşları, *Bilim Tarihi*, **Sayı 30**, 25 - 30 (Nisan 1994).
590. YILDIRIM, Cemal : Marie Curie (1867 - 1934), *Bilim ve Teknik*, **27** (314), 86 - 87 (1994).
591. YILDIRIM, Cemal : Robert Boyle (1627 - 1681), *Bilim ve Teknik*, **27** (315), 82 - 83 (1994).
592. YILDIRIM, Cemal : Niels Bohr (1885 - 1937), *Bilim ve Teknik*, **27** (318), 82 - 83 (1994).

593. YILDIRIM, Cemal : Ernest Rutherford (1871 - 1937), *Bilim ve Teknik*, **27** (319), 82 - 83 (1994).
594. YILDIRIM, Cemal : Werner Heisenberg (1901 - 1976), *Bilim ve Teknik*, **27** (323), 81 - 83 (1994).

1995

595. AGOSTON, Gabor : 15. yüzyılda batı barut teknolojisi ve Osmanlılar, *Toplumsal Tarih*, **3** (18), 10 - 15 (Haziran 1995).
596. BUĞDAYCI, İlhami : X - ışınları 100 yaşında, *Bilim ve Teknik*, **Sayı 336**, 34 - 39 (Kasım 1995).
597. BUĞDAYCI, İlhami : İnsanlığa bırakılmış büyük miras : Nobel Ödülleri, *Bilim ve Teknik*, **Sayı 337**, 18 - 21 (Aralık 1995).
598. DÖLEN, Emre : Fotoğrafın babası Niépce'in doğuşu, *Yeni Yüzyıl*, 7 Mart 1995, s. 17.
599. DÖLEN, Emre : Ünlü kimyacı Gay - Lussac'ın ölümü, *Yeni Yüzyıl*, 9 Mayıs 1995, s. 18.
600. DÖLEN, Emre : Ünlü İngiliz kimyacı Dalton'un ölümü, *Yeni Yüzyıl*, 27 Temmuz 1995, s. 18.
601. DÖLEN, Emre : Ünlü Alman kimyacı Baeyer'in ölümü, *Yeni Yüzyıl*, 20 Ağustos 1995, s. 18.
602. DÖLEN, Emre : Sülfa ilaçlarının bulunması ve Gerhard Domagk (1895 - 1964), *Ürün*, **Sayı 2**, 44 - 45 (Kasım 1995).
603. DÖLEN, Emre : Kimya bibliyografyaları, *Müteferrika*, **Sayı 6**, 137 - 141 (Yaz 1995).
604. DÖLEN, Emre ve OKTAV, Mehmet : Kâğıt ve kâğıt üretimi, *Basım Dünyası*, **Yıl 1 / Sayı 4**, 23 - 28 (Ocak - Mart 1995).
605. GÜNERGUN, Feza : Ekmeleddin İhsanoğlu : Biyografisi, bilim tarihi ile ilgili çalışmaları ve yayınları, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, s. 19 - 45.

606. GÜNERGUN, Feza : Darülfünun Fünun (Fen) Fakültesi Mecmuası (1916 - 1933), *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, s. 285 - 378.
607. HÜSEYİNZADE, Ali Bey : Mendelejev ve kimya [*Füyuzat* (Bakü), No. 10, 149 - 151 (1907)], (Çeviren Hacali Necefoğlu), *Atatürk Üniversitesi Türiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 2, 169 - 177 (1995).
608. İHSANOĞLU, Ekmeleddin ve GÜNERGUN, Feza : *Modernleşme Çağında Osmanlı Bilimi*, İstanbul Üniversitesi Araştırma Fonu Projesi, İstanbul 1995, 622 s.
609. İSHAKOĞLU, Sevtap : 1900 - 1946 yılları arasında, Darülfünun ve İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde matematik ve fen bilimleri eğitimi, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, s. 227 - 283.
610. KAHYA, Esin : *Modern Kimyanın Kurucusu Câbir b. Hayyan*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1995, XXVIII + 236 s.
611. OMAV, Eren : İlk atomcular : Leukippos ve Demokritos, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 11, 31 - 33 (Mayıs 1995).
612. ORALALP, Füsun : Bir "Çalıküşu" öyküsü : İlk kadın kimyacımız Remziye Hisar, *Bilim ve Teknik*, 28 (333), 56 - 63 (1995).
613. ÖZBİLGİN, Erol : Batı bilimini Türkiye'ye aktaran ilk ders kitapları (4), *Müteferrika*, Sayı 6, 113 - 116 (Yaz 1995).
(Kırımlı Aziz Bey'in *Kimya-yı Tıbbi* adlı kitabı tanıtılmıştır).
614. PIRNAR, Tuğrul ve DİCLE, Oğuz : *Yüz Yıllık Yolculuk : Başlangıcından Günümüze Türk Radyolojisi*. Schering Yayınları, İstanbul 1995, VI + 101 s.
615. SAYIN, Ümit : Schrödinger'in kedisi tekir miydi?, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 7, 20 - 21 (Ocak 1995).
616. ŞENEL, Adam : Tarihte ve günümüzde sahte bilimler, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 10, 4 - 8 (Nisan 1995).
617. TOROS, Taha : Türkiye'de kimya biliminin öncülerinden Remziye Hisar, *Tarih ve Toplum*, Sayı 156, 19 - 23 (Aralık 1995).

1996

618. ANONİM : X ışınlarının keşfinin 101'inci radyoaktivite'nin keşfinin 100'üncü yılları, *Türkiye Kimya Derneği Aylık Haber Bülteni*, Sayı 11 - 12, 5 - 7 (Kasım - Aralık 1996).
619. BERKEM, Ali Rıza : *Kimya Tarihine Toplu Bir Bakış*. Türkiye Kimya Derneği Yayınları, İstanbul 1996, VIII + 242 s.
620. BERKEM, Ali Rıza : Uranyum ötesi elementler, *Kimya ve Sanayi*, 33 (168 - 188), 25 - 39 (1996).
621. BERKEM, Ali Rıza : Arndt Hocayı doğumunun 110'uncu yılında saygıyla anıyoruz, *Kimya ve Sanayi*, 33 (168 - 188), 42 - 47 (1996).
622. BUĞDAYCI, İlhami : Maddenin korunumu, *Bilim ve Teknik*, Sayı 338, 88 - 89 (Ocak 1996).
623. BUĞDAYCI, İlhami : Yüz yıllık yolculuk : Radyoaktivite, *Bilim ve Teknik*, Sayı 340, 18 - 24 (Mart 1996).
624. BUĞDAYCI, İlhami : Katı madde, *Bilim ve Teknik*, Sayı 340, 88 - 89 (Mart 1996).
625. BUĞDAYCI, İlhami : Sıvıların özellikleri, *Bilim ve Teknik*, Sayı 341, 88 - 89 (Nisan 1996).
626. BUĞDAYCI, İlhami : Gazlar ve özellikleri, *Bilim ve Teknik*, Sayı 342, 86 - 87 (Mayıs 1996).
627. BUĞDAYCI, İlhami : Hal değişimi, *Bilim ve Teknik*, Sayı 343, 84 - 85 (Haziran 1996).
628. DERELİ, Tekin : Kuantum dünyası, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 22, 8 - 15 (Nisan 1996).
629. DÖLEN, Emre : Modern kimyanın Türkiye'ye girişinden sonra kullanılan kimyasal semboller ve formüllerin yazılışı (1834 - 1928), *III. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (3 - 4 Haziran 1996 ; Eskişehir) Bildiri Özetleri*, Eskişehir 1996, s. 9 - 10.
630. DÖLEN, Emre : XIX. yüzyılda Türkiye'de kimya laboratuvarlarında kullanılan aletler, *IV. Türk Tıp Tarihi Kongresi (18 - 20 Eylül 1996 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1996, s. 33.

631. DÖLEN, Emre : Kimyager - eczacı Dr. Joseph Zanni (1854 - 1934), *IV. Türk Tıp Tarihi Kongresi (18 - 20 Eylül 1996 ; İstanbul Bildiri Özetleri*, İstanbul 1996, s. 34.
632. DÖLEN, Emre : *Osmanlılarda Kimyasal Semboller ve Formüller*. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, İstanbul 1996, VIII + 134 s.
633. DÖLEN, Emre ve ORBEY, Mehmet Tevfik : İsmet İnönü'nün kimyacılığı, *IV. Türk Tıp Tarihi Kongresi (18 - 20 Eylül 1996 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1996, s. 35.
634. DÖLEN, Emre ve ORBEY, Mehmet Tevfik : İsmet İnönü'nün bilinmeyen araştırmacı yönü, *İstanbul Üniversitesi Haber Bülteni*, 30 (Ekim 1996).
635. GÜLVEREN, Hasan ve ERDOĞAN, Muzaffer : Kuantum kuramının kısa tarihçesi, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 22, 44 (Nisan 1996).
636. KILIÇ, Sinan : Sihirli taşlardan savaş kılıçlarına uzanan öykü : Ateş düşleri, *Bilim ve Teknik*, Sayı 341, 42 - 47 (Nisan 1996).
637. KOCABAŞOĞLU, Uygur, BULUTGİL, Aydan, ÇİLOĞLU, Fahrettin, BİNBAŞ, İlker Evrim ve ŞEKER, Nesim : *SEKA Tarihi - Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikalarının Tarihsel Gelişimi*. SEKA Genel Müdürlüğü Yayınları, İzmit 1996, XVIII + 498 s.
638. ÖZENBAŞ, Macit : Metal malzemenin tarihteki gelişimi, *Bilim ve Teknik*, Sayı 341, 48 - 49 (Nisan 1996).
639. TUNCAY, Çağlar : Röntgen'den günümüze bilim ve basın, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 22, 44 (Nisan 1996).
640. ÜLMAN, Yeşim Işıl : Türkiye'de kullanılışının 100. yılında Röntgen ışınları ve Dr. Esad Feyzi, *Tarih ve Toplum*, Sayı 152, 48 - 50 (Ağustos 1996).
641. ÜSTÜN, Çağatay : Simyanın tarihi, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 26, 23 (Ağustos 1996).
642. VLASOV, L. ve TRIFONOV, D. : *107 Kimya Öyküsü*. Çeviren Nihal Sarier. TÜBİTAK Yayınları, Ankara 1996, VIII + 220 s.

1997

643. ANONİM : Öğretim kadrosu : 1976 - Öğretim üyeleri ve asistanlar, *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi'nin Otuzuncu Yılı (20 Kasım 1967 - 20 Kasım 1997)*, İstanbul 1997, s. 97 - 164.
(1976'da İ.Ü. Kimya Fakültesi'nin kadrosunda bulunan öğretim üyeleri ile asistanların fotoğrafları ve kendi yazdıkları biyografileri tıpkıbasım olarak verilmiştir).
644. ANONİM : *Kimya, Kimya Mühendisliği ve Çevre Terimleri Kılavuzu*. Dördüncü baskı. TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Yayınları, Ankara 1997, XVI + 301 s.
645. ANONİM : Nobel Ödülü alan organometalik kimyacılar, *Bilim ve Teknik, Sayı 350*, 40 (Ocak 1997).
646. APAK, Reşat : Otuzuncu yılın anlamı, *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi'nin Otuzuncu Yılı (20 Kasım 1967 - 20 Kasım 1997)*, İstanbul 1997, s. 7 - 8.
647. ARIT, Selda : Uygarlığın hamuru kâğıt, *Bilim ve Teknik, Sayı 356*, 54 - 57 (Temmuz 1997).
648. ASIMOV, Isaac : Kimyagerlerin floru ve florun ksenonu dize getirişi (Çeviren Özgür Kurtuluş), *Bilim ve Teknik, Sayı 356*, 74 - 78 (Temmuz 1997).
649. BERKEM, Ali Rıza : Kimya Fakültesi 30 yaşında, *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi'nin Otuzuncu Yılı (20 Kasım 1967 - 20 Kasım 1997)*, İstanbul 1997, s. 9 - 15.
650. BERKEM, Ali Rıza : X ışınlarının ve radyoaktivite'nin keşifleri ve getirdikleri, *Kimya ve Sanayi, 34* (189 - 192), 6 - 17 (1997).
651. BERKEM, Ali Rıza : *İstanbul Üniversitesi 64 Yaşında - Darülfünun'dan Bugüne Üniversiteler*. İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1997, X + 41 s.
652. BOUDIA, S. : Çok bileşenli bir girişimin kalbi : Curie Laboratuvarı (Çeviren Elif Yılmaz), *Bilim ve Teknik, Sayı 360*, 46 - 49 (Kasım 1997).
653. DÖLEN, Emre : Spektral analizin Türkiye'ye girişi, *XI. Ulusal Kimya Kongresi (16 - 20 Haziran 1997 ; Van) Kongre Özetleri Kitabı*, Van 1997, s. 683.

654. DÖLEN, Emre : Cumhuriyet'in ilk on beş yılında İstanbul Üniversitesi'nde kız öğrenciler, *Sağlık Alanında Türk Kadını Simpozyumu (13 - 14 Kasım 1997 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1997, s. 23.
655. DÖLEN, Emre : Bir "Kimya Fakültesi" vardı, *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi'nin Otuzuncu Yılı (20 Kasım 1967) - 20 Kasım 1997*, İstanbul 1997, s. 17 - 18.
656. DÖLEN, Emre : 1946'dan günümüze kimya mühendisliği programları, *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi'nin Otuzuncu Yılı (20 Kasım 1967 - 20 Kasım 1997)*, İstanbul 1997, s. 59 - 82.
657. DÖLEN, Emre (Yayına hazırlayan) : *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi'nin Otuzuncu Yılı (20 Kasım 1967 - 20 Kasım 1997)*. İstanbul 1997, 199 s.
658. DÖLEN, Emre ve ÜSTÜN, Ayşe : İ.Ü. Kimya Fakültesi yayınları, *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi'nin Otuzuncu Yılı (20 Kasım 1967 - 20 Kasım 1997)*, İstanbul 1997, s. 83 - 96.
659. ERGİN, Özgür : Laboratuvar camı, *Bilim ve Teknik*, Sayı 352, 42 - 48 (Mart 1997).
660. HILL, S. : Kadın ve bilim (Çeviren Bezen Hindistan), *Bilim ve Teknik*, Sayı 354, 50 - 57 (Mayıs 1997).
661. İSHAKOĞLU - KADIOĞLU, Sevtap : 1900 - 1946 yılları arasında Dârülfünun'da ve İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde kimya eğitimi, *İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi'nin Otuzuncu Yılı (20 Kasım 1967 - 20 Kasım 1997)*, İstanbul 1997, s. 19 - 57.
662. KERNBAUER, Alois : Felix Haurowitz und Zdenko Stary – Zwei aus Altösterreich stammende Biochemiker von Weltrang und deren Wirken an der Deutschen Universität Prag, in der Türkei und in den USA, *Türk Tıp Tarihi Yıllığı*, 4, 59 - 67 (1997).
663. TOK, Gökhan : Kimya laboratuvarında bir polimer öncüsü : Bahattin Baysal, *Bilim ve Teknik*, Sayı 356, 80 - 85 (Temmuz 1997).

664. TUNA, Soner : Madam Curie, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 41 (Kasım 1997) ve Sayı 42 (Aralık 1997) çizgibilim eki, 16 + 16 s.
665. ÜLMAN, Yeşim Işıl : Türkiye'de radyolojinin öncüsü Dr. Esad Feyzi Bey, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 38, 44 - 46 (Ağustos 1997).
666. YILMAZ, Elif : Çağların ışıltısı, *Bilim ve Teknik*, Sayı 354, 32 - 39 (Mayıs 1997).

1998

667. ARAT, Fahamet : Özgeçmişim, *Sağlık Alanında Türk Kadını*, İstanbul 1998, s. 123 - 124.
668. BAŞER, Hüsnü Can , KÜRKÇÜOĞLU, M. ve TÜMEN , Gülendem : Bursa civarında gül yağı elde edilişi hakkında yeni gözlemler, *IV. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1998, s. 7.
669. BERKEM, Ali Rıza ve GÜLTEKİN, Selahattin : *Kimya ve Kimya Mühendisliği İngilizce - Türkçe Terimler Sözlüğü*. Türkiye Kimya Derneği Yayınları, İstanbul 1998, XIV + 224 s.
670. BURÇAK, Gülden : Prof.Dr. Hatice Bodur, *Sağlık Alanında Türk Kadını*, İstanbul 1998, s. 14.
672. COOPER, C. Matter : Periyodik tablo (Çeviren İlhami Buğdaycı), *hi Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1998, s. 14.
672. COOPER, C. Matter : Periyodik tablo (Çeviren İlhami Buğdaycı), *Bilim ve Teknik*, Sayı 367, 42 - 43 (Haziran 1998).
673. COOPER, C. Matter : Moleküller (Çeviren İlhami Buğdaycı), *Bilim ve Teknik*, Sayı 366, 40 - 41 (Mayıs 1998).
674. DİRİCAN, Murat : Uygarlık tarihinde bir mineral : Kil, *Bilim ve Teknik*, Sayı 371, 64 - 67 (Ekim 1998).
675. DİRİCAN, Murat : Türkiye'de kimyanın başöğretmeni Ali Rıza Berkem, *Bilim ve Teknik*, Sayı 366, 68 - 74 (Mayıs 1998).

676. DÖLEN, Emre : Cumhuriyet'in ilk onbeş yılında İstanbul Üniversitesi'nde kız öğrenciler, *Sağlık Alanında Türk Kadını*, İstanbul 1998, s. 8 - 47.
677. DÖLEN, Emre : "Açıklamalı Türk Kimya Eserleri Bibliyografyası"na ekler ve bir düzeltme, *Müteferrika*, Sayı 13, 225 - 232 (Yaz 1998).
678. DÖLEN, Emre : Kırımlı Aziz Bey'in "Kimya-yı Tıbbî" adlı kitabındaki laboratuvar aletleri, *V. Türk Tıp Tarihi Kongresi (16 -18 Mart 1998 ; Ankara) Bildiri Özetleri*, Ankara 1998, s. 21.
679. DÖLEN, Emre : Kırımlı Aziz Bey ve spektral analizin Türkiye'de tanıtılması, *V. Türk Tıp Tarihi Kongresi (16 -18 Mart 1998 ; Ankara) Bildiri Özetleri*, Ankara 1998, s. 51.
680. DÖLEN, Emre : Ligor Bey (1875 – 1956) ve "Nazarî ve Amelî Fenn-i İspençiyarî Dersleri" adlı kitabı, *IV. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1998, s. 17 - 18.
681. DÖLEN, Emre : XIX. yüzyılda "Paris Eczacılık Yüksekokulu"nda öğrencilerin kimya laboratuvarları, *IV. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1998, s. 19 - 20.
682. DÖLEN, Emre : Türkiye'nin ilk kimya mühendisi Mustafa Azmi Sümen (1881 - 1949) ve doktora tezi, *III. Ulusal Kimya Mühendisliği Kongresi (1 - 4 Eylül 1998 ; Erzurum) Bildiri Kitabı*, Cilt II, Erzurum, 1998, s. 1553 - 1559.
683. DÖLEN, Emre : Cumhuriyet öncesinde yurtdışında yapılan kimya doktoraları ve Mehmed Arif Bey, *XII. Ulusal Kimya Kongresi (7 - 11 Eylül 1998 ; Edirne) Bildiri Özetleri*, Edirne 1998, s. 504.
684. DÖLEN, Emre : Bunsen beki'nin doğuşu ve gelişimi, *XII. Ulusal Kimya Kongresi (7 - 11 Eylül ; 1998 Edirne) Bildiri Özetleri*, Edirne 1998, s. 505.
685. DÖLEN, Emre : *Cumhuriyet Dönemi Kimya Tarihi Yayınları Bibliyografyası (1923 - 1998) ve Son 25 Yılın Değerlendirilmesi (1974 - 1998)*. İstanbul 1998, 40 s.

686. DÖLEN, Emre : Ottoman scientific literature during the 18th and 19th centuries, *The Introduction of Modern Science and Technology to Turkey and Japan*, Kyoto 1998, s. 159 - 186.
687. EREN, Nevzat : Radyumun öyküsü, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 48, 82 - 83 (Haziran 1998).
688. İSHAKOĞLU - KADIOĞLU, Sevtap : *İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Tarihçesi (1900 - 1946)*. İstanbul Üniversitesi Bilim Tarihi Müzesi ve Dokümantasyon Merkezi Yayınları, İstanbul 1998, XVIII + 354 s.
689. SARI, Nil ve OKUTAN, M. Yahya : Kimya ilmine ait Kitabü-l Mecuuatü-l Mücerrebât'a kısa bir bakış, *IV. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1998, s. 35.
690. TEZ, Zeki : Sosyal ve teknik boyutlarıyla Antikçağ ve Ortaçağ'da parfüm, krem ve kozmetik, *IV. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 1998, s. 38.
691. TEZ, Zeki ve YURDAKOÇ, Kadir : Kimyanın çevre sağlığına katkısı, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 49, 44 - 47 (Temmuz 1998).
692. TOK, Gökhan : Tunç çağından günümüze demirciliğin öyküsü, *Bilim ve Teknik*, Sayı 371, 70 - 74 (Ekim 1998).

1999 – 2002 DÖNEMİ

1999

693. BAYSAL, Bahattin : Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. yılında kimya bilimi, *Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında Bilim "Bilanço 1923 - 1998" Ulusal Toplantısı*, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, I. Kitap/I. Cilt, Ankara 1999, s. 93 - 130.
694. BERKEM, Ali Rıza : Cumhuriyet döneminde kimya eğitiminde ve Türk kimya sanayiindeki gelişmeler, *Kimya ve Sanayi*, 35 (193 - 200), 7 - 12 (1999).
695. BERKEM, Ali Rıza : Cumhuriyet dönemindeki kimya eğitimi, *Kimya ve Sanayi*, 35 (193 - 200), 17 - 19 (1999).

696. COOPER, C. Matter : Atomu parçalamak (Çeviren İlhami Buğdaycı), *Bilim ve Teknik*, **32** (374), 68 - 69 (Ocak 1999).
697. COOPER, C. Matter : Canlı madde (Çeviren İlhami Buğdaycı), *Bilim ve Teknik*, **32** (376), 32 - 33 (Mart 1999).
698. COOPER, C. Matter : Hareketli moleküller (Çeviren İlhami Buğdaycı), *Bilim ve Teknik*, **32** (380), 42 - 43 (Temmuz 1999).
699. DÖLEN, Emre : Türkiye'de yayınlanan ilk kimya laboratuvar kitabı : Âlât-ı Kimyeviye Risalesi, *International Congress on Learning and Education in the Ottoman World (İstanbul, 12 - 15 April 1999) Abstracts*, İstanbul 1999, s. 47.
700. DÖLEN, Emre : 1870'li yıllarda Mekteb-i Tıbbiye Laboratuvarlarında yapılan analiz ve incelemeler *II. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 21 Eylül 1990 ; İstanbul) - Kongreye Sunulan Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s. 71 - 81 + levha 3 - 7.
701. DÖLEN, Emre : Kırımılı Aziz Bey'in "Kimya-yı Tıbbî" adlı kitabındaki laboratuvar aletleri, *V. Türk Tıp Tarihi Kongresi (16 - 18 Mart 1998 ; Ankara) Bildirileri*, Ankara 1999, s. 139 - 162.
702. DÖLEN, Emre : Kırımılı Aziz Bey ve spektral analizin Türkiye'de tanıtılması, *V. Türk Tıp Tarihi Kongresi (16 - 18 Mart 1998 ; Ankara) Bildirileri*, Ankara 1999, s. 409 - 417.
703. DÖLEN, Emre : Modern kimyanın Türkiye'ye girişi, *Osmanlı, Cilt VIII* (Bilim), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 461 - 470.
704. DÖLEN, Emre : XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Osmanlı bilimsel literatürü, *Osmanlı, Cilt VIII* (Bilim), Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 1999, s. 62 - 68.
705. KÂHYA, Esin : Onsekizinci yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda iatrokimya cereyanının etkisi, *III. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 22 Eylül 1993 ; İstanbul) - Kongreye Sunulan Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s. 71 - 76.
706. OĞUZ, N. Yasemin : Paracelsus : Tıp evrimi ve tıp metodolojisi açısından önemi, *V. Türk Tıp tarihi Kongresi (16 - 18 Mart 1998 ; Ankara) Bildirileri*, Ankara 1999, s. 297 - 301.

707. ÖZGEN, Canan : Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. yılında kimya mühendisliği, *Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında Bilim "Bilanço 1923 - 1998" Ulusal Toplantısı*, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, **I. Kitap/II. Cilt**, Ankara 1999, s. 1 - 58.
708. SÜTLÜPİNAR, Nurhayat : Türkiye'de afyon alkaloidleri elde edilşinin tarihçesi, *II. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 21 Eylül 1990 ; İstanbul) Kongreye Sunulan Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s. 133 - 135.
709. TEZ, Zeki : Gübrelerin gelişimine kısa bir bakış, *Bilim ve Ütopya*, **Sayı 61**, 51 - 53 (Temmuz 1999).
710. TİMUÇİN, Muharrem : Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. yılında metalürji mühendisliği alanındaki gelişmelerin bilime ve ülkenin gelişimine katkıları, *Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında Bilim "Bilanço 1923 - 1998" Ulusal Toplantısı*, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, **I. Kitap/I. Cilt**, Ankara 1999, s. 429 - 464.
711. TURAN, Mustafa : Şeker sanayii, *Kimya ve Sanayi*, **35** (193 - 200), 39 - 44 (1999).
712. TURGUT, Kaya : Cumhuriyet döneminde kimya eğitiminde ve Türk Kimya Sanayiinde gelişmeler ve gelecek için beklentiler, *Kimya ve Sanayi*, **35** (193 - 200), 27 - 29 (1999).
713. YENSON, Mutahhar : Türkiye'de ilk bilimsel biyokimya çalışmaları laboratuvarı kuruluşu üzerine, *II. Türk Tıp Tarihi Kongresi (20 - 21 Eylül 1990 ; İstanbul) - Kongreye Sunulan Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999, s. 83 - 84.

2000

714. ANONİM : Eski başkanlarımız, *Kimya ve Sanayi*, **36** (201 - 204), 66 - 67 (2000).
(Türkiye Kimya Derneği'nin eski başkanları olan İlhami Cıvaoglu, Ekrem Necmi İnel, Mehmed Ali Kâğıtçı, Cemal Sancar, Tarık Artel, İzzet Erksal, Raşit Taşdur, Ekrem Eraş ve Nedim Deniztekin'in fotoğrafları verilmiştir).
715. ANONİM : Türkiye Kimya Derneği 80 yaşında, *Kimya ve Sanayi*, **36** (201 - 204), 68 - 83 (2000).

716. ANONİM : Derneğimizin 80. Kuruluş yıldönümünün kutlanması töreni, *Kimya ve Sanayi*, **36** (201 - 204), 84 - 104 (2000).
(Hüseyin Afsar, İbrahim Bodur, Zeynel Abidin Erdem, Timur Erk, Aldo L. Kaslowski, Hüsamettin Kavi, Ömer Kaymakçalan ve Meral Kızıyallı'nın biyografileri verilmiştir).
717. ANONİM : Binyılın ünlü kimyacıları, *Bilim ve Ütopya*, **Sayı 68**, 52 - 65 (Şubat 2000).
(Roger Bacon, Paracelsus, Georgius Agricola, Andreas Libavius, Jan Babtist van Helmont, Johan Rudolph Glauber, Robert Boyle, Johan Joachim Becher, Nicolas Lemery, Georg Ernst Stahl, Herman Boerhaave, Guillaume François Rouelle, Andreas Sigismund Marggraf, Mihail Vasilyeviç Lomonosov, Joseph Black, Henry Cavendish, Joseph Priestley, Karl Wilhelm Scheele, Antoine Laurent Lavoisier, Martin Heinrich Klaproth, Alessandro Volta, Benjamin Rush, Claude Louis Berthollet, Joseph Louis Proust, Louis Nicolas Vauquelin, John Dalton, Amedeo Avogadro, Louis Jacques Thenard, Joseph Louis Gay - Lussac, Humphry Davy, Jöns Jacob Berzelius, Benjamin Silliman, Robert Hare, Michel Engène Chevreul, Leopold Gmelin, Michael Faraday, Eilhardt Mitscherlich, Anselme Payen, Friedrich Wöhler, Jan Baptist Dumas, August Laurent, Jan Babtist Boussingault, Justus von Liebig, Thomas Graham, Robert Wilhelm Bunsen, Herman Franz Moritz Kopp, Jean Servais Stas, Edmon Freymy, Charles Gerhardt, Charles Adophe Wurtz, Henri Sainte Claire Deville, Auguste Wilhelm von Hofmann, Louis Pasteur, Alexander William Williamson, Stanislaw Cannizzaro, Marcelin Berthelot, Aleksandr Mihayloviç Butlerov, Auguste Kekule von Stradonitz, François Marie Raoult, Archibald Scott Couper, Charles Friedel, Peter Waage, Alfred Bernhard Nobel, Dimitri İvanoviç Mendeleev, Adolf von Baeyer, Cato Maximillian Guldberg, Johannes Diederik van der Waals, William Henry Perkin, Ernest Solvay, Josiah Williard Gibbs, James Mason Crafts, Georges Lemoine, Otto Wallach, Joseph Achille Le Bel, Victor Meyer, Henry Edward Armstrong, Albin Haller, Henry Le Chatelier, Herman Frasch, Jacobus Henricus van't Hoff, Henri Moissan, Emil Hermann Fischer, William Ramsay, Wilhelm Ostwald, Albrecht Kossel, Paul Ehrlich, Arthur Rudolf Hantzsch, Giacomo Luigi Ciamician, Svante Arrhenius, Pierre Duhem, Philippe Auguste Guye, John Ulric Nef, Paul Louis Toussaint Hérault, Frederic Stanley Kipping, Leo Hendrik Baekeland, Walther Hermann Nernst, Moses Gomberg, Herbert Henry Dow, Alfred Werner, Camille Matignon, Marie Curie, Vladimir Nikolayaviç Ipatieff, Fritz Haber, Georges Claude, Victor Grignard, Ernest Rutherford, Richard Willstätter, Nevil Vincent Sidgwick, Marc Tiffeneau, Carl Bosh, Franz Fischer, Heinrich Otto Wieland, Frederic Soddy, Johannes Nicolaus Bronsted, Otto Hahn, Irving Langmuir, Hans Fischer, Victor Moritz Goldschmidt, Thomas Midgley, Wallace Hume Carothers, Linus Carl Pauling, Paul Flory, Glenn T. Seaborg, Frederick Sanger, Richard Robert Ernst, J.M. Prausnitz ve Richard Smalley'in biyografileri verilmiştir).
718. BAŞER, K. Hüsnü Can, KÜRKÇÜOĞLU, M. ve TÜMEN, Gülen-dam : Bursa civarında gülyağı elde edilişi hakkında yeni gözlemler, *IV. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildirileri*, İstanbul 2000, s. 439 - 445.

719. BOZKURT, Atila ve ÖZKUL, Ayhan : Türkiye Üniversitelerinde Alman bilimciler ve etkileri, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 69, 38 - 43 (Mart 2000).
720. CHAIGNEAU, Marcel : Henri Moissan (1852 - 1907) : Kimya da-
lında Nobel Ödülü kazanan Fransız eczacı, *IV. Türk Eczacılık
Tarihi Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildirileri*,
İstanbul 2000, s. 245 - 248.
721. CROSLAND, Maurice P. : *Kimya Dili Üzerine Tarihsel İncele-
meler*. Çeviren Zeki Tez. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2000, XXI
+ 323 s.
722. DÖLEN, Emre : Eczacı - kimyager Prof. Mustafa Hakkı Nalçacı,
*V. Türk Eczacılık Tarihi Kongresi (25 - 26 Mayıs 2000 ; İz-
mir) Bildiri Özetleri*, İzmir 2000, s. 12.
723. DÖLEN, Emre : Ligor Bey (1875 - 1956) ve "Nazarî ve Amelî Fenn-i
İспенçiyarî Dersleri" adlı kitabı, *IV. Türk Eczacılık Tarihi Top-
lantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildirileri*, İstanbul
2000, s. 141 - 196.
724. DÖLEN, Emre : XIX. yüzyılda Paris Eczacılık Yüksekokulu'nda
öğrencilerin kimya laboratuvarları, *IV. Türk Eczacılık Tarihi
Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildirileri*, İstan-
bul 2000, s. 447 - 469.
725. DÖLEN, Emre : Cumhuriyet döneminde kimya tarihi yayınları
hakkında değerlendirmeler, *Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp
Tarihi Çalışmaları (1973 - 1998)*, İstanbul Üniversitesi Bilim
Tarihi Müzesi ve Dokümantasyon Merkezi Yayınları, Ankara
2000, s. 289 - 304.
726. RUSSELL, Colin : Avrupa'nın gözde 100 kimyacı, *Kimya ve
Sanayi*, 36 (201 - 204), 51 - 56 (2000).
727. SARI, Nil ve OKUTAN, M. Yahya : Kimya ilmine ait Kitâbü'l Mec-
muatü'l Mücerrebât'a kısa bir bakış, *IV. Türk Eczacılık Tarihi
Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildirileri*, İstan-
bul 2000, s. 261 - 276.

728. ŞAR, Sevgi, CEVHEROĞLU, Şemsettin ve TÜLEMİŞ, Funda : M.S.B. Ordu İlâç Fabrikası'nın tarihsel gelişimi ve Türk ilâç sanayine katkısı, *V. Türk Eczacılık Tarihi Kongresi (25 - 26 Mayıs 2000 ; İzmir) Bildiri Özetleri*, İzmir 2000, s. 22.
729. TAMER, Deniz Eriş : Binyılın ünlü fizikçileri - 1, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 73, 65 - 75 (Temmuz 2000).
(Henry Cavendish, Michael Faraday ve Wilhelm Conrad Röntgen gibi kimyayı da ilgilendiren kişilerin biyografileri verilmiştir).
730. TAMER, Deniz Eriş : Binyılın ünlü fizikçileri - 2, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 74, 68 - 77 (Ağustos 2000).
(Pierre Curie, Marie Curie, Ernest Rutherford, Niels Bohr, Erwin Schrödinger ve Irène Joliot Curie gibi kimyayı da ilgilendiren kişilerin biyografileri verilmiştir).
731. TEZ, Zeki : Sosyal ve teknik boyutlarıyla Antikçağ ve Ortaçağ'da parfüm, krem ve kozmetik, *IV. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (4 - 5 Haziran 1998 ; İstanbul) Bildirileri*, İstanbul 2000, s. 423 - 438.
732. TEZ, Zeki : *Bilimde ve Sanayide Kimya Tarihi* : Genişletilmiş ikinci baskı. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2000, XVI + 334 s.
733. YALÇIN, Ünsal : Milet buluntuları İyonya'nın altın çağını aydınlatıyor, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 74, 78 - 82 (Ağustos 2000).

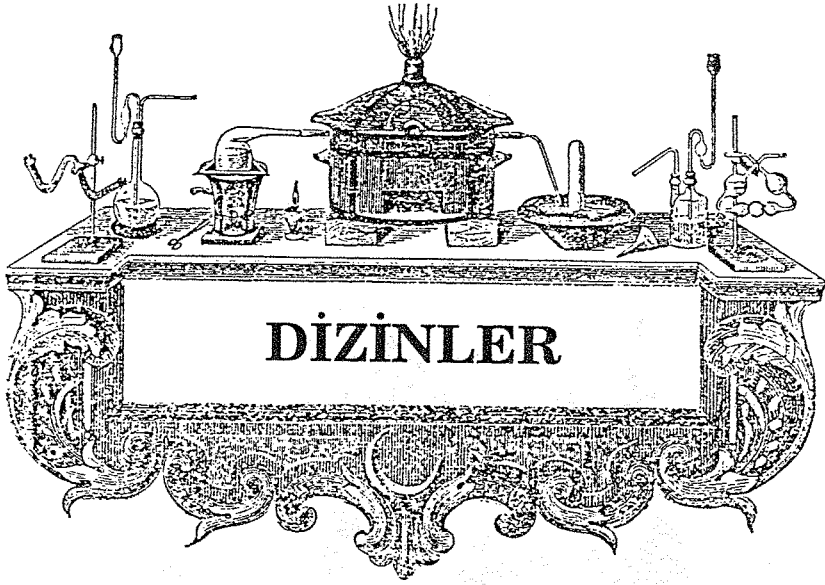
2001

734. ANONİM, Fen biliminin başyapıtları, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 81, 8 - 9 (Mart 2001).
735. AKBABA, Gülgün : Suprasüper moleküller ve bir bilim adamı : Özer Bekâröğlü, *Bilim ve Teknik*, Sayı 402, 78 - 80 (Mayıs 2001).
736. ATKINS, P.W. : *Kimyasal Elementlerin Dünyası*. Çeviren Feride Kurtulmuş. Varlık Yayınları, İstanbul 2001, 148 s. + 1 cetvel.
737. BAHADIR, Osman : *Cumhuriyetin İlk Bilim Dergileri ve Modernleşme*. İzdüşüm Yayınları, İstanbul 2001, IV + 158 s.
738. CURIE, Marie : Radyumun elde edilışinin öyküsü, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 81, 42 - 44 (Mart 2001).

739. ÇETİN, Birol : *Osmanlı İmparatorluğu'nda Barut Sanayi (1700 - 1900)*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001, XIV + 274 s.
740. DÖLEN, Emre : Kimya Müderrisi Eczacı Mustafa Hakkı Nalçacı (1881 - 1953), *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 3 (1), 69 - 96 (2001).
741. LAVOISIER, Antoine Laurent : Kimya Bilimine Giriş'in önsözü, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 81, 31 - 35 (Mart 2001).
742. TEZ, Zeki : Kuşkucu kimyager : Robert Boyle, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 81, 26 (Mart 2001).
743. TOK, Gökhan : Atomun merkezindeki kent : Abdera, *Bilim ve Teknik*, Sayı 401, 82 - 85 (Nisan 2001).
744. UHRİ, A. Ahmet : Şarabın tarihi, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 85, 68 - 70 (Temmuz 2001).
745. ÜSTÜN, Ayşe : *Cumhuriyet Dönemi Kimya Yayınları Bibliyografyası*. Cilt 2 : 1977 - 1997. İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Yayınları, İstanbul 2001, VIII + 238 s.

2002

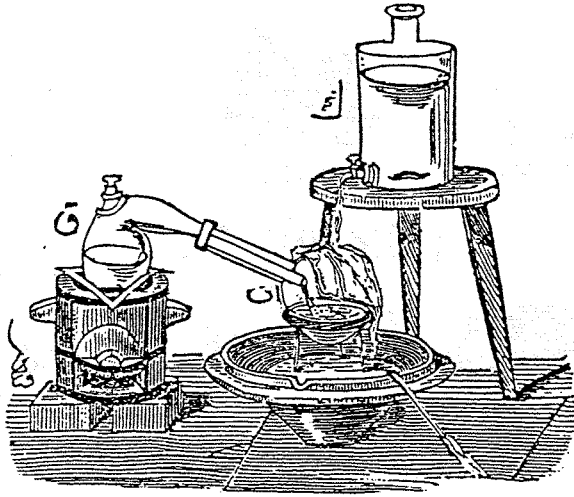
746. DÖLEN, Emre : II. Abdülhamit döneminde zehirli ve patlayıcı maddeler, *VI. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (5 - 7 Haziran 2002 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 2002, s. 9.
747. DÖLEN, Emre : 1915'te Almanya'dan gelen bilim adamları, *VI. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (5 - 7 Haziran 2002 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 2002, s. 22.
748. HILAV, Selâhattin : Lucretius'un "Evrenin Yapısı" adlı eseri : Materyalist felsefenin eşsiz şiiri, *Bilim ve Ütopya*, Sayı 92, 20 - 21 (Şubat 2002).
749. ORBEY, Tevfik : Prof.Dr. Pierre Levillain'in A.Ü. Eczacılık Fakültesi Analitik Kimya Kürsüsü'ne katkıları, *VI. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (5 - 7 Haziran 2002 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 2002, s. 23.
750. ÜLMAN, Yeşim Işıl : Calleja Eczanesi, bazı katkıları *VI. Türk Eczacılık Tarihi Toplantısı (5 - 7 Haziran 2002 ; İstanbul) Bildiri Özetleri*, İstanbul 2002, s. 18.

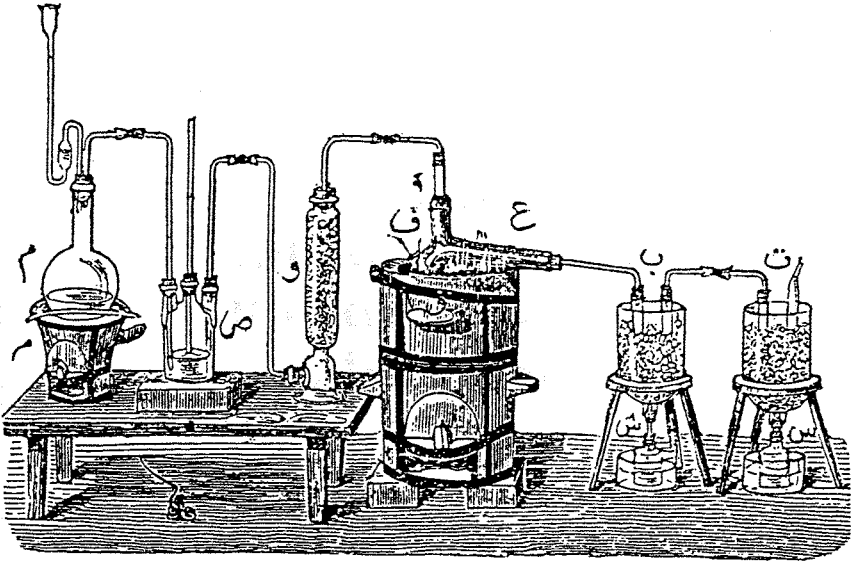
DİZİNLER

YAZAR DİZİNİ
ÇEVİRMEN DİZİNİ
BİYOGRAFİ DİZİNİ
KONU DİZİNİ

[Kırımı Aziz Bey : *Kimya-yı Tabbi*. Cilt I.
İstanbul H. 1285 /1868), s. 252, Şekil - 75]

[Kırımı Aziz Bey : *Kimya-yı Tabbi*. Cilt I.
İstanbul H. 1285 /1868), s. 385, Şekil - 99]

YAZAR DİZİNİ

Abut, Nebih, 151, 155, 278

Agoston Gabor, 595

Ainsworth, John, 161

Akalan, Sadık, 400

Akbaba, Gülgün, 735

Akbarlaz, Rauf, 59

Akçamur, Yunus, 550, 572, 573

Akova, Güneri, 172, 203

Akyörük, Niyazi, 204

Alaçam, Sabih, 58

Ali Bey, Hüseyinzade, 607

Ali Nazmi, 15

Altındal, Aytunç, 358

Anaç, Olcay, 401

Anonim, 2, 9, 10, 12, 18, 19, 21, 22, 30, 31,

32, 35, 41, 42, 49, 50, 51, 57, 92,

97, 98, 99, 100, 101, 113, 114, 118,

132, 133, 134, 135, 136, 145, 170,

171, 175, 176, 183, 195, 196, 197,

208, 209, 231, 243, 255, 264, 265,

266, 267, 268, 269, 270, 271, 272,

273, 274, 275, 276, 277, 305, 306,

310, 311, 316, 322, 323, 324, 325,

326, 327, 339, 340, 341, 342, 366,

367, 368, 369, 370, 371, 372, 373,

374, 375, 418, 419, 420, 421, 422,

447, 448, 460, 461, 476, 477, 478,

479, 480, 491, 499, 500, 511, 618,

643, 644, 645, 714, 715, 716, 717,

734

Apak, Reşat, 646

Arat, Fahamet, 667

Arat, Mehmet A., 125

Arda, Berna, 545

Arıt, N., 244

Arıt, Selda, 647

Arslan, Muzaffer, 569

Artel, Tarık, 36, 45, 52, 53, 60, 61, 102,
119

Asimov, Isaac, 648

Aslanapa, Oktay, 219, 232

Aşar, Efdal, 128, 177

Atademir, Saip Ragıp, 20

Atakan, Mukbil, 137

Atamer, Halime, 343

Atayolu, Hasan Sabri, 23, 43, 93, 156

Ateş, Ahmet 115

Atkins, P.W., 736

Avni, B., 13

Aybek, Cahit, 423

Aydın, Adnan, 328

Aziz, Kırımı, 94

B. Avni, 13

Bahadır, Osman, 737

Balcı, C., 103

Başer, Hüsnü Can, 668, 718

Baykut, Fikret, 329, 330

Baykut, Necdet, 402

Baylav, Naşid, 86

Bayrakdar, Mehmed, 449

Baysal, Bahattin, 693

Baytop, Turhan, 198, 256, 403

Bekman, Avni Refik, 24, 25, 33

Belli, Oktay, 481

Bener, Râşit, 138

Berber, Rıdvan, 424, 450

Berkem, Ali Rıza, 62, 63, 64, 72, 184, 199,
210, 220, 221, 233, 245, 257, 279,
331, 376, 377, 378, 379, 425, 426,
427, 428, 437, 438, 439, 451, 452,
462, 463, 464, 482, 483, 492, 493,
494, 495, 496, 501, 551, 552, 553,
554, 619, 620, 621, 649, 650, 651,
669, 694, 695

Berkman, A. Tevfik, 54, 280

Beyer, Tahsin Rüştü, 111

Binal, Sencer, 344

Binbaş, İlker, 637

Biekert, Ernst, 465

Bingöl, Nermin, 211

Birand, Hikmet, 152

Birgül, O., 287

Birol, Çetin, 739

Bor, Fuat Yavuz, 212

Boudia, S., 652

Bozkurt, Atila, 719

Bozok, Osman, 281

Buğdaycı, İlhami, 581, 596, 597, 622, 623,
624, 625, 626, 627

Bulutgil, Aydan, 637

Burçak, Gülден, 670

Canatan, Kâzım, 282

Celâl Muhittin, 14

Cemil Şevket, 17

Cevheroğlu, Şemsettin, 728

Chaigneau, Marcel, 671, 720

Civelekoğlu, Haldun, 146

Civelekoğlu, Mehmet Halit, 11

Cıvaoğlu, M. İlhami, 4, 185, 222, 283, 284

Constable, Frederic Hurn, 139

Cooper, C. Matter, 672, 673, 696, 697, 698

Coşkun, Ahmet, 555

Crosland, Maurice, 556, 721

Curie, Eve, 80, 88

Curie, Marie, 738

Çataltaş, İhsan, 157, 186, 332, 404

Çelebioğlu, Sarım Hüsnü, 140

Çetinçelik, Muammer, 158, 178, 213

Çiloğlu, Fahrettin, 637

Çimen, Ali, 285

Deniztekin, Nedim, 187, 214

Dereli, Tekin, 628

Dicle, Oğuz, 614

Diñçer, Adnan, 223

Dirican, Murat, 674, 675

Diriöz, Haydar, 569

Doğan, Mehmet, 555

Döğер, Şaban, 529, 557

Dölen, Emre, 224, 328, 359, 380, 381, 405,

440, 453, 466, 502, 512, 513, 521,

530, 531, 532, 558, 582, 583, 598,

599, 600, 601, 602, 603, 604, 629,

630, 631, 632, 633, 634, 653, 654,

655, 656, 657, 658, 676, 677, 678,

679, 680, 681, 682, 683, 684, 685,

686, 699, 700, 701, 702, 703, 704,

722, 723, 724, 725, 740, 746, 747

Eraş, Ekrem, 126, 147, 148

Erdem, Baha, 188, 200, 225

Erdi, Celâl, 286

Erdoğan, Muzaffer, 635

Eren, Nevzat, 687

Ergener, Lûtfi, 73

Ergin, Özgür, 659

Erk, Nihal, 189

Erksal, İzzet Kemal, 26, 27, 37

Erol, Murat, 424

Erses, İbrahim, 65

Ersoy, Osman, 173, 179

Ertaş, İsmet, 484

Ertem, Gözen, 406

Eryalçın, Babür, 581

Eve, A.S., 76

Eyüpoğlu, A. Ceyhan, 205

Fenmen, Refik, 81

Frik, Feridun, 44

Girgin, Ayşe Şenel, 333

Giz, Adnan, 226, 227, 234, 235, 236

Göker, Lütfi, 584

Göksaltık, Suat, 352

Gökyay, Orhan Şaik, 522

Grossberger, K., 559

Gültekin, Selahattin, 669

Gülveren, Hasan, 635

Gündüz, Serpil, 441

Güner, Muharrem, 382

Günergun, Feza, 454, 467, 533, 605, 606,
608

Gür, Kadri Süreyya, 66

Gürel, Osman, 395, 458

Gürkan, Kâzım İsmail, 46, 74, 77, 78

Gürsel, Mustafa, 130

Gürsey, S., 287

Gürtürk, Müyesser, 162

Güven, Olgun, 560

Haberling, Wilhelm, 7

Hahn, Otto, 468

Harré, Rom, 585

Hatemi, Hüsrev, 485

Hekimoğlu, Müşerref, 123

Henderson, Julian, 503

Hikmet Refik, 6

Hilav, Selahattin, 748

Hill, S., 660

Hüseyinzade Ali Bey, 607

İzzet, Hakkı, 164, 288

İber, F., 174

İhsanoğlu, Ekmeleddin, 383, 429, 430,
442, 443, 455, 469, 504, 505, 514,
515, 516, 517, 523, 524, 534, 561,
586, 587, 608

İnönü, Erdal, 287, 307, 312, 407

İshakoğlu-Kadioğlu, Sevtap, 609, 661,
688

İzgi, Osman, Y., 408

Igot, Y., 163

İlcalı, Coşkan, 313

Iqbal, Muhammad, 470

Irmak, Sadi, 289

Kâğıtçı, Mehmed Ali, 40, 87, 180, 201,
216, 317, 334

Kâhya, Esin, 535, 563, 610, 705

Karabulut, Ali Rıza, 564, 565, 566

Karamağaralı, Beyhan, 384

Kazancıgil, Aykut, 290, 385, 386, 431,
456, 485

Kernbauer, Alois, 662

Kılıç, Sinan, 636

Koca, Muhlis, 291

Kocabaşoğlu, Uygur, 637

Koloğlu, Orhan, 471

Kolta, Kemâl Sabri, 387

Korur, Nuri Refet, 28, 38

Köker, Ahmet, Hulûsi, 567

Kuleli, Ömer, 314, 395

Kuran Ercümen, 292

Kurmuş, Ömer, S., 536

Kürkçüoğlu, M., 668, 718

Kürkçüoğlu, Nusret, 75
Kuznetsov, V., 409

Lavoisier, Antonie, 741
Lokman, Kemâl, 308

Maskar, Üveis, 79
Mehmet, Selâhattin, 29
Meriçli, Ali H., 410
Meyer, Jost, 568
Mirel, Fuat Mehmet, 5
Muhittin, Celâl, 14
Muhlis, Mustafa, 67

Nalçacı, Nejat, 120
Nazmi, Ali, 15
Noyan, Turgut, 293, 411

Oğuz, N. Yasemin, 706
Oktav, Mehmet, 604
Okutan, M. Yahya, 689, 727
Omay, Eren, 611
Onursal, Feridun, 294
Oralalp, Füsün, 612
Orbey, Mehmet Tevfik, 633, 634, 749
Orhun, Mehmet, 253, 295

Öce, Ubeyd, 104
Ökçün, A. Gündüz, 254
Önay, Aliye, 258
Öncel, Sabiha, 105, 106
Ötüken, Vasfiye, 124
Özbilgen, Erol, 613
Özbudun, Vasfiye, 165
Özden, Akil Muhtar, 46, 89
Özden, Nezihi, 432
Özden, Yücel, 360
Özenbaş, Macit, 638

Özer, Ulviye, 569
Özet, Aynur, 486
Özger, Canan, 707
Özkazanç, Nazım, 190
Özkul, Ayhan, 719
Özüarı, Ruhi, 296

Peker, İsmail, 318
Pekin, Burhan, 444, 570
Peközcan, M. Turgut, 328
Piaskowski, Jerzy, 388
Pınar, Tuğrul, 614

Raby, Julian, 506
Rastgeldi, Selahattin, 122
Refik, Hikmet, 6
Roche, J., 70
Russell, Colin, 726
Rutherford, Ernest, 68, 69

Sağlam, Tevfik, 95
Sam, Hüsnü, 90
Sancar, Cemâl, 228
Sancar, Melek, 433
Saraç, Celâl, 166, 457, 507
Saraçoğlu, A. Saim, 389
Sarı (Akdeniz), Nil, 445, 472, 571, 689,

727

Savard, Jean, 48
Savcı, Sadun Galip, 84
Sayılı, Aydın, 112
Sayın, Ümit, 615
Schleip, A., 559
Selâhattin Mehmet, 29
Seyhan, Muvaffak, 237, 247, 248, 249,
259, 260, 261, 297, 298, 319, 320,
335, 336, 337, 345, 346, 347, 348,
349, 350, 353, 354, 355, 356, 357,

- 361, 362, 363, 364, 365, 390, 572,
573
Sinanoğlu, Oktay, 351
Sokollu, Adnan, 116
Solok, Vural, 290, 385, 386, 431
Somer, Tarık, 446, 574
Suyunu, Ali, 528
Sütlüpinar, Nurhayat, 518, 708
Szabadvary, Ferenc, 412
- Ş**ar, Sevgi, 728
Şehsuvaroğlu, Bedi N., 299
Şeker, Nesim, 637
Şenel, Adam, 616
Şevket, Cemil, 17
Şimşek, S., 149
- T**aşdur, Raşit, 117
Taşkent, Kâzım, 300
Tamer, Deniz Eriş, 729, 730
Tamer, Hadi H., 153, 159, 167, 181, 192,
206, 207, 262
Tanlı, S. Şevket, 55
Taylan, Gürkan, 238
Teoman, Ali Ulvi, 193, 250
Terem, Haldun Nüzhet, 107, 131, 141,
142, 143, 150, 154, 168, 194, 202,
315
Terzioğlu, Arslan, 391, 392
Tez, İlhami, 217, 240, 241, 263
Tez, Zeki, 393, 394, 413, 414, 434, 435,
458, 473, 474, 475, 487, 488, 489,
497, 508, 509, 519, 525, 526, 527,
537, 538, 539, 540, 541, 542, 543,
548, 549, 575, 588, 589, 690, 691,
709, 742, 731, 732
Tezcan, İnci, 528
Tezer, Meral, 169
- Tian, A., 70
Timuçin, Muharrem, 710
Tok, Gökhan, 663, 692, 743
Tolunay, Özden, 301
Topaloğlu, İhsan, 302, 303, 338
Toros, Taha, 617
Toyggar, Süreyya, 56
Trifonov, D., 642
Tuna, Soner, 664
Tuncay, Çağlar, 639
Tunçay, Melda, 510
Turan, Mustafa 711
Turgut, Kaya, 415, 712
Tülemiş, Funda, 728
Tümen, Gülendamlar, 668, 718
Türk Dil Kurumu, 251
Türkiye Kimya Cemiyeti, 252
- U**hri, A. Ahmet, 744
Ulagay, Suat, İ., 127, 242
Unat, Ekrem Kadri, 544
Unat, Faik Reşit, 182
Uras, Kale, 416
Uzdilek, Salih Murat, 96
Uzel, İlter, 545
Uzluk, Feridun Nafiz, 108, 109
Uzman, Lahut, 82
- Ü**lman, Yeşim Işıl, 640, 665, 750
Üneri, Saadet, 395
Ünver, Süheyl, 16, 39, 71, 89, 229
Üstün, Ayşe, 396, 546, 576, 658, 745
Üstün, Çağatay, 641
Üstün, Emin Faik, 230
- V**alensi, Gabriel, 321
Veldet, Turan, 144
Vlasov, L., 642

Widmann, Horst, 397, 398

Wizinger, R., 85

Yalçın, Ünsal, 733

Yalçınsoy, Hicri, 304

Yarar, S., 91

Yeğın, M. Münip, 309

Yeğül, Fazlı Faik, 8

Yenson, Mutahhar, 399, 490, 498, 520,

547, 713

Yeşilyurt, İsmail Hakkı, 110, 121

Yetmen, Yılmaz, 218

Yıldırım, Cemal, 577, 578, 579, 580, 590,

591, 592, 593, 594

Yıldırım, Nuran, 459

Yılmaz, Elif, 666

Yurdaçalış, Turgut, 417

Yurdakoç, M. Kadir, 548, 549, 691

Yücel, Hasan Ali, 83

Yürükkan, Yusuf Ziya, 1

Zafir, Malik, 160

Zanni, Joseph, 3

ÇEVİRMEN DİZİNİ

Adil Suphi, 34

Anılanment, Beril, 505

Artel, Tarık, 48, 70

Berkem, Mustafa, 465

Bozkurt, Serpil, 398

Buğdaycı, İlhami, 672, 673, 696, 697, 698

Demirkan, Ayşegül, 316

Deymer, Jülide, 139

Haznedar, Ülker, 246

Hindistan, Bezen, 660

Huş, Savni, 161

Kayalı, Aycıl, 321

Kazancıgil, Aykut, 398

Kılıç, Sinan, 585

Kınık, Zeynep, 503, 506

Koray, Mebrure Sami, 80, 88

Kurtuluş, Feride, 736

Kurtuluş, Özgür, 648

Necefoğlu, Hacı, 607

Önal, Güzin, 68

Sarier, Nihal, 642

Seyhan, Muvaffak, 85

Sözmen, Mehmet, 191

Suphi, Adil, 34

Tanyol, Tolga, 556

Terem, Haldun Nüzhet, 70

Tez, Zeki, 412, 468, 559, 568, 721

Uzdilek, Salih Murat, 76

Yılmaz, Elif, 652

Yücel, Cahit, 163

Yücel, Ömer, 163

BİYOGRAFİ DİZİNİ

- A**but, Nezih, 491
 Afşar, Hüseyin, 716
 Agricola, Georgius, 717
 Akbulut, Nurettin, 269
 Akşit, Halim Cemal, 373
 Aktüs, Enis, 269
 Alev, Kemâl, 373
 Ali Çelebi (İznikli), 566
 Ali Münşî Efendi (Bursa'lı) 109, 535, 545
 Ali Rıza Bey, 67, 531
 Alpar, Saffet Rıza, 378
 Aras, Namık Kemâl, 511
 Arat, Fahamet, 667
 Armstrong, Henry Edward, 717
 Arndt, Fritz, 123, 126, 127, 183, 188, 193,
 200, 237, 243, 337, 357, 391, 397,
 405, 550, 621
 Arrhenius,, Svante, 8, 717
 Artel, Tarık, 196, 202, 714
 Asal, Erdoğan, 342
 Avogadro, Amedeo, 717
 Aybar, Süreyya, 379
 Aydemir el-Cildeki, 565
 Aziz İdris Bey (Kırımh) 74, 95, 319, 350,
 364, 454, 573, 613, 653, 678, 679,
 701, 702
- B**acon, Roger, 717
 Baeyer, Adolf von, 73, 601, 717
 Başhoca İshak Efendi, 182, 454, 504, 505,
 561, 587
 Bay, Güzide, 269
 Baydur Refik, 478
 Baylav, Naşid, 217, 324, 423
 Baysal, Bahattin, 663
 Becher, Johann Joachim, 717
 Bekâröğlü, Özer, 511, 735
 Bekman, Avni Refik, 348
 Berkem, Ali Rıza, 452, 675
 Berthelot, Marcellin, 4, 5, 6, 717
 Berthollet, Claude Louis, 717
 Beyaz, Semahat, 373
 Beyler, Tahsin Rüştü, 133
 Beylikçi, Mehmed Arif, 348, 683
 Berzelius, Jöns Jacob, 717
 Bilen, Alber, 422
 Black, Joseph, 717
 Bodur, Hatice, 269, 670
 Bodur, İbrahim, 716
 Boerhaave, Herman, 717
 Bohr, Niels, 592, 730
 Bonkowski, Charles, 533
 Bosch, Carl, 717
 Boussingault, Jan Babtiste, 717
 Boyle, Robert, 591, 717, 742
 Broglie, Louis de, 230
 Brönsted, Johannes Nicolaus, 717
 Bunsen, Robert Wilhelm, 3, 27, 717
 Bursa'lı Ali Münşî Efendi, 109, 535, 545
 Bursa'lı Ömer Şifai, 108, 319, 349, 350,
 353, 536
 Butlerov, Aleksandr Mihayloviç, 717
 Büyükkaksoy, Hamdi, 324
- C**abir İbni Hayyan, 166, 564, 610
 Calleja, Antoine, 198, 750
 Camcıoğlu, Mükrimin, 269
 Cannizzaro, Stanislao, 717

Carothers, Wallace Hume, 717
 Cavendish, Henry, 717, 729
 Celâlyan, Osep, 198, 241
 Cevad Mazhar Bey, 30, 32
 Chardonnet, Louis Marie Hillaire de, 117
 Chevreul, Michel Eugène, 717
 Ciamician, Giacomo Luigi, 717
 Cimilli, Nebile, 324
 Cıvaoğlu, İlhamî, 134, 269, 441, 493, 714
 Claude, Georges, 717
 Couper, Archibald Scott, 717
 Crafts, James Mason, 717
 Curie, Irène - Joliot, 128, 730
 Curie, Marie, 12, 13, 46, 75, 80, 88, 163,
 177, 209, 244, 590, 618, 623, 664,
 687, 717, 730
 Curie, Pierre, 46, 163, 730

Çelebioglu, Sarım Hüsnü, 140, 256, 263,
 403, 410
 Çelim, Nüzhet, 324

Dalton, John, 139, 580, 600, 717
 Davy, Humphry, 72, 717
 Dellasuda Faik Paşa, 198
 Demokritos, 231, 611, 743
 Deniztekin, Nedim, 262, 714
 Derviş Paşa (Kimyager), 113, 319, 350,
 454, 485, 573
 Deville, Henri Sainte - Claire, 717
 Dikman, Emin, 463
 Dilmen, Hilmi, 269
 Domagk, Gerhard, 602
 Dow, Herbert Henry, 717
 Duhem, Pierre, 717
 Dumas, Jean Baptiste, 97, 717
 Duru, Mürşide, 326
Ebubekir Razi, 16, 130, 437, 567

Eczacıbaşı, Nejat Ferit, 419
 Ehrlich, Paul, 717
 Eken, Fahri, 324
 Eldem, Halil Edhem, 348
 Eralp, Osman Nuri, 10, 57, 65, 66, 91, 544
 Eraş, Ekrem, 373, 714
 Erdem, Baha, 225
 Erdem, Zeynel Abidin, 716
 Erk, Timur, 714
 Erksal, İzzet Kemâl, 714
 Ernst, Richard Robert, 717
 Ertunç, Sermet, 269, 370
 Esad Feyzi Bey, 89, 640, 665
 Eskin, Haşmet, 269
 Evin, Célal, 136, 228

Faillebin, M., 18
 Faraday, Michael, 208, 578, 717, 729
 Fischer, Emil Hermann, 717
 Fischer, Franz, 717
 Fischer, Hans, 717
 Flory, Paul, 717
 Frasch, Herman, 717
 Fremy, Edmon, 717
 Friedel, Charles, 717

Gay - Lussac, Joseph Louis, 98, 599, 717
 Gence, Salih, 223
 Gerhardt, Charles, 717
 Gibbs, Josiah Willard, 717
 Glauber, Johann Rudolph, 717
 Gmelin, Leopold, 717
 Goldschmidt, Victor Moritz, 717
 Gomberg, Moses, 717
 Graham, Thomas, 717
 Grignard, Victor, 111, 717
 Guldberg, Cato Maximilian, 717
 Guye, Philippe Auguste, 717

Gülbaran, Emirhan, 369
 Güler, Vasfiye, 324
 Gültekin, Kadir, 324, 371
 Gyorgyi, Szent, 82

Haber, Fritz, 31, 336, 717
 Hahn, Otto, 213, 717
 Haller, Albin, 717
 Hantzsch, Arthur Rudolf, 717
 Haralambidis, Kimon, 269
 Hare, Robert, 717
 Haurowitz, Felix, 391, 399, 490, 662
 Hedvall, J. Arvid, 145, 315
 Heisenberg, Werner, 318, 320, 594
 Hérault, Paul Louis Toussaint, 717
 Hisar, Remziye, 333, 612, 617
 Hoca İshak Efendi, 182, 454, 504, 505,
 561, 587
 Hoffmann, Auguste Wilhelm, 717
 Hokasyan, Nişan, 198, 241

İhsanoğlu, Ekmeleddin, 605
 İnel, Ekrem Necmi, 269, 341, 714
 İshak Efendi (Başhoca), 182, 454, 504,
 505, 561, 587
 İznik'li Ali Çelebi, 566

Ipatieff, Vladimir Nikolayeviç, 717
 Irmak, Asaf, 324

Kâğıtçı, Mehmed Ali, 104, 269, 714
 Kara, Melâhat, 373
 Karrer, Paul, 247, 249
 Kaymakçalan, Ömer, 716
 Kekule, August, 717
 Kimyager Derviş Paşa, 113, 319, 350,
 454, 485, 573
 Kipping, Frederic Stanley, 717

Kırımlı Aziz İdris Bey, 74, 95, 319, 350,
 364, 454, 573, 613, 653, 678, 679,
 701, 702
 Kızılyallı, Meral, 716
 Klapproth, Martin Heinrich, 717
 Kopp, Hermann Franz Moritz, 717
 Kossel, Albrecht, 717

Langmuir, Irving, 717
 Laurent, August, 717
 Lavoisier, Antoine, 15, 24, 63, 90, 162,
 428, 539, 577, 717
 Le Bell, Joseph Achille, 717
 Le Chatelier, Henry, 64, 717
 Lemery, Nicolas, 717
 Lemoine, Georges, 717
 Leukippos, 611
 Levillain, Pierre, 749
 Libavius, Andreas, 717
 Liebig, Justus von, 25, 298, 336, 717
 Ligor Bey (Taranakidis), 198, 241, 680,
 723
 Lomonosov, Mihail Vasilyeviç, 717

Mansur, Ali, 478
 Marggraf, Andreas Sigismund, 717
 Matignon, Camille, 717
 Mehmed Arif Bey (Beylikçi), 348, 683
 Meitner, Lise, 354
 Mendeleyev, Dimitri Ivanovitch, 427, 607,
 717
 Meyer, Victor, 717
 Midgley, Thomas, 717
 Mitscherlich, Eilhardt, 717
 Moissan, Henri, 671, 717, 720
Nalçacı, Mustafa Hakkı, 114, 118, 120,
 121, 198, 722, 740
 Naum, Vasil, 241, 319, 350

Nef, John Ulric, 717
 Nernst, Walter Hermann, 717
 Niépce, Nicéphore, 598
 Nobel, Alfred Bernhardt, 34, 84, 122, 129,
 158, 597, 717
 Noyan, Turgut, 476, 478

Ongan, Ayşe, 373
 Ongan, Mustafa Selâhattin, 373
 Ortabaşı, Naci Bekir, 310, 348
 Ostwald, Wilhelm, 19, 345, 717
 Ozon, H. Hulki, 118

Ömer Şevket Bey (Öncel), 99, 100, 101,
 105, 106, 198, 240, 558, 582
 Ömer Şifai (Bursalı), 108, 319, 349, 350,
 353, 536, 572, 573
 Öncel, Ömer Şevket, 99, 100, 101, 105,
 106, 198, 240, 558, 582
 Özarar, Vahyi, 324
 Özil, Tark M., 324
 Özkök, Kâmil, 118
 Özkut, Belkıs, 269
 Özkut, Tahsin, 269
 Özyar, Fuat Selâhattin, 269

Paracelsus, Theophrastus Bombastus,
 79, 246, 358, 387, 706, 717
 Pasteur, Louis, 579, 717
 Pauling, Linus, 125, 717
 Payen, Anselme, 717
 Peker, Türkay, 511
 Pekin, Burhan, 195, 482, 484
 Perkin, William Henry, 717
 Prausnitz, J. M., 717
 Priestley, Joseph, 717
 Protogoras, 743
 Proust, Joseph Louis, 717

Psalti, Lui, 325

Ramsay, William, 717
 Raoult, François Marie, 717
 Razi, Ebubekir, 130, 437, 567
 Reichstein, Todeus, 260, 717
 Rouelle, Guillaume François, 717
 Röntgen, Wilhelm Conrad, 345, 618, 729
 Rush, Benjamin, 717
 Rutherford, Ernest, 76, 593, 717, 730
 Ruzicka, Leopold, 338, 347

Sancar, Cemal, 373, 433, 714
 Sancar, Melek, 373
 Sanger, Frederick, 717
 Scheele, Karl Wilhelm, 717
 Schroter, George, 11
 Schrödinger, Erwin, 730
 Seaborg, Glenn, T., 717
 Seyhan, Muvaffak, 462
 Sidgwick, Nevil Vincent, 717
 Silliman, Benjamin, 717
 Sinmaz, Osman Nuri, 324
 Smalley, Richard, 717
 Soddy, Frederick, 717
 Solvay, Ernest, 717
 Stary, Zdenko, 391, 490, 662
 Stas, Jean Servais, 717
 Suhreverdi, Şeyh, 1
 Sungun, Kemâl Doğan, 478
 Suskun, K. Ayhan, 478
 Sümen, Mustafa Azmi, 682

Tamer, Hadi, 367
 Tandal, Selâhattin, 198
 Tanver, Kâmrân, 269
 Taşdur, Raşit, 135, 148, 714
 Taşkent, Kâzım, 269

Taranakidis, Ligor, 198, 241, 680, 723

Terem, Haldun Nüzhet, 366, 368, 377

Thenard, Louis Jacques, 717

Tiffeneau, Marc, 717

Tobur, M. Mazhar, 118

Todd, Alexander, 132

Tunç, Nakittin, 269

Turgay, Kâzım, 421, 511

Tüccarbaşı, Saime, 192, 194

Tüzün, Celâl, 516

Ulagay, Rasin, 542

Ulubelen, Ayhan, 460, 480

Urbain, George, 53

Valensi, Gabriel, 451

Van der Waals, Johannes Diederik, 717

Van Helmont, Jan Babtist, 717

Van't Hoff, Jacobus Henricus, 717

Vasil Naum Bey, 241, 319, 350

Vauquelin, Louis Nicolas, 717

Volta, Alessandro, 717

Waage, Peter, 717

Wallach, Otto, 717

Werner, Alfred, 717

Wieland, Heinrich Otto, 717

Williamson, Alexander William, 717

Willstaetter, Richard, 345, 717

Wöhler, Friedrich, 717

Würtz, Charles Adolphe, 717

Yalnız, Süleyman İsa, 55

Yeğül, Fazlı Faik, 189, 190

Yener, Süheyla, 324

Yeniçay, Fahir, 494

Yeşilyurt, İsmail Hakkı, 110, 198

Yücelsin, Mualla, 324

Zafir, Malik, 198

Zanni, Joseph, 631

KONU DİZİNİ

- A**fyon alkaloitleri, 518, 708
 Akriklikler, 344
 Alman bilginler, 152, 719, 747
 Almanya'da fizik bilimleri, 519
 Altın, 666
 Alüminyum, 142
 Amerikan Kimya Cemiyeti, 151
 Analitik kimya öğretimi, 160
 Anorganik ilâçlar, 467
 Antika seramik, 218
 Antimon ile tedavi, 7
 Atom bombası, 257, 426
 Atom çağı, 257
 Atom teorileri, 48, 69, 85, 87, 96, 413, 615
 Atomun parçalanması, 696
 Azot Sanayi TAŞ, 360
- B**arut, 595
 Barut sanayii, 739
 Bayer, 170
 Bilim cemiyetleri, 214
 Bilim dergileri, 737
 Bilim dili, 458
 Bilimsel araştırma, 107, 141, 168
 Bilimsel terimler, 119
 Bilim tarihi, 229, 514, 517, 526, 534, 586
 Bilim tarihi bibliyografyası, 290, 385,
 386, 431
 Bilim tarihinin lüzumu, 77, 78
 Biyokimya araştırmaları, 312
 Biyokimya öğretimi, 305, 309, 490, 498,
 520, 547, 662, 713
 Bor, 270
 Boraks, 270
- Bor mineralleri, 250
 Boyacılık, 23, 93, 236
 Boya ve aprecilik, 236
 Bunsen beki, 684
 Bursa Kâğıt Fabrikası, 179
- C**am, 466, 486, 659
 Cam fırınları, 466
 Canlı madde, 697
 Cumhuriyet döneminde fen bilimleri, 291
 Cumhuriyet döneminde demir çelik sanayii, 276, 285
 Cumhuriyet döneminde petrol, 275
 Curie Laboratuvarları, 652
- Ç**elik, 28
 Çevre terimleri sözlüğü, 644
 Çini, 153, 159, 164, 167, 219, 232, 384,
 503, 504
 Çini fırınları, 219
- D**amıtma tekniği, 542
 DDT, 335, 336
 Demir metalurjisi, 481, 636, 692, 733
 Demir sanayii, 234, 235
 Doğal boyarmaddeler, 459, 488, 497, 528,
 532, 588
- E**flâk tuzu, 39
 Elektrokimya, 2
 Elektroşimi, 2
 Elementler, 495, 736
 Element kavramı, 413
 Elkimya, 507, 568, 641

Elkimyacılar, 355

Eskiçağda madde, 380, 381

Farabî, 112

Fen Fakültesi Mecmuası, 606

Fen Fakültesi'nde kimya, 83, 259, 362,
363, 390, 609, 661, 688

Firuze sırlar, 116

Fisyon, 501

Fizikokimya, 2

Fiziksel kimya terimleri sözlüğü, 351

Fluor, 648

Fotografi, 583

Fransız kimya sanayii, 321

Fuchsin, 150

Gazlar, 626

Gazların tarihçesi, 38

Genç Kimyager dergisi, 521

Gübre Fabrikaları, TAŞ, 274

Güherçile, 575

Gülyağı, 401, 668, 718

Hal değişimi, 627

Hava basıncı, 487

İatrokimya, 563, 705

İbni Sina ve elkimya, 115, 392, 443, 569

İlmî araştırma, 107, 141, 168

İlmî terimler, 119

İslâm ve kimya, 529, 557

İsmet İnönü ve kimya, 633, 634

İstanbul Üniversitesi, 651

İstanbul Üniversitesi'nde kız öğrenciler,
676

Kadın kimyacılar, 660

Kadın ve bilim, 660

Kâğıt, 40, 161, 173, 179, 180, 201, 216,
267, 604, 647

Kâğıt tarihi, 317, 334

Karabarut, 575, 595

Kataliz, 434

Katalizörler, 434

Katılar, 624

Keramik, 219, 232, 288, 393, 537, 733,

Kil, 674

Kimya araştırmaları, 312, 407

Kimya bibliyografyaları, 471, 603, 677

Kimyacı kızlar, 654

Kimyacılar, 22, 269, 323, 324, 373, 374,
393, 418, 420, 460, 477, 479, 496,
511, 643, 714, 716, 717, 726, 729,
730

Kimyacılar ve toplum, 155, 295

Kimya dili, 458, 721

Kimya dergileri bibliyografyası, 512

Kimya doktoraları, 307

Kimya Fakültesi, 221, 328, 329, 330, 339,
376, 643, 646, 649, 655, 657

Kimya Fakültesi yayınları bibliyografya-
sı, 658

Kimya laboratuvar aletleri, 445, 472, 548,
571

Kimya laboratuvarları, 681, 724

Kimya mühendisliği, 146, 186, 314, 446,
574

Kimya mühendisliği araştırmaları, 312

Kimya Mühendisliği Dergisi dizini, 447,
448

Kimya mühendisliği formasyonu, 184

Kimya mühendisliği öğretimi, 157, 176,
207, 313, 322, 332, 450, 656

Kimya mühendisliği terimleri sözlüğü,
327, 340, 382, 500, 644, 669

Kimyanın hayatımızdaki rolü, 62

Kimya nomenklatürü, 36

Kimya öğretimi, 199, 215, 253, 279, 331,
352, 363, 365, 406

Kimya öğretiminde kimya tarihi, 37

Kimya öğretiminde laboratuvar, 45

Kimyasal formüller, 692, 632

Kimyasal semboller, 316, 629, 632

Kimya sanayii, 254, 277, 278, 293, 343,
464, 589

Kimya sanayiinin tarihsel gelişimi, 435

Kimya tarihi, 26, 37, 59, 63, 169, 224,
439, 440, 449, 489, 502, 507, 522,
523, 524, 525, 526, 555, 556, 584,
585, 619, 642, 686, 689, 699, 703,
704, 727, 732, 734, 741, 748

Kimya tarihi bibliyografyası, 685, 725

Kimya tarihinde eski ve yeni teoriler, 56

Kimya terimleri, 20, 41, 42, 47, 49, 50, 70,
245, 251, 252

Kimya terimleri sözlüğü, 327, 340, 375,
395, 500, 644, 669

Kimya tezleri bibliyografyası, 546, 576

Kimya ve arkeoloji, 537

Kimya ve çevre, 691

Kimya ve Sanayi dergisi, 102, 131

Kimya ve Sanayi Mecmuası, 21

Kimya ve tıp, 71, 508, 706

Kimya yayınları bibliyografyası, 396, 745

Kozmetik, 474, 510, 690, 731

Krem, 690, 731

Ksenon fluorürler, 648

Kuantum, 628, 635

Laboratuvar aletleri, 445, 472, 548, 571,

701

Madde, 581

Madde kavramı, 380, 381

Maddenin korunumu, 622

Madencilik, 509

Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu,
264

Mekteb-i Tıbbiye'nin kimya laboratuvar-
ları, 513, 530, 700

Meslek cemiyetleri, 214

Metallurji, 212, 475, 509, 527, 638

Metallurji araştırmaları, 312

Milh-i Eflâk, 39

Moleküller, 673, 698

Morfın, 14, 17

Mürekkep, 206

Naphtol-As boyarmaddeleri, 174

Nobel Armağanı, 122, 129, 158, 165, 175,
178, 191, 203, 255

Nükleer çağ, 432

Nylon, 335, 336

Organomagnezyum bileşikleri, 143

Ordu İlâç Fabrikası, 728

Osmanlı sanayii, 254

Osmanlı seramiği, 288

Parfüm, 510, 690, 731

Patlayıcı maddeler, 746

Periyodik çizelge, 672

Petkim, 272

Petrokimya Sanayii, 272

Petrol, 275, 302, 303

Petrol Sanayii, 308

Pigmentler, 543, 588

pH kavramı, 412

Plastikler, 172

Radyoaktivitenin tarihçesi, 68, 618, 623,
650, 687
Radyoterapi, 280
Radyum, 44, 54, 81
Radyumun keşfi, 44, 54, 81, 163, 738
Rayon, 103, 117
Röntgen ışınları, 29, 44, 233, 280, 596,
614, 618, 639, 640, 650

Sabun, 294
Sahte bilimler, 616
SEKA, 306, 637
Sanayi devriminde enerji modelleri, 538
Samako demir madeni, 235
Sentetik elyaf, 149
Sentetik kauçuk, 335, 336
Simya, 1, 112, 641
Sır, 116
Sıvılar, 625
Spektral analiz, 702
Spektral analizin Türkiye'ye girişi, 653
Spektroskopi, 540
Sunğipek, 103, 117, 149
Suni elyaf, 103, 117, 149
Suni gübre, 335, 336, 709
Suni ipek, 103, 117, 149
Sülfat asidi, 154

Şarap, 744
Şeker sanayii, 124, 144, 204, 205, 258,
265, 271, 281, 296, 300, 711
Şeker teknolojisi, 541
Şimifizik, 2

Termogravimetri, 549
Termokimya, 4
Termoşimi, 4

Tıbbiyede kimya öğretimi, 299
Top dökümü, 388
Tutkal, 559
Türkçe kimya dili, 245
Türkiye Çimento Sanayi AŞ., 311
Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri, 51,
92, 266
Türkiye Kimya Cemiyeti (Derneği), 102,
147, 181, 187, 268, 286, 323, 499,
715
Türkiye Petrolleri A.O., 273, 275
Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları,
306, 637
Türkiye Selüloz ve Kâğıt Sanayii
Kurumu, 267
Türkiye'de Alman kimyacılar, 152, 719,
747
Türkiye'de barut sanayii, 739
Türkiye'de bilim, 292, 608
Türkiye'de biyokimya araştırmaları, 312
Türkiye'de biyokimya öğretimi, 305, 309,
490, 498, 520, 547, 662
Türkiye'de cam sanayii, 417
Türkiye'de çimento sanayii, 400
Türkiye'de demir ve çelik sanayii, 276
Türkiye'de gıda sanayii, 277
Türkiye'de iatrokimya, 563
Türkiye'de ilaç sanayii, 415
Türkiye'de kâğıt, 58, 179, 180, 181, 317,
334
Türkiye'de kauçuk fabrikası, 226
Türkiye'de kibrit., 227
Türkiye'de kimya, 222, 261, 283, 383,
389, 429, 430, 453, 454, 456, 457,
461, 469, 470, 492, 513, 530, 551,
554, 560
Türkiye'de kimya aletleri, 630, 693

Türkiye'de kimya araştırmaları, 284, 287
 Türkiye'de kimya mühendisliği öğretimi,
 424, 707
 Türkiye'de kimya öğretimi 2, 9, 33, 35,
 52, 60, 61, 210, 220, 221, 331, 362,
 363, 390, 414, 438, 442, 444, 515,
 552, 553, 562, 570, 609, 661, 694,
 695, 712
 Türkiye'de kimyasal maddeler üretimi,
 211
 Türkiye'de kimya sanayii, 52, 254, 277,
 278, 301, 304, 314, 343, 404, 411,
 694, 712
 Türkiye'de metalurji araştırmaları, 312
 Türkiye'de metalurji mühendisliği, 710
 Türkiye'de petrokimya sanayii, 272, 282
 Türkiye'de petrol, 275, 302, 303
 Türkiye'de petrol sanayii, 308
 Türkiye'de sabun, 294
 Türkiye'de selüloz ve kâğıt sanayii, 408
 Türkiye'de sınıai kimya eğitimi, 239
 Türkiye'de spektral analiz, 653
 Türkiye'de sınıai gübre sanayii, 416
 Türkiye'de sülfat asidi, 238
 Türkiye'de şeker sanayii, 124, 144, 204,
 205, 258, 265, 271, 281, 296, 300,
 402
 Türkiye'de X-ışınları, 459
 Türk kırmızısı, 43, 93, 156
 Türklerde boyacılık, 23, 93
 Türk mürekkepleri, 206

Uranyum ötesi elementler, 620

Üniversite - sanayi iliřkisi, 465

X - ışınları, 29, 44, 233, 280, 596, 614,
 618, 639, 640, 650

Yerebatan Kimya Enstitüsü, 362, 363,
 390

Yıldız'daki kimyahane, 86

Zehirli maddeler, 746